

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΝΕΡΓΕΙΑ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ, ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**ΕΧ ΑΝΤΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΕ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ: ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΑΝΑΛΥΣΗ**

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΕΤΡΑΤΟΥ

**Επιβλέπων καθηγητής: Μιχαήλ Πολέμης,
Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς**

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2018

Η Αγγελική Πετράτου βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

(υπογραφή)

Ευχαριστίες

Θα ήθελα καταρχάς να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα της παρούσας διπλωματικής εργασίας, Επίκουρο Καθηγητή κύριο Μιχαήλ Πολέμη, χάρη στην καθοδήγηση, τις συμβουλές και την υποστήριξη του οποίου κατάφερα να ολοκληρώσω αυτήν, καθώς και τα έτερα μέλη της τριμελούς Επιτροπής, τον Καθηγητή κύριο Νικόλαο Φαραντούρη και τον Επίκουρο Καθηγητή κύριο Σπυρίδωνα Ρουκανά, για την υποστήριξη και την προσοχή τους κατά την παρουσίαση αυτής. Επιπροσθέτως, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου για την υποστήριξη και την υπομονή που επέδειξε καθ' όλο το χρονικό διάστημα εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας, καθώς και καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 1: Γενικό Πλαίσιο Συγκεντρώσεων σε Ενωσιακό Επίπεδο	9
1.1 Εισαγωγή	9
1.2 Νομικό Πλαίσιο συγκεντρώσεων επιχειρήσεων- Ιστορική αναδρομή	9
1.3 Απελευθέρωση αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου	10
1.4 Έννοια συγκέντρωσης σύμφωνα με τον Κανονισμό Συγκεντρώσεων 139/2004	13
1.5 Κριτήρια υπαγωγής μιας συγκέντρωσης στον Κανονισμό Συγκεντρώσεων 139/2004	16
1.6 Προηγούμενη κοινοποίηση και εξέταση μιας συγκέντρωσης με ενωσιακή διάσταση-Αναστολή πραγματοποίησης αυτής	17
1.7 Έλεγχος της συγκέντρωσης με ενωσιακή διάσταση	20
1.7.1 Μεθοδολογία και στάδια ανάλυσης	20
1.7.1.1 Οριοθέτηση σχετικών αγορών	21
1.7.1.1.1 Σχετική αγορά προϊόντων/υπηρεσιών και σχετική γεωγραφική αγορά	21
1.7.1.2 Εκτίμηση της δύναμης αγοράς (market power) των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων	23
1.7.1.3 Αξιολόγηση της συγκέντρωσης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από πλευράς ανταγωνισμού	26
1.8 Ανάλυση δεσμεύσεων από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις	28
1.8.1 Είδη δεσμεύσεων	29
1.8.1.1 Δεσμεύσεις διαρθρωτικής -δομικής - φύσεως	30
1.8.1.2 Δεσμεύσεις συμπεριφοράς	33
1.8.2 Χρόνος υποβολής των δεσμεύσεων και αξιολόγηση αυτών εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	33
Κεφάλαιο 2: Είδη Συγκεντρώσεων και Επιδράσεις αυτών στον Ανταγωνισμό	35
2.1 Εισαγωγή	35
2.2 Οριζόντιες συγκεντρώσεις	35
2.2.1 Μονομερείς επιδράσεις	36

2.2.1.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την αύξηση της μονοπωλιακής δύναμης..	36
2.2.2 Συντονισμένες επιδράσεις	37
2.2.3 Βελτίωση της αποτελεσματικότητας	40
2.3 Κάθετες συγκεντρώσεις	41
2.3.1 Μη συντονισμένες επιδράσεις	42
2.3.1.1 Αποκλεισμός ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε εισροές	42
2.3.1.2 Αποκλεισμός ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε πελάτες	44
2.3.1.3 Έτερες μη συντονισμένες επιδράσεις	46
2.3.2 Συντονισμένες επιδράσεις	47
Κεφάλαιο 3: Μελέτες περιπτώσεων	49
3.1 Εισαγωγή	49
3.2 Ανάλυση υποθέσεων	51
3.2.1 IV/M. 931 - NESTE/IVO	51
3.2.2 COMP/M. 1673 –VEBA/VIAG	52
3.2.3 COMP/M.1853-EDF/EnBW	55
3.2.4 COMP/M.2434-OMILIOS GRUPO VILLAR MIR/ENBW/HIDROCANTÁBRICO..	58
3.2.5 COMP/M.2684-EnBW/EDP/CAJASTUR/HIDROCANTÁBRICO	60
3.2.6 COMP/M. 2822-EnBW/ENI/GVS	61
3.2.7 COMP/M. 2947- Verbund/EnergieAllianz	63
3.2.8 COMP/M. 3440-ENI/EDP/GDP	67
3.2.9 COMP/M. 3696-E.ON/MOL	75
3.2.10 COMP/M. 3868-DONG/Elsam/Energi E2	80
3.2.11 COMP/M. 4180-Gaz de France/Suez	84
3.2.12 COMP/M. 5224-EDF/BRITISH ENERGY	90
3.2.13 COMP/M. 5467-RWE/ESSENT	95
3.2.14 COMP/M. 5496-VATTENFALL/NUON ENERGY	97
3.2.15 COMP/M. 5549-EDF/SEGEBEL	98
3.2.16 COMP/M. 5978-GDF Suez/International Power	101
3.3 Σύνοψη-Συμπεράσματα	103

3.4 Προτάσεις Πολιτικής	115
Συμπεράσματα	117

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

bcm	billion centimeters
DG Competition	Directorate General for Competition
GWh	Gigawatt-hours
HHI	Herfindahl-Hirschman Index
kV	kilo-volt
LNG	Liquefied Natural Gas
m ³	cubic meter
mcm	million centimeters
MPRA	Munich Personal RePEc Archive
MW	megawatt
OTC	Over the Counter
TWh	Terawatt-hours
ΔΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΣΜ	Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ	Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΠΕΚ	Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
Σ&Ε	Συγχωνεύσεις και εξαγορές
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΣΗΘ	Σταθμοί Συμπαράγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας
ΥΘΔ	Υψηλής Θερμογόνου Δύναμης
ΧΘΔ	Χαμηλής Θερμογόνου Δύναμης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τη δεκαετία του 1990 εισέρχεται ο ανταγωνισμός στις ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, στις οποίες κυριαρχούσαν κρατικές επιχειρήσεις μονοπωλιακού χαρακτήρα, και επιφέρει την ανάδυση ενός κύματος συγκεντρώσεων επιχειρήσεων ενόψει της αναδιάρθρωσης των αγορών αυτών. Οι εν λόγω αγορές παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, κυρίως δεδομένης της κάθετης δομής μεταξύ των δραστηριοτήτων καθεμίας εξ αυτών (συνύπαρξης μονοπωλιακών και ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων), αλλά και της αυξανόμενης αλληλεπίδρασης μεταξύ των χονδρικών αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας λόγω της σημασίας του φυσικού αερίου ως εισροής για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε πολλές ευρωπαϊκές αγορές. Οικολίγες φορές κάθετες επιδράσεις λαμβάνουν χώρα παράλληλα με οριζόντιες, όταν οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν τη συγκέντρωση είναι άμεσοι ανταγωνιστές, ληφθεισών υπόψη και των συμπληρωματικότητων μεταξύ της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας και της προμήθειας φυσικού αερίου.

Η παρούσα διπλωματική εργασία θα εστιάσει στις με ενωσιακή διάσταση συγκεντρώσεις επιχειρήσεων, δραστηριοποιούμενων στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, που προκάλεσαν σοβαρές αμφιβολίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως προς τη συμβατότητά τους με την κοινή αγορά εξαιτίας προκληθεισών οριζόντιων ή/και κάθετων επιδράσεων στον ανταγωνισμό. Με αποτέλεσμα, αυτές να γίνουν δεκτές κατά τη διάρκεια της 1^{ης} ή της 2^{ης} Φάσης, μόνο κατόπιν ανάληψης εκ μέρους των εμπλεκόμενων μερών δεσμεύσεων, ή ν' απορριφθούν κατά τη 2^η Φάση. Κατ' επέκταση, ο στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας συνίσταται στην ανάδειξη του είδους των διορθωτικών μέτρων (διαρθρωτικών, οιονεί διαρθρωτικών, συμπεριφοράς), που υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να εξαλειφθούν οι προκληθείσες αρνητικές επιδράσεις της συγκέντρωσης, και τοιουτοτρόπως να αποτραπεί η σημαντική παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού.

Το πρώτο κεφάλαιο εισάγει τον αναγνώστη στο γενικό πλαίσιο του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 περί ελέγχου συγκεντρώσεων, και ιδίως στη διαδικασία που ακολουθείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την εξέταση και την αξιολόγηση μιας κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού και των υποβληθεισών εκ μέρους των επιχειρήσεων δεσμεύσεων, προκειμένου να εκδώσει απόφαση κήρυξης ή μη αυτής συμβατής με την κοινή αγορά. Το δεύτερο κεφάλαιο επικεντρώνεται στις δύο μεγάλες κατηγορίες συγκεντρώσεων - οριζόντιες και κάθετες - και κυρίως στις επιδράσεις αυτών στον ανταγωνισμό, τις οποίες αξιολογεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της.

Περαιτέρω, στο τρίτο κεφάλαιο εισέρχεται ο αναγνώστης από το προηγηθέν θεωρητικό πλαίσιο στο ειδικό με την επιμέρους ανάλυση των εξετασθεισών εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συγκεντρώσεων στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου κατά την περίοδο 1998-2010, οι οποίες προκάλεσαν σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό τους με την κοινή αγορά. Στο εν λόγω κεφάλαιο θα

επιδιωχθεί επίσης να εξαχθούν συμπεράσματα, ιδίως υπό το πρίσμα αφενός των προκληθεισών από τη συγκέντρωση οριζόντιων και κάθετων επιδράσεων και αφετέρου του είδους των αποδεχθέντων από μέρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διορθωτικών μέτρων προς εξάλειψη αυτών, καθώς και από την άποψη της κατανομής των συγκεντρώσεων ανά έτος έκδοσης απόφασης. Θα παρουσιαστούν επιπλέον η συμμετοχή των ερευνώμενων στην παρούσα διπλωματική εργασία συγκεντρώσεων στο γενικό σύνολο των εξετασθεισών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγκεντρώσεων και εγκριθεισών κατά τη διάρκεια της 1^{ης} ή της 2^{ης} Φάσης μόνο με την ανάληψη δεσμεύσεων εκ μέρους των μερών ή απορριφθεισών κατά τη διάρκεια της 2^{ης} Φάσης, καθώς και προτάσεις πολιτικής. Τέλος, θα ακολουθήσουν τα συμπεράσματα της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Γενικό πλαίσιο συγκεντρώσεων σε ενωσιακό επίπεδο

1.1 Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο εστιάζει στην εξέταση του γενικού πλαισίου του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 περί ελέγχου συγκεντρώσεων. Αρχικά, γίνεται μνεία στην ιστορική αναδρομή του νομικού πλαισίου, καθώς και στη σταδιακή απελευθέρωση της ενεργειακής αγοράς, η οποία επέφερε τη δημιουργία κύματος συγκεντρώσεων (merger waves). Εν συνεχεία, η ανάλυση επικεντρώνεται στη διαδικασία, που ακολουθείται εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά την εξέταση και την αξιολόγηση τόσο μιας συγκέντρωσης επιχειρήσεων από την άποψη του ανταγωνισμού, όσο και των υποβαλλόμενων εκ μέρους των μερών της συγκέντρωσης δεσμεύσεων, προκειμένου να διαπιστώσει εάν η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση πυροδοτεί αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό και κατ' επέκταση να κρίνει ως προς τη συμβατότητα ή μη αυτής με την κοινή αγορά.

1.2 Νομικό Πλαίσιο συγκεντρώσεων επιχειρήσεων- Ιστορική αναδρομή

Η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού αποτελούσε πάντα αντικείμενο της πολιτικής της Κοινότητας, εντασσόμενη στην ευρύτερη οικονομική πολιτική της.

Ωστόσο, ουδεμία αναφορά υφίσταται στη Συνθήκη της Ρώμης (ΕΟΚ) σχετικά με τον έλεγχο των Σ&Ε επιχειρήσεων (εφεξής «συγκεντρώσεων»), η οποία εστιάζει στον έλεγχο της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων και όχι των συγκεντρώσεων. Γι' αυτόν το λόγο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφήρμοζε σε υποθέσεις συγκεντρώσεων τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης της Ρώμης, που αφορούσαν στον έλεγχο ανταγωνιστικών (καταχρηστικών) πρακτικών επιχειρήσεων, σε μια προσπάθεια να εξαλείψει τις πιθανές αρνητικές συνέπειες αυτών.¹

Λόγω της ύπαρξης δυσκολιών κατά την εφαρμογή των ως άνω άρθρων σε περιπτώσεις συγκεντρώσεων, επιβλήθηκε η θέσπιση ενός νέου νομικού μέσου, υπό μορφή κανονισμού. Ως εκ τούτου, εκδόθηκε ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 4064 από το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων την 21.12.1989, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 21.9.1990. Ο βασικός δε στόχος του εν λόγω Κανονισμού συνίστατο στην αξιολόγηση των συγκεντρώσεων με κοινοτική διάσταση και στην αποτροπή αυτών που θα ήταν σε θέση να βλάψουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό.

Ακολούθησε τροποποίηση αρκετών διατάξεων του Κανονισμού (ΕΟΚ) 4064/1989 με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1310/1997 ενόψει των εξελίξεων που αναμένονταν με την

---

¹ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης – Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 783,784

εγκαθίδρυση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.² Το 2004, ο Κανονισμός 4064/1989 αναδιατυπώθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) 139 της 20^{ης} Ιανουαρίου 2004, λόγω των επικείμενων αναδιαρθρώσεων των επιχειρήσεων, συντελεσθείσας της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης³. Ο συγκεκριμένος κανονισμός επέφερε αλλαγές, οι σημαντικότερες των οποίων αφορούν στον τρόπο αξιολόγησης των συγκεντρώσεων⁴, καθώς επίσης και σε ορισμένα ζητήματα διαδικασίας. Επιπροσθέτως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε δύο σύνολα Κατευθυντήριων Γραμμών, τα οποία παρέχουν ένα ασφαλές οικονομικό πλαίσιο για την αξιολόγηση των συγκεντρώσεων (οριζόντιων και μη οριζόντιων) ως προς το τιθέμενο με τον Κανονισμό 139/2004 κριτήριο της σημαντικής παρεμπόδισης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού⁵.

Κατά συνέπεια, ο έλεγχος των συγκεντρώσεων αποτέλεσε, έστω και αργότερα σε σχέση με τις περιπτώσεις απαγορευμένης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων, αναγόμενες στα άρθρα 101 και 102 της ΣΛΕΕ, έναν σημαντικό πυλώνα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας πολιτικής ελεύθερου ανταγωνισμού, ο οποίος ενισχύθηκε σε μεγάλο βαθμό με τη θέσπιση του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004, επιτυγχάνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο έναν ενιαίο προληπτικό έλεγχο των συγκεντρώσεων με ενωσιακή διάσταση.

1.3 Απελευθέρωση αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου

Ο ανταγωνισμός εισήλθε στις ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου τη δεκαετία του 1990. Μέχρι τότε, οι εν λόγω αγορές κυριαρχούνταν από καθετοποιημένες κρατικές μονοπωλιακές επιχειρήσεις. Με τη σταδιακή απελευθέρωση και κατ' επέκταση το άνοιγμα των ενεργειακών αγορών, με στόχο την ολοκλήρωση της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς, νέες επιχειρήσεις - ιδιωτικές - θα είχαν τη δυνατότητα να εισέλθουν σ' αυτές. Παράλληλα, οι αποκαλούμενοι ιστορικοί πάροχοι καλούνταν να προσδιορίσουν εκ νέου τη θέση τους στις συγκεκριμένες αγορές, με σκοπό να παραμείνουν ανταγωνιστικοί και να διατηρήσουν ταυτόχρονα τη μονοπωλιακή δύναμη που κατείχαν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ύπαρξη ενός

---

² βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1310/97 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

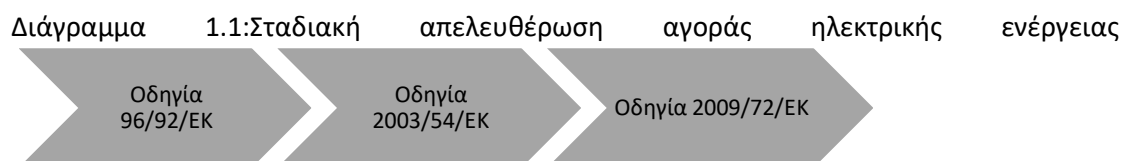
³ βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 139/2004 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων

⁴ βλ. ενότητα 1.7.1.3: Αξιολόγηση της συγκέντρωσης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από πλευράς ανταγωνισμού

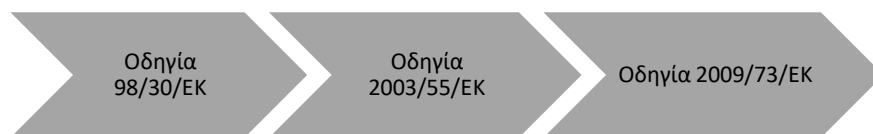
⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Λευκή Βίβλος Προς έναν αποτελεσματικότερο έλεγχο των συγκεντρώσεων στην ΕΕ, Βρυξέλλες 9.7.2014, σελ. 8,9 σε συνδυασμό με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων και τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, στις οποίες θα αναφερθούμε και στη συνέχεια

κύματος συγκεντρώσεων.⁶

Ακολουθεί συνοπτική απεικόνιση των Κοινοτικών Οδηγιών για τη σταδιακή απελευθέρωση της ενεργειακής αγοράς:

Διάγραμμα 1.2: Σταδιακή απελευθέρωση αγοράς φυσικού αερίου

Ειδικότερα, το εναρκτήριο βήμα της απελευθέρωσης της ενεργειακής αγοράς έλαβε χώρα με την υιοθέτηση μιας πρώτης δέσμης μέτρων την περίοδο 1996-1998, περιλαμβάνουσας την Οδηγία 96/92/ΕΚ, ΕΕ L 27/20 και την Οδηγία 98/30/ΕΚ, ΕΕ L 204/1 για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την αγορά φυσικού αερίου αντίστοιχα. Οι εν λόγω οδηγίες προέβλεπαν μεταξύ άλλων την κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης στα δίκτυα (third party access), τη διασφάλιση της διαφάνειας των λογαριασμών των επιχειρήσεων και την υποχρέωση τήρησης εκ μέρους των ολοκληρωμένων επιχειρήσεων στην εσωτερική λογιστική τους χωριστών λογαριασμών για τις δραστηριότητες της παραγωγής, της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και της μεταφοράς, της διανομής και της αποθήκευσης φυσικού αερίου, και τη λήψη εκ μέρους των κρατών μελών των απαραίτητων μέτρων για τη σταδιακή απελευθέρωση της ενεργειακής αγοράς.⁷

Παρόλο που με τις ως άνω Οδηγίες επιδιώχθηκε μια πρώτη απόπειρα καθιέρωσης συνθηκών ανταγωνισμού στις ενεργειακές αγορές και πολλές από τις τιθέμενες σ' αυτές προτεραιότητες είχαν ήδη δρομολογηθεί, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντόπισε δυσκολίες, τις οποίες κατέγραψε στις συγκριτικές εκθέσεις της. Έτσι, επόμενο βήμα στην απελευθέρωση των ενεργειακών αγορών αποτέλεσε μια δεύτερη ενεργειακή δέσμη νομοθετικών μέτρων το 2003, με την υιοθέτηση των Οδηγιών 2003/54/ΕΚ, ΕΕ L 176/37 και 2003/55/ΕΚ, ΕΕ L 176/57 προς αντικατάσταση των Οδηγιών 96/92/ΕΚ και 98/30/ΕΚ αντίστοιχα.⁸

⁶ Ν. Φαραντούρης επιμέλεια, Θ. Γαλάνης, Ενέργεια Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Αθήνα 2012, σελ. 116,117

⁷ Σ. Καρκαλάκος & Μ. Πολέμης, Αειφόρος Ανάπτυξη, Περιβάλλον και Ενέργεια, Αθήνα 2015, σελ. 495-497

⁸ Η δεύτερη δέσμη νομοθετικών μέτρων περιλαμβάνει επίσης: τον Κανονισμό (ΕΚ) 1228/2003 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας και τον Κανονισμό (ΕΚ) 1775/2005 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου

Συγκεκριμένα, μέσω των εν λόγω Οδηγιών επισπεύδεται η απελευθέρωση της αγοράς προμήθειας ενέργειας, κατά τρόπο ώστε κάθε μη οικιακός πελάτης από την 1^η Ιουλίου 2004 και όλοι οι πελάτες από την 1^η Ιουλίου 2007 καθίστανται επιλέξιμοι, έχοντας το δικαίωμα να αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια και φυσικό αέριο από προμηθευτή της επιλογής τους. Περαιτέρω, προβλέπεται μεταξύ άλλων ο **νομικός διαχωρισμός** της διαχείρισης του δικτύου μεταφοράς και του δικτύου διανομής από τις έτερες δραστηριότητες της κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης, όταν ο διαχειριστής του αντίστοιχου ως άνω δικτύου αποτελεί μέρος αυτής, η **σύσταση** ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών προς το σκοπό της διασφάλισης του ουσιαστικού ανταγωνισμού και της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς, καθώς και μια σειρά μέτρων προς εξασφάλιση μεταξύ άλλων της άνευ διακρίσεων και με αντικειμενικά κριτήρια πρόσβασης τρίτων στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής βάσει δημοσιευμένων τιμολογίων (καθιστάμενου του συστήματος ρυθμιζόμενης πρόσβασης ως του μοναδικού επιτρεπόμενου συστήματος).⁹

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι κατόπιν κλαδικής έρευνας (sector inquiry) στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, εκπονηθείσας από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Competition), η δημοσίευση των αποτελεσμάτων της οποίας πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2007, διαπιστώθηκε ότι το υφιστάμενο νομοθετικό καθεστώς δε συμβάλλει στην επίτευξη του στόχου μιας λειτουργικής εσωτερικής αγοράς. Προς τούτο και ελήφθη μια τρίτη δέσμη νομοθετικών ενεργειακών μέτρων το 2009 για μια δραστική αντιμετώπιση των εντοπισθέντων προβλημάτων, με στόχο την υλοποίηση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς¹⁰, στην οποία και εντάσσονται οι Οδηγίες 2009/72/ΕΚ, ΕΕ L 211/55 και 2009/73/ΕΚ, ΕΕ L 211/94, οι οποίες αντικατέστησαν τις Οδηγίες 2003/54/ΕΚ και 2003/55/ΕΚ αντίστοιχα.¹¹

Δέον είναι όπως επισημανθεί ότι ο αποτελεσματικός διαχωρισμός των διαχειριστών συστήματος μεταφοράς από τις δραστηριότητες της παραγωγής και της προμήθειας δεν επιτεύχθηκε μέσω του προβλεπόμενου στις Οδηγίες 2003/54/ΕΚ και 2003/55/ΕΚ νομικού και λειτουργικού διαχωρισμού. Γι' αυτόν το σκοπό, με τις Οδηγίες 2009/72/ΕΚ και 2009/73/ΕΚ καθιερώνεται ο ιδιοκτησιακός διαχωρισμός της μεταφοράς, προκειμένου να εξασφαλίζεται η δίκαιη πρόσβαση των νεοεισερχόμενων επιχειρήσεων στο δίκτυο και η διαφάνεια της

---

⁹ Ν. Φαραντούρης επιμέλεια, Θ. Γαλάνης, Ενέργεια Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Αθήνα 2012, σελ. 116

¹⁰ βλ. για Target Model στο Ν. Φαραντούρης επιμέλεια, Γ. Κουτζούκος-Μ. Ασλάνογλου- Α. ΤΡΟΚΟΥΔΗ, Ενέργεια Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Αθήνα 2012, σελ. 36

¹¹ Επίσης, σ' αυτήν περιλαμβάνονται: ο Κανονισμός (ΕΚ) 713/2009 για την ίδρυση Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας, ο Κανονισμός (ΕΚ) 714/2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) 1228/2003 και ο Κανονισμός (ΕΚ) 715/2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) 1775/2005.

αγοράς.¹²

Κατά αυτόν τον τρόπο, οι εν λόγω Οδηγίες προβλέπουν ότι επιχείρηση που ασκεί άμεσα ή έμμεσα έλεγχο σε διαχειριστή συστήματος μεταφοράς ή σε σύστημα μεταφοράς δεν επιτρέπεται να ασκεί άμεσα ή έμμεσα έλεγχο ή οποιοδήποτε δικαίωμα επί επιχείρησης που εκτελεί δραστηριότητα παραγωγής ή προμήθειας, καθώς και το αντίστροφο. Επιπλέον, αυτές οι Οδηγίες θεσπίζουν την ανεξαρτησία του διαχειριστή συστήματος διανομής από έτερες δραστηριότητες, όταν αυτός αποτελεί μέρος καθέτως ολοκληρωμένης επιχείρησης, καθώς και την ανεξαρτησία του ιδιοκτήτη συστήματος μεταφοράς (όταν έχει οριστεί ανεξάρτητος διαχειριστής συστήματος) και του διαχειριστή συστήματος αποθήκευσης φυσικού αερίου από έτερες δραστηριότητες, όταν αυτοί αποτελούν μέρος καθέτως ολοκληρωμένων επιχειρήσεων και οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης είναι αναγκαίες για την παροχή αποτελεσματικής πρόσβασης στο σύστημα προμήθειας πελατών.

Συνοψίζοντας, στα πλαίσια της απελευθέρωσης της ενεργειακής αγοράς διακρίνονται οι επιμέρους δραστηριότητες (ήτοι σχετικές αγορές) του κάθε τομέα (ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου) και συγκεκριμένα: αυτές της παραγωγής, της εισαγωγής και της προμήθειας που ασκούνται πλέον υπό καθεστώς ελεύθερου ανταγωνισμού, καθώς και αυτές της μεταφοράς και της διανομής, οι οποίες παραμένουν μονοπωλιακές δραστηριότητες.¹³

Ενόψει των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η απελευθέρωση της ενεργειακής αγοράς αποτέλεσε αφετηρία για τη χορήγηση του δικαιώματος άσκησης των δραστηριοτήτων της παραγωγής, της εισαγωγής και της προμήθειας ενέργειας σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και κατ' επέκταση σηματοδότησε την αναδιάρθρωση της αγοράς με την ανάδυση συγκεντρώσεων επιχειρήσεων. Απέβη λοιπόν επιτακτική ανάγκη εφαρμογής εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των κανόνων ανταγωνισμού που αφορούν στον προληπτικό έλεγχο των συγκεντρώσεων, προκειμένου να αποτραπούν τυχόν επιβλαβείς συνέπειες στην επί ίσοις όροις άσκηση ανταγωνισμού.¹⁴

1.4 Έννοια συγκέντρωσης σύμφωνα με τον Κανονισμό Συγκεντρώσεων 139/2004

Σύμφωνα με τον Κανονισμό Συγκεντρώσεων 139/2004 (άρθρο 3) η συγκέντρωση, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, έχει δύο γνωρίσματα, την απόκτηση ελέγχου αφενός και τη μεταβολή διάρκειας στη δομή των συμμετεχουσών σ' αυτήν

---

¹² βλ. Οδηγία 2009/72/ΕΚ και Οδηγία 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου αντίστοιχα

¹³ Ν. Φαραντούρης επιμέλεια, Αικ. Ηλιάδου, Ενέργεια Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Αθήνα 2012, σελ. 24,25

¹⁴ Ν. Φαραντούρης επιμέλεια, Θ. Γαλάνης, Ενέργεια Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Αθήνα 2012, σελ. 138

επιχειρήσεων αφετέρου ¹⁵, και λαμβάνει τη μορφή: α. της συγχωνεύσεως, β. της εξαγοράς - απόκτησης ελέγχου και γ. της κοινής επιχειρήσεως με μόνιμη λειτουργικά αυτονομία (βλ. Διάγραμμα 1.3).

Διάγραμμα 1.3: Μορφές συγκέντρωσης σύμφωνα με τον Κανονισμό 139/2004

ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ		
α. Συγχώνευση μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων	β. Απόκτηση ελέγχου: <ul style="list-style-type: none"> • αποκλειστικού • κοινού 	γ. Δημιουργία κοινής επιχείρησης με μόνιμη λειτουργική αυτονομία

α. Συγκέντρωση με την έννοια της συγχώνευσης λαμβάνει χώρα, όταν δύο ή περισσότερες ανεξάρτητες επιχειρήσεις συγχωνεύονται σε μια νέα επιχείρηση και παύουν να υφίστανται ως χωριστές νομικές οντότητες. Είναι δυνατό να υπάρξει επίσης συγκέντρωση, όταν μια επιχείρηση απορροφάται από έτερη επιχείρηση, η οποία εξακολουθεί να κατέχει τη νομική της ταυτότητα, ενώ η πρώτη παύει να υφίσταται ως νομική οντότητα.¹⁶ Εντούτοις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποδεχθεί ότι ως συγχώνευση μπορούν να νοούνται και περιπτώσεις, στις οποίες επιχειρήσεις συνενώνονται και εξακολουθούν να διατηρούν τη νομική τους προσωπικότητα χωριστά, αλλά δημιουργούν πλέον μια ενιαία οικονομική ενότητα ¹⁷.

β. Με την έννοια της εξαγοράς (acquisition) αναφερόμαστε στη μεταβίβαση του συνόλου ή πλειοψηφικού μέρους της ιδιοκτησίας μιας επιχείρησης (εξαγοραζόμενης) σε μία άλλη (εξαγοράζουσα) με την καταβολή του αντίστοιχου τιμήματος. Με την εν λόγω πράξη μεταβάλλεται και ο έλεγχος της εξαγοραζόμενης.¹⁸ Σε τούτο το σημείο επισημαίνεται ότι το κριτήριο του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 επικεντρώνεται στην έννοια του ελέγχου, καθιερώνοντας μάλλον ποιοτικά παρά ποσοτικά κριτήρια ως προς το ζήτημα του καθορισμού της ύπαρξης συγκέντρωσης ¹⁹.

Ο έλεγχος αυτός, σύμφωνα με τον Κανονισμό Συγκεντρώσεων (άρθρο 3 παρ. 2),

¹⁵ Λ. Κοτσίρης, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου - Ελεύθερου Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 578

¹⁶ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης- Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 753,754

¹⁷ Λ. Κοτσίρης, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου - Ελεύθερου Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), Αθήνα- Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 578

¹⁸ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 178

¹⁹ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης- Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 754

δύναται να πηγάζει από δικαιώματα, συμβάσεις ή άλλα μέσα, τα οποία είτε μεμονωμένα είτε από κοινού με έτερα και λαμβανομένων υπόψη των σχετικών πραγματικών ή νομικών συνθηκών, χορηγούν τη δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη δραστηριότητα μιας επιχείρησης, υπό την έννοια ότι η επιχείρηση που ελέγχει, μόνον αυτή μπορεί να λάβει αποφάσεις σχετικά με τις δραστηριότητες της ελεγχόμενης επιχείρησης²⁰. Περαιτέρω, ο έλεγχος μπορεί να είναι αποκλειστικός - όταν δύναται κάποιος να καθορίζει τις στρατηγικές αποφάσεις της ελεγχόμενης επιχείρησης και τη θέση της στον ανταγωνισμό, χωρίς έτερος να μπορεί να σταθεί εμπόδιο στον καθορισμό αυτόν - ή κοινός - όταν δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις πρέπει να συμφωνήσουν σε αποφάσεις, όσον αφορά στις δραστηριότητες της ελεγχόμενης κοινής επιχείρησης-²¹.

Επισημαίνεται δε ότι ακόμη και με την απόκτηση μειοψηφικού πακέτου μετοχών ή ποσοστού επί του συνόλου της ιδιοκτησίας μπορεί να εξασφαλίζεται ουσιαστικός έλεγχος της εξαγοράζουσας επιχείρησης, στην περίπτωση που τα υπόλοιπα μερίδια ιδιοκτησίας της εξαγοραζόμενης επιχείρησης είναι κατακερματισμένα ή εάν με τη μεταβίβαση η εξαγοράζουσα επιχείρηση μπορεί να επηρεάσει κρίσιμες επιλογές της διοίκησης και της στρατηγικής της εξαγοραζόμενης²².

γ. Η κοινή επιχείρηση (joint venture) σύγκειται στη δημιουργία κοινής νομικής οντότητας μεταξύ δύο ανεξάρτητων επιχειρήσεων, η οποία λειτουργεί μόνιμα ως αυτόνομη οικονομική οντότητα²³.

Για τη διαπίστωση της λειτουργικής αυτονομίας, μια κοινή επιχείρηση πρέπει να ασκεί τις συνήθεις λειτουργίες μιας δραστηριοποιούμενης στην ίδια αγορά επιχείρησης. Συγκεκριμένα, πρέπει να έχει τη δυνατότητα συμμετοχής σε μια αγορά και αυτοκαθορισμού της ανταγωνιστικής της συμπεριφοράς εντός αυτής, καθώς και να διαθέτει ικανούς πόρους²⁴.²⁵

Περαιτέρω, εάν η κοινή επιχείρηση συστήνεται για την εκπλήρωση ενός

---

²⁰ Λ. Κοτσίρης, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου - Ελεύθερου Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 574

²¹ Λ. Κοτσίρης, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου - Ελεύθερου Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 575,576

²² Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 178,179

²³ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 179

²⁴ Λ. Κοτσίρης, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου - Ελεύθερου Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 576

²⁵ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης - Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 761,762

συγκεκριμένου έργου ή για μια σύντομη καθορισμένη περίοδο δε θεωρείται ότι πληροί την προϋπόθεση της λειτουργίας σε μόνιμη βάση. Ωστόσο, αυτή η συνθήκη μπορεί να συντρέχει, εάν η συμφωνία σύστασής της καθορίζει μεν συγκεκριμένη διάρκεια, αλλά η εν λόγω διάρκεια είναι αρκετά μεγάλη για να επιφέρει μόνιμη μεταβολή στη διάρθρωση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων (συνήθως διάρκεια ανώτερη της δεκαετίας).²⁶

1.5 Κριτήρια υπαγωγής μιας συγκέντρωσης στον Κανονισμό Συγκεντρώσεων 139/2004

Μια συγκέντρωση έχει ενωσιακή διάσταση, τυγχάνουσα αποκλειστικής εφαρμογής του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004, ανεξάρτητα από την εθνικότητα των επιχειρήσεων και από το κράτος μέλος, στο οποίο λαμβάνει χώρα, και υπόκειται στον προληπτικό έλεγχο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (στο εξής Επιτροπής) ως αποκλειστικά αρμόδιας (με την επιφύλαξη του ελέγχου του Δικαστηρίου-άρθρο 21 παρ. 2 Καν. 139/2004), με βάση δύο κριτήρια, οριζόμενα στον εν λόγω Κανονισμό (άρθρο 1 παρ. 2 & 3 Καν. 139/2004).²⁷

1. Βασικό ποσοτικό κριτήριο:

Μια συγκέντρωση έχει ενωσιακή διάσταση, όταν σωρευτικά συντρέχουν τα ακόλουθα:

α. Ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν όλες οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο υπερβαίνει τα 5 δισεκατομμύρια ευρώ, και β. δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μία χωριστά, εντός της ΕΕ συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 250 εκατομμυρίων ευρώ, εκτός εάν κάθε μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιεί άνω των 2/3 του συνολικού ενωσιακού κύκλου εργασιών της σε ένα μόνο κράτος μέλος.

2. Εναλλακτικό ποσοτικό κριτήριο:

Ενωσιακή διάσταση θα υφίσταται, έστω και εάν μια συγκέντρωση δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια του βασικού κριτηρίου, εφόσον σωρευτικά:

α. ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν παγκοσμίως όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ

β. ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιεί το σύνολο των συμμετεχουσών επιχειρήσεων σε κάθε ένα από τρία τουλάχιστον κράτη μέλη, υπερβαίνει τα 100

²⁶ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης - Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 763

²⁷ Λ. Κοτσίρης, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου - Ελεύθερου Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 580-581 και Δ. Τζουγανάτος επιμ., Ι. Κοκκόρης -Δ.ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 764

εκατομμύρια ευρώ (υπερβαίνοντας του συνολικού κύκλου εργασιών καθεμίας από τις δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις τα 25 εκατομμύρια ευρώ)

γ. δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, καθεμία χωριστά, εντός της ΕΕ συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 100 εκατομμυρίων ευρώ, εκτός εάν καθεμία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιεί άνω των 2/3 του ολικού ενωσιακού κύκλου εργασιών της σε ένα και το αυτό κράτος μέλος.

Κύκλος εργασιών δε νοείται μόνον αυτός της άμεσα συμμετέχουσας στη συγκέντρωση επιχείρησης, αλλά και των άμεσων ή έμμεσων θυγατρικών, μητρικών εταιρειών και συνδεδεμένων επιχειρήσεων κάθε μίας από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις. Εάν η συγκέντρωση αφορά μόνο ένα τμήμα μιας επιχείρησης, τότε θα ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών του πωλητή μόνον ο κύκλος εργασιών που αφορά αυτό το αποκτώμενο τμήμα σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 Καν. 139/2004.²⁸

1.6 Προηγούμενη κοινοποίηση και εξέταση μιας συγκέντρωσης με ενωσιακή διάσταση-Αναστολή πραγματοποίησης αυτής

Συγκεντρώσεις επιχειρήσεων με ενωσιακή διάσταση πρέπει να κοινοποιούνται εκ μέρους των εμπλεκόμενων μερών στην Επιτροπή (άρθρο 4 παρ. 2 Κανονισμού Συγκεντρώσεων) πριν από την πραγματοποίησή τους και μετά τη σύναψη της συμφωνίας, τη δημοσίευση της δημόσιας προσφοράς εξαγοράς ή την απόκτηση ελέγχουσας συμμετοχής σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 Καν. 139/2004. Πρόκειται για σύστημα προληπτικού ελέγχου των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων με βάση υποβαλλόμενο σχέδιο συγκέντρωσης,²⁹ προκειμένου να είναι σε θέση η Επιτροπή να εξετάσει τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση και να κρίνει ως προς τη συμβατότητα ή μη αυτής με την κοινή αγορά ανάλογα με τις προκληθείσες συνέπειές της στον ανταγωνισμό.

Σύμφωνα δε με τα άρθρα 4 και 5 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 802/2004 για την εφαρμογή του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004, ως τροποποιήθηκε με τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 1269/2013, η κοινοποίηση μιας συγκέντρωσης περιέχει όλες τις πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων και των εγγράφων, που ζητούνται στα κατάλληλα έντυπα και παράγει τα αποτελέσματά της από την ημερομηνία παραλαβής της από μέρους της Επιτροπής. Σε τούτο το σημείο επισημαίνεται ότι η πραγματοποίηση μιας συγκέντρωσης με ενωσιακή διάσταση αναστέλλεται μέχρι την έκδοση απόφασης από την Επιτροπή (άρθρο 7 παρ. 1 Καν. 139/2004).

Η Επιτροπή εξετάζει τη συγκέντρωση μόλις τη λάβει και πρέπει να ολοκληρώσει την

---

²⁸ Λ. Κοτσίρης, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου - Ελεύθερου Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 582

²⁹ Λ. Κοτσίρης, Δίκαιο Ανταγωνισμού (Αθέμιτου - Ελεύθερου Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές), Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 583

προκαταρκτική εξέταση αυτής εντός 25 εργάσιμων ημερών από την πρώτη εργάσιμη ημέρα μετά την ημερομηνία λήψης της κοινοποίησης ή σε περίπτωση που οι πληροφορίες που εμπεριέχονται στην κοινοποίηση παρουσιάζουν ελλείψεις, από την εργάσιμη ημέρα που ακολουθεί την ημερομηνία παραλαβής των πλήρων στοιχείων (άρθρο 10 παρ. 1 Καν. 139/2004). Στο τέλος της 1^{ης} Φάσης διερεύνησης της συγκέντρωσης, η οποία περιλαμβάνει μια αρχική έρευνα, η Επιτροπή εκδίδει μία από τις ακόλουθες αποφάσεις (άρθρο 6 παρ. 1 Καν. 139/2004, βλ. Διάγραμμα 1.4):

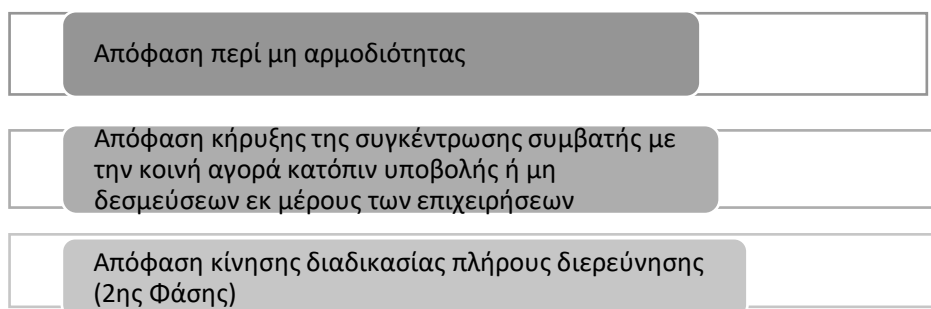
α. εάν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού Συγκεντρώσεων εκδίδει σχετική απόφαση περί μη αρμοδιότητας.

Εάν διαπιστώσει ότι η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση, αν και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού Συγκεντρώσεων,

β. δεν εγείρει σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητά της με την κοινή αγορά, αποφασίζει να μην αντιταχθεί και την κηρύσσει συμβατή με την κοινή αγορά.

γ. προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητά της με την κοινή αγορά, και συγκεκριμένα ως προς τις απαιτήσεις για τη λειτουργία αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές που αυτή (η συγκέντρωση) αφορά, αποφασίζει να κινήσει τη διαδικασία πλήρους διερεύνησης (2^η Φάση διερεύνησης), ακολουθώντας εις βάθος έρευνα της συγκέντρωσης. Στην περίπτωση που διαπιστωθεί από μέρους της Επιτροπής ότι οι σοβαρές αμφιβολίες έχουν εξαλειφθεί, κατόπιν τροποποιήσεων που έχουν επιφέρει οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις, απαιτείται να προχωρήσει στη λήψη απόφασης συμβατότητας της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά (άρθρο 6 παρ. 2 σε συνδυασμό με άρθρο 6 παρ. 1 στοιχείο β Καν. 139/2004).

Διάγραμμα 1.4: Διάκριση αποφάσεων της Επιτροπής κατά την 1^η Φάση εξέτασης της συγκέντρωσης

Η ως άνω προθεσμία των 25 εργάσιμων ημερών παρατείνεται κατά 10 επιπλέον εργάσιμες ημέρες, εφόσον οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις προτείνουν δεσμεύσεις, προκειμένου να καταστεί η συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά (άρθρο 10 παρ. 1 εδάφιο 3 Καν. 139/2004).

Στην περίπτωση που η Επιτροπή αποφασίσει ότι η συγκέντρωση προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητά της με την κοινή αγορά, ξεκινά την πλήρη διερεύνηση της υπόθεσης, η οποία απαιτείται να έχει ολοκληρωθεί μέσα σε διάστημα 90 εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία έναρξής της (άρθρο 10 παρ. 3 Καν. 139/2004). Εάν τα μέρη έχουν υποβάλλει δεσμεύσεις, προκειμένου να απαλειφθούν οι σχετικές αμφιβολίες της Επιτροπής, η ως άνω προθεσμία αυξάνεται σε 105 εργάσιμες ημέρες, εκτός και εάν τα μέρη προτείνουν τις δεσμεύσεις σε χρονικό διάστημα μικρότερο των 55 ημερών από την κίνηση της 2^{ης} Φάσης (άρθρο 10 παρ. 3 εδάφιο 2 σε συνδυασμό με άρθρο 8 παρ. 2 Καν. 139/2004). Προβλέπεται επίσης η δυνατότητα παράτασης των σχετικών προθεσμιών (άρθρο 10 παρ. 3 εδάφια 3 & 6 Καν. 139/2004).

Οι αποφάσεις της Επιτροπής βασίζονται μόνο στις αιτιάσεις, επί των οποίων τα εμπλεκόμενα μέρη μπόρεσαν να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους, αφού τους έχει χορηγηθεί πρόσβαση στο φάκελο (άρθρο 18 παρ. 3 Καν. 139/2004).³⁰ Η Επιτροπή μέσω της Δήλωσης Αντιρρήσεων γνωστοποιεί στα μέρη τα προβλήματα ανταγωνισμού, που εντοπίζει, από την κρινόμενη συγκέντρωση, καθώς και τις αιτίες, για τις οποίες διατηρεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητα αυτής με την κοινή αγορά, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να προτείνουν κατάλληλα και επαρκή διορθωτικά μέτρα, προκειμένου να εξαλείψουν τις ανησυχίες της ως προς τις αρνητικές επιπτώσεις της συγκέντρωσης. Εάν οι δεσμεύσεις δεν υποβληθούν εγκαίρως και εγκύρως από τα μέρη, τότε η Επιτροπή δε θα έχει άλλη επιλογή, πλην της απαγόρευσης της συγκέντρωσης. Στην περίπτωση δε που οι δεσμεύσεις προταθούν εγκαίρως, η Επιτροπή θα προχωρήσει στην αξιολόγηση των προτεινόμενων μέτρων και θα αποφασίσει είτε να τα δεχθεί, είτε όχι.³¹

Ως εκ τούτου, στο τέλος της 2^{ης} Φάσης διερεύνησης η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα είτε να εγκρίνει την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση, χωρίς ή με την ύπαρξη δεσμεύσεων (άρθρο 8 παρ. 1 & 2 Καν. 139/2004), στη δεύτερη περίπτωση όταν κρίνει ότι μόνο με την ανάληψη δεσμεύσεων εκ μέρους των μερών μπορεί να εξασφαλιστεί ότι δε δημιουργείται πρόβλημα ως προς τη λειτουργία του αποτελεσματικού ανταγωνισμού, είτε να απαγορεύσει την εν λόγω συγκέντρωση (άρθρο 8 παρ. 3 Καν. 139/2004), εφόσον διαπιστώσει ότι οι υποβαλλόμενες δεσμεύσεις δεν επαρκούν για τη διασφάλιση του συμβατού αυτής με την κοινή αγορά (βλ. Διάγραμμα 1.5).³²

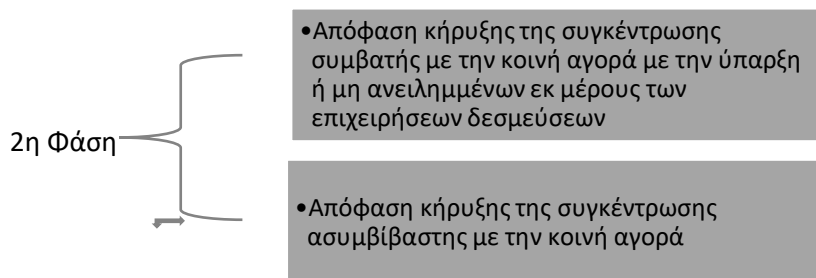
---

³⁰ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης -Δ.ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 859

³¹ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης -Δ.ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 859, 862

³² Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης -Δ.ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 860

Διάγραμμα 1.5: Διάκριση αποφάσεων από μέρος της Επιτροπής κατά την 2^η Φάση εξέτασης της συγκέντρωσης

1.7 Έλεγχος της συγκέντρωσης με ενωσιακή διάσταση

1.7.1 Μεθοδολογία και στάδια ανάλυσης

Προκειμένου να διαπιστώσει η Επιτροπή κατά πόσο η εξεταζόμενη συγκέντρωση επιχειρήσεων είναι συμβατή ή όχι με την κοινή αγορά, και ιδίως εάν έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ανταγωνισμού και ακολούθως τη μείωση της κοινωνικής ευημερίας, πρέπει να ακολουθήσει μια μεθοδολογία, η οποία υποδεικνύεται από την οικονομική θεωρία. Ειδικότερα, η εν λόγω μεθοδολογία περιλαμβάνει τα ακόλουθα τρία στάδια:³³

α. Ορισμό της σχετικής αγοράς, στην οποία πραγματοποιείται η υπό εξέταση συγκέντρωση, αποτελούμενο από τον καθορισμό των ανταγωνιστικών προϊόντων, καθώς και της γεωγραφικής περιοχής, στην οποία λαμβάνει χώρα ο ανταγωνισμός.³⁴

β. Υπολογισμό των μεριδίων αγοράς, διερεύνηση των συνθηκών δομής αυτής, καθώς και διαπίστωση της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων.³⁵

γ. Εξακρίβωση του κατά πόσο η εξεταζόμενη συγκέντρωση είναι σε θέση να οδηγήσει σε σημαντική μακροχρόνια μείωση του ανταγωνισμού, μεταβάλλοντας τη δομή του στην υπό εξέταση σχετική αγορά, προκειμένου η Επιτροπή να λάβει εγκριτική ή μη της συγκέντρωσης απόφαση.³⁶

³³ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 103

³⁴ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 103,104

³⁵ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 103,104

³⁶ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 104

1.7.1.1 Οριοθέτηση σχετικών αγορών

Η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς προϊόντων/υπηρεσιών και της σχετικής γεωγραφικής αγοράς εκ μέρους της Επιτροπής, με βάση τους ανταγωνιστικούς περιορισμούς που υφίστανται για τις επιχειρήσεις σε προϊόντα και γεωγραφικές περιοχές, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο κατά την αξιολόγηση της κοινοποιηθείσας πράξης συγκέντρωσης. Και αυτό, διότι με τη βοήθεια αυτής θα προβεί στον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και στην εξαγωγή των αρχικών συμπερασμάτων σχετικά με τον βαθμό συγκέντρωσης της αγοράς βάσει των μεριδίων αυτών, καθώς και την ύπαρξη μονοπωλιακής δύναμης³⁷. Τούτο εξηγείται, διότι η δομή της αγοράς, η οποία καθορίζεται από τον αριθμό και την κατανομή των μεριδίων που κατέχουν οι επιχειρήσεις, επηρεάζει, σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων και αυτή με τη σειρά της το αποτέλεσμα της ανταγωνιστικής διαδικασίας.³⁸

1.7.1.1.1 Σχετική αγορά προϊόντων/υπηρεσιών και σχετική γεωγραφική αγορά

Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής³⁹, η σχετική αγορά προϊόντων και υπηρεσιών περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή και τις υπηρεσίες, τα οποία είναι δυνατόν να εναλλάσσονται ή υποκαθίστανται αμοιβαία από τους καταναλωτές, λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της σκοπούμενης χρήσης τους.

Βάσει της ίδιας ως άνω Ανακοίνωσης, η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών και οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι σε επαρκή βαθμό ομοιογενείς και η οποία μπορεί να διακριθεί από τις γειτονικές της κυρίως περιοχές, όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι πολύ διαφορετικές.

Καίρια σημασία κατέχει η χρονική περίοδος, κατά την οποία ορίζεται η σχετική γεωγραφική αγορά, καθώς οι συνθήκες του ανταγωνισμού ενδέχεται να διαφέρουν σε διάφορα χρονικά διαστήματα και συνεπώς οι συνθήκες της προσφοράς και της ζήτησης ενός προϊόντος, καθώς και η ύπαρξη υποκατάστατων αυτού, να εμφανίζουν διακυμάνσεις από μία περίοδο σε έτερη περίοδο.⁴⁰ Σύμφωνα δε με την Ανακοίνωση της Επιτροπής, κατά τον προσδιορισμό της σχετικής γεωγραφικής αγοράς, η ίδια

---

³⁷ Ν. Βέττας- Γ. Κατσουλάκος, Πολιτική Ανταγωνισμού & Ρυθμιστική Πολιτική, Αθήνα 2004, σελ. 276

³⁸ Ν. Βέττας- Γ. Κατσουλάκος, Πολιτική Ανταγωνισμού & Ρυθμιστική Πολιτική, Αθήνα 2004, σελ. 275,276

³⁹ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 9.12.1997 όσον αφορά στον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (στο εξής Ανακοίνωση της Επιτροπής)

⁴⁰ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 110,111

σχηματίζει μια πρώτη εικόνα για την έκταση της γεωγραφικής αγοράς, στηριζόμενη σε ενδείξεις, όσον αφορά στην κατανομή των μεριδίων αγοράς που κατέχουν τα μέρη και οι ανταγωνιστές τους, καθώς και σε μια προκαταρκτική ανάλυση του καθορισμού των τιμών. Η εν λόγω αρχική υπόθεση της Επιτροπής πρέπει να επαληθεύεται στη βάση μιας ανάλυσης των χαρακτηριστικών της ζήτησης. Σε αυτό το σημείο τονίζεται ότι, ως παρατίθεται στην ως άνω Ανακοίνωση, ιδίως στις περιπτώσεις αξιολόγησης συγκεντρώσεων επιχειρήσεων, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη κατά την οριοθέτηση μιας σχετικής γεωγραφικής αγοράς και την πορεία ολοκλήρωσης της αγοράς εντός της ΕΕ, η οποία θα οδηγήσει σε σύντομο χρόνο σε επέκταση των σχετικών γεωγραφικών αγορών.

Η έννοια της υποκατάστασης αναφορικά με τη σχετική αγορά προϊόντος εξετάζεται, τόσο από την πλευρά της ζήτησης, δηλαδή των καταναλωτών, όσο και από την πλευρά της προσφοράς, δηλαδή των παραγωγών, βάσει της Ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ως σημειώνεται σ' αυτήν, σημαντικότερη θέση για τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς προϊόντος κατέχει η υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης ως το αποτελεσματικότερο μέσο ελέγχου των προμηθευτών ενός προϊόντος, ιδίως όσον αφορά στις αποφάσεις τους για τον καθορισμό των τιμών.

Όσον αφορά δε στην υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης, η οριοθέτηση της σχετικής αγοράς προϊόντος έχει στόχο να αναδείξει τις επιχειρήσεις που προμηθεύουν ομοειδή αγαθά και άρα τελούν σε ανταγωνιστική σχέση μεταξύ τους. Το κριτήριο της λειτουργικής εναλλαξιμότητας επικρατεί πλέον σήμερα, σύμφωνα με το οποίο περιλαμβάνονται στην ίδια σχετική αγορά τα προϊόντα που με βάση αντικειμενικά κριτήρια είναι κατάλληλα να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη της ίδιας οικονομικής ανάγκης.⁴¹

Άξιον είναι να τονισθεί ότι η Επιτροπή στην Ανακοίνωσή της προτείνει την εφαρμογή ενός διανοητικού πειράματος, γνωστού ως test SSNIP ή τεστ υποθετικού μονοπωλίου (Small but Significant non Transitory Increase in Price) για την εκτίμηση της υποκατάστασης από την πλευρά της ζήτησης και συνάμα την οριοθέτηση της σχετικής αγοράς ⁴². Με το εν λόγω τεστ υποθέτουμε αρχικά ότι το συγκεκριμένο προϊόν που προσφέρει η εξεταζόμενη επιχείρηση αποτελεί ξεχωριστή αγορά και ότι υφίσταται ένας και μόνο προμηθευτής του προϊόντος και εν συνεχεία εξετάζουμε κατά πόσο ο προμηθευτής αυτός θα μπορούσε να αυξήσει επικερδώς μόνιμα την τιμή του προϊόντος κατά 5%-10% για χρονικό διάστημα ενός έτους ⁴³. Βάσει δε της Ανακοίνωσης της Επιτροπής, εάν η υφιστάμενη υποκατάσταση καθιστά ανώφελη την

---

⁴¹ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 106

⁴² Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 108

⁴³ Ν. Βέττας- Γ. Κατσουλάκος, Πολιτική Ανταγωνισμού & Ρυθμιστική Πολιτική, Αθήνα 2004, σελ. 279,280

αύξηση της τιμής του προϊόντος, λόγω της μείωσης των πωλήσεων που αυτή συνεπάγεται, τα πρόσθετα προϊόντα υποκατάστασης και οι πρόσθετες περιοχές ενσωματώνονται στη σχετική αγορά, μέχρις ότου το σύνολο προϊόντων και η γεωγραφική ζώνη είναι τέτοια, που να καθιστούν αποδοτικές τις μικρές, αλλά διαρκείς αυξήσεις των σχετικών τιμών.

Το εν λόγω τεστ δε λαμβάνει υπόψη όλους τους καταναλωτές, αλλά έναν ικανοποιητικό αριθμό αυτών. Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι ως τιμή αναφοράς στην περίπτωση εξέτασης των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων λαμβάνεται υπόψη η τρέχουσα τιμή του προϊόντος. Επομένως, όσο περισσότερα υποκατάστατα προϊόντα βάσει αυτής της τιμής αναγνωρίζονται, τόσο διευρύνεται η σχετική αγορά. Αξίζει να επισημανθεί ότι διατρέχει ο κίνδυνος να εκληφθεί στενή η σχετική αγορά, αλλά αυτή στην πραγματικότητα να είναι ευρεία (ήτοι να ισχύει το αντίστροφο της Cellorhane Fallacy, υπόθεσης στην οποία παρόλο που έπρεπε να ληφθεί υπόψη η ανταγωνιστική τιμή του υπό εξέταση προϊόντος- cellorhane-, βάσει της οποίας δε θα αναγνωριζόταν η υποκατάσταση αυτού με έτερα προϊόντα, ελήφθη υπόψη η τρέχουσα τιμή του, με αποτέλεσμα να αναγνωριστούν έτερα προϊόντα ως υποκατάστατα αυτού του προϊόντος, μαζί με τα οποία κρίθηκε ότι αποτελεί σχετική αγορά). Ως εκ τούτου, το εν λόγω τεστ ενέχει δυσκολίες ως προς τον προσδιορισμό της τιμής αναφοράς και ενδέχεται περαιτέρω η εφαρμογή του να είναι μη κατάλληλη, στις περιπτώσεις που η τιμή του προϊόντος υπόκειται σε ρυθμιστικό νομοθετικό πλαίσιο.⁴⁴

Όσον αφορά δε στην υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς, δηλαδή την πλευρά του προμηθευτή, αυτή αναφέρεται στη δυνατότητα των καταναλωτών να στραφούν σε προϊόντα, τα οποία δεν είναι διαθέσιμα από συγκεκριμένους ανταγωνιστές, αλλά θα μπορούσαν εύκολα να προσφερθούν από αυτούς, σε περίπτωση αύξησης της τιμής του εξεταζόμενου προϊόντος ⁴⁵. Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής, υπό τη συνδρομή δύο προϋποθέσεων, η εν λόγω υποκατάσταση λαμβάνεται υπόψη για την οριοθέτηση της σχετικής αγοράς: α. οι προμηθευτές πρέπει να είναι σε θέση να μετατοπίζουν την παραγωγή τους στα σχετικά προϊόντα και να τα εμπορεύονται βραχυπρόθεσμα και β. πρέπει να είναι ικανοί να πράξουν αυτό χωρίς αξιόλογο πρόσθετο κόστος ή κινδύνους λόγω των μικρών αλλά διαρκών μεταβολών των σχετικών τιμών.

1.7.1.2 Εκτίμηση της δύναμης αγοράς (market power) των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων

---

⁴⁴ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 108,109

⁴⁵ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 110

Σε συνέχεια του ορισμού των σχετικών αγορών, η Επιτροπή προβαίνει στον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς των υπό εξέταση επιχειρήσεων στην καθορισθείσα σχετική αγορά πριν και μετά την υλοποίηση της συγκέντρωσης. Με αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή θα είναι σε θέση να εκτιμήσει, εάν οι εν λόγω επιχειρήσεις κατέχουν δύναμη αγοράς ή με άλλα λόγια δεσπίζουσα θέση στην εξεταζόμενη σχετική αγορά, καθώς και εάν δημιουργείται ή ενισχύεται η ήδη υφιστάμενη δύναμη αγοράς σε χρόνο μετά τη συγκέντρωση.⁴⁶

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ο ορισμός της δεσπίζουσας θέσης που έχει υιοθετηθεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τον οποίο “μια επιχείρηση νοείται δεσπίζουσα, όταν κατέχει θέση οικονομικής ισχύος, που της παρέχει τη δυνατότητα να παρεμποδίζει τη διατήρηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά και της επιτρέπει να συμπεριφέρεται σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές της, τους πελάτες της και τέλος τους καταναλωτές”. Προκειμένου λοιπόν να διαπιστωθεί η ύπαρξη δεσπίζουσας θέσης, η Επιτροπή πρέπει να ερευνήσει κατά πόσο μια επιχείρηση κατέχει ένα σημαντικό τμήμα της αγοράς, που προκύπτει από τον κύκλο εργασιών της σε μια σχετική αγορά, καθώς και εάν έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει μονομερώς τους όρους αυτής της αγοράς⁴⁷.

Ως απεφάνθη το ΔΕΚ στην υπόθεση Akzo v Commission, μερίδιο αγοράς άνω του ποσοστού 50% συνιστά από μόνο του ένδειξη της κατοχής δεσπίζουσας θέσης εκ μέρους της επιχείρησης. Όταν μάλιστα αυτό το ποσοστό διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα, ήτοι χρονικό ορίζοντα 5 έως 10 ετών, τότε αυτό αποτελεί μια επιπρόσθετη ένδειξη της κατοχής δεσπίζουσας θέσης, καθώς η εν λόγω επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να συμπεριφέρεται ελεύθερα έναντι των ανταγωνιστών της^{48,49}.

Παράλληλα, απαιτείται να λαμβάνονται υπόψη και τα μερίδια αγοράς των ανταγωνιστών της εξεταζόμενης επιχείρησης, είτε δραστηριοποιούνται ήδη, είτε όχι, στην υπό εξέταση σχετική αγορά. Η κατανομή των συνολικών μεριδίων αγοράς προσφέρεται δε για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων ως προς το βαθμό συγκέντρωσης της αγοράς.⁵⁰

Κατά βάση, η κατοχή υψηλού μεριδίου αγοράς εκ μέρους μίας επιχείρησης σε μία

---

⁴⁶ M. Motta, Competition Policy Theory and Practice, New York 2004, p. 117

⁴⁷ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 124

⁴⁸ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 125

⁴⁹ M. Motta, Competition Policy Theory and Practice, New York 2004, p. 120

⁵⁰ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 125

δεδομένη σχετική αγορά υποδεικνύει και την κατοχή δεσπόζουσας θέσης από μέρους της στην ίδια αγορά. Ωστόσο, ένα υψηλό μερίδιο αγοράς μιας επιχείρησης δεν αποτελεί πάντοτε ικανή συνθήκη προς εξακρίβωση της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης αυτής, παρά μόνο μια χρήσιμη πρώτη ένδειξη σύμφωνα και με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων (σημείο 14). Πρέπει, δηλαδή, να προσμετρηθούν περαιτέρω και άλλοι παράγοντες, μεταξύ των οποίων η ύπαρξη ή μη εμποδίων εισόδου σε μία αγορά, καθώς και η ύπαρξη ή μη διαπραγματευτικής ισχύος των αγοραστών, προκειμένου να εξαχθεί συμπέρασμα με ασφάλεια.

Όσον αφορά στον πρώτο εξ αυτών, τονίζεται ότι όταν η είσοδος σε μία αγορά είναι εύκολη, η κρινόμενη συγκέντρωση δεν ενδέχεται να προκαλέσει σοβαρές ανησυχίες για τον ανταγωνισμό, με την προϋπόθεση η είσοδος να είναι περαιτέρω επαρκής και πιθανό να υλοποιηθεί σε άμεσο χρόνο, ώστε να είναι σε θέση να ασκήσει σημαντική ανταγωνιστική πίεση στις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις, εξαλείφοντας τις πιθανές αντανταγωνιστικές της συνέπειες. Ο αριθμός, καθώς και η σπουδαιότητα των εμποδίων εισόδου θα οδηγήσει στην κατάλληλη κρίση ως προς το γεγονός της ευχερούς ή δυσχερούς εισόδου μίας επιχείρησης στην αγορά.⁵¹

Τα εμπόδια εισόδου μπορεί να είναι είτε νομικά (ρυθμιστικά, όπως ο περιορισμός του αριθμού των αδειών εκμετάλλευσης), είτε τεχνικά (όπως ο έλεγχος σημαντικής υποδομής εκ μέρους μίας υφιστάμενης επιχείρησης, καθιστώντας δυσχερή την άσκηση ανταγωνισμού από μέρους των νεοεισερχόμενων επιχειρήσεων), είτε οικονομικά, όπως το μη ανακτήσιμο κόστος εισόδου και το υψηλό κόστος μεταστροφής των πελατών - switching cost - (η δαπάνη που θα επωμιστούν, προκειμένου να στραφούν σε άλλον προμηθευτή για να προμηθευθούν ανταγωνιστικό προϊόν), είτε διαρθρωτικά, όπως οι οικονομίες κλίμακας.⁵²

Επιπροσθέτως, και η συγκέντρωση των αγοραστών επιδρά αρνητικά στην άσκηση δύναμης αγοράς εκ μέρους των επιχειρήσεων - πωλητών. Περίπτωση αντισταθμιστικής ισχύος αγοραστή αποτελεί η δυνατότητα ενός πελάτη να απειλήσει τον προμηθευτή του ότι θα καταφύγει μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα σε έτερη εναλλακτική πηγή εφοδιασμού, εάν ο τελευταίος αυξήσει τις τιμές ή μειώσει την ποιότητα ή επιβάλλει δυσμενέστερους όρους προμήθειας. Η αντισταθμιστική ισχύς των αγοραστών απαιτείται να συντρέχει όχι μόνο πριν τη συγκέντρωση, αλλά και σε χρόνο μετά την υλοποίηση αυτής, κάτι το οποίο δε θα ήταν δυνατό να συμβεί στην περίπτωση που εξαιτίας της συγκέντρωσης καταργηθεί μία φερέγγυα εναλλακτική πηγή εφοδιασμού.⁵³

---

⁵¹ Κατευθ. Γραμμές της Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων,σημεία 68,70,74,75

⁵² Κατευθ. Γραμμές της Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων,σημεία 71,72

⁵³ Κατευθ. Γραμμές της Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων,σημεία 64,65,67

Σημειώνεται ότι η Επιτροπή μπορεί να χρησιμοποιήσει τους δείκτες μέτρησης της μονοπωλιακής δύναμης, ήτοι του δείκτη Herfindahl και του δείκτη Lerner, με τη βοήθεια των οποίων μπορεί να καταλήξει στα κατάλληλα συμπεράσματα ως προς την ύπαρξη αυτής, αν και μερικές φορές η χρήση του τελευταίου ενέχει δυσκολίες.⁵⁴

1.7.1.3 Αξιολόγηση της συγκέντρωσης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από πλευράς ανταγωνισμού

Βάσει της διάταξης του άρθρου 2 § 1 και § 2 του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004, οι συγκεντρώσεις επιχειρήσεων με κοινοτική διάσταση αξιολογούνται, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον είναι συμβατές με την κοινή αγορά. Ειδικότερα, οι συγκεντρώσεις που δεν ενδέχεται να παρακωλύουν σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην κοινή αγορά ή σε σημαντικό τμήμα αυτής, ιδίως ως αποτέλεσμα της δημιουργίας ή της ενίσχυσης μιας δεσπόζουσας θέσης, κηρύσσονται συμβατές με την κοινή αγορά.

Από την παράθεση του ως άνω άρθρου καθίσταται σαφές ότι η δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης αποτελεί ενδεικτική μόνο μορφή σημαντικής παρακώλυσης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού (“ιδίως”) και δη ουσιώδης⁵⁵, ενώ υπό το καθεστώς του προγενέστερου Κανονισμού Συγκεντρώσεων 4064/1989 η αξιολόγηση της συγκέντρωσης επικεντρωνόταν στη δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης, έτσι ώστε να κριθεί το συμβατό αυτής με την κοινή αγορά. Ως εκ τούτου, με τον Κανονισμό Συγκεντρώσεων 139/2004 η έννοια της σημαντικής παρεμπόδισης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού καθιερώνεται πλέον ως ουσιαστικό κριτήριο αξιολόγησης μιας συγκέντρωσης (το αποκαλούμενο SIEC test), και πρέπει να ερμηνευθεί, πέραν από την έννοια της δεσπόζουσας θέσης, μόνο στις αντανταγωνιστικές επιπτώσεις μιας συγκέντρωσης, που προκύπτουν από τη μη συντονισμένη συμπεριφορά των επιχειρήσεων, που δεν έχουν δεσπόζουσα θέση στην εν λόγω αγορά⁵⁶.

Περαιτέρω, για την εκτίμηση του ενδεχόμενου περιορισμού του ανταγωνισμού από την υπό εξέταση συγκέντρωση, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη, ως προβλέπεται στο άρθρο 2 παρ. 1 εδάφιο 2 του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004, μεταξύ άλλων *τη διάρθρωση όλων των σχετικών αγορών, τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό εκ μέρους των επιχειρήσεων εγκατεστημένων εντός ή εκτός της Κοινότητας, τη θέση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στην αγορά και τη χρηματοοικονομική τους ισχύ,*

---

⁵⁴ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 130-132

⁵⁵ Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 4

⁵⁶ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης -Δ.ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 789

τις εναλλακτικές δυνατότητες επιλογής που έχουν οι προμηθευτές και οι αγοραστές, την ύπαρξη νομικών ή έτερων εμποδίων εισόδου, την εξέλιξη της προσφοράς και της ζήτησης των σχετικών αγαθών, καθώς και την εξέλιξη της τεχνικής και οικονομικής προόδου, εφόσον είναι προς το συμφέρον των καταναλωτών και δεν αποτελεί εμπόδιο για τον ανταγωνισμό.

Συνεπώς, η Επιτροπή έχει στη διάθεσή της τα ως άνω κριτήρια ελέγχου, προκειμένου να είναι σε θέση να αξιολογήσει τις ενδεχόμενες συνέπειες μιας συγκέντρωσης ως προς τον ανταγωνισμό στις σχετικές αγορές που αφορά ⁵⁷. Δέον είναι όπως επισημανθεί ότι η Επιτροπή στα πλαίσια του ελέγχου, κατά πόσο η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα ουσιώδη παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού, συγκρίνει τις συνθήκες ανταγωνισμού που θα εδραιωθούν σε χρόνο μεταγενέστερο της συγκέντρωσης με εκείνες που θα επικρατούσαν χωρίς αυτήν, προκειμένου να αξιολογήσει τις πιθανές αρνητικές συνέπειες μιας συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό. Οι υφιστάμενες συνθήκες ανταγωνισμού, καθώς και οι μελλοντικές μεταβολές σε μία αγορά, όπως η πιθανότητα εισόδου ή εξόδου επιχειρήσεων, σε περίπτωση που δεν υπήρχε η συγκέντρωση, συνιστούν το μέτρο σύγκρισης για την εν λόγω αξιολόγηση. ⁵⁸

Γ' αυτόν το σκοπό, η Επιτροπή στη 2^η Φάση πλήρους διερεύνησης της συγκέντρωσης κάνει χρήση μεθόδων οικονομικής ανάλυσης και διεξάγει ποιοτική έρευνα αγοράς, στην οποία λαμβάνουν μέρος μεταξύ άλλων ανταγωνιστές των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων, ήδη δραστηριοποιούμενοι στη σχετική αγορά ή μη και πελάτες ή μη αυτών των επιχειρήσεων, προκειμένου να συλλέξει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και στοιχεία για την υπό εξέταση αγορά. ⁵⁹

Μεταξύ των τεχνικών που χρησιμοποιούνται κατά την οικονομική ανάλυση της Επιτροπής, ⁶⁰ και που εστιάζουν κατά βάση στην εκτίμηση των συνεπειών μιας συγκέντρωσης στην τιμή, οι κυριότερες είναι:

- τα μοντέλα προσομοίωσης (Merger Simulation models): μέσω της εφαρμογής σύγχρονων οικονομετρικών τεχνικών, όπως η πολυεπίπεδη ανάλυση ζήτησης, προβλέπονται οι συνέπειες μιας συγκέντρωσης στις τιμές και στις ποσότητες του

---

⁵⁷ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα 2016, σελ. 203

⁵⁸ Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 9

⁵⁹ M. Polemis, Impact evaluation of merger decisions: lessons from the Greek experience, European Competition Journal, 2017 January, pp. 19,20 - θεωρούμενες αντίστοιχα σε συγκεντρώσεις με εννοιακή διάσταση αξιολογούμενες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

⁶⁰ M. Polemis, Impact evaluation of merger decisions: lessons from the Greek experience, European Competition Journal, 2017 January, pp. 3-9

προϊόντος με βάση τα προ της συγκέντρωσης δεδομένα της αγοράς και κατ' επέκταση εκτιμάται το ενδεχόμενο να οδηγήσει μια συγκέντρωση σε σημαντική παρεμπόδιση του ανταγωνισμού σε μία σχετική αγορά.

- οι μελέτες περίπτωσης (Event Studies): αποτελούν τα πιο επιτυχημένα εργαλεία οικονομετρίας για την ανάλυση ανταγωνισμού και εκτιμούν τις συνέπειες στην ευημερία μέσω της εκτίμησης των αντιδράσεων των χρηματιστηριακών αγορών σε ένα γεγονός, όπως η κοινοποίηση μιας συγκέντρωσης και η απόφαση της Επιτροπής κατά τη 2^η Φάση. Μία προσέγγιση αυτών εκτιμά τις συνέπειες μιας γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού στα μέρη αυτής και τους ανταγωνιστές τους στην σχετική προϊοντική αγορά, στην οποία αυτή λαμβάνει χώρα, με την ανάλυση της τιμής των μεριδίων αυτών κατά την ημερομηνία γνωστοποίησης της συγκέντρωσης.
- τα διαφορικά μοντέλα (Difference in Differences Models): συνιστούν την πιο κοινή τεχνική αξιολόγησης των συνεπειών μιας συγκέντρωσης στην τιμή με την απομόνωση αυτών μέσω της σύγκρισης των διακυμάνσεων της τιμής στην αγορά που επηρεάζεται από τη συγκέντρωση έναντι των τιμών σε μια αγορά που επικρατούν συνθήκες ανταγωνισμού.
- οι μέθοδοι αξιολόγησης (Evaluation methods): περιλαμβάνουν διάφορες τεχνικές, συνιστάμενες στη σύγκριση μεταξύ της συμπεριφοράς της υπό εξέταση ομάδας παραγόντων και μιας πειραματικής ομάδας. Η βασική αρχή έγκειται στο ότι υπό την προϋπόθεση ότι όλοι οι άλλοι παράγοντες είναι ίσοι, η συνέπεια της απόφασης της Επιτροπής συνίσταται στη διαφορά της απόδοσης μεταξύ των δύο ομάδων, ενώ η αξιολόγηση των συνεπειών μιας συγκέντρωσης διενεργείται όχι μόνο στις τιμές, αλλά και σε έτερες ανταγωνιστικές μεταβλητές.

1.8 Ανάλυση δεσμεύσεων από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατά την αξιολόγηση των υποβαλλόμενων από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις δεσμεύσεων, ακολουθεί τις γενικές αρχές και τις προϋποθέσεις αποδεκτού, που έχουν αναπτυχθεί με βάση τη σωρευτική εμπειρία από την αξιολόγηση διορθωτικών μέτρων σε προηγούμενες κοινοποιήσεις συγκεντρώσεων, και τη σχετική νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων, συνεκτιμώντας τις συνθήκες κάθε υπόθεσης. Σύμφωνα δε με τις γενικές αρχές αυτές, οι οποίες αποτυπώνονται στην **Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22.10.2008 σχετικά με τα διορθωτικά μέτρα, που είναι αποδεκτά βάσει του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004 του Συμβουλίου και του Κανονισμού εφαρμογής αυτού 802/2004 της Επιτροπής**, ισχύουν μεταξύ άλλων τα κάτωθι:⁶¹

---

⁶¹ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης - Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 862-865

α. Οι προτεινόμενες δεσμεύσεις πρέπει να είναι ανάλογες των προβλημάτων ανταγωνισμού που έχουν διαπιστωθεί στην εν λόγω συγκέντρωση, καθώς και κατάλληλες και επαρκείς να εξαφανίσουν πλήρως αυτά τα προβλήματα. Περαιτέρω, δεν πρέπει να προκαλέσουν νέα προβλήματα ανταγωνισμού.

β. Επίσης, οι σχετικές δεσμεύσεις πρέπει να είναι πλήρεις και αποτελεσματικές, υπό την έννοια ότι πρέπει να μπορούν να εφαρμοστούν και να ελεγχθούν αποτελεσματικώς.

γ. Κατά πόσο ένα διορθωτικό μέτρο και ιδίως ποιο είδος διορθωτικού μέτρου είναι κατάλληλο για την εξαφάνιση των προβλημάτων ανταγωνισμού, που διαπιστώθηκαν, αποτελεί ζήτημα που εξετάζεται κατά περίπτωση. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και την πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διορθωτικά μέτρα με διαρθρωτικό και μόνο χαρακτήρα, όπως η εκποίηση μιας επιχειρηματικής μονάδας, προτιμώνται, επειδή είναι σε θέση να εξασφαλίζουν τις ανταγωνιστικές δομές της αγοράς.

δ. Η εκποιούμενη επιχειρηματική δραστηριότητα πρέπει να αποτελεί βιώσιμη επιχείρηση, ανεξάρτητη από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις, υπό την έννοια ότι δύναται να ανταγωνίζεται τη δημιουργούμενη από τη συγκέντρωση επιχείρηση αποτελεσματικά και σε μόνιμη βάση.

ε. Τα ανωτέρω εκτιθέμενα υπό στοιχείο δ προϋποθέτουν την πώληση της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε έναν αγοραστή, ανεξάρτητο από τα μέρη της συγκέντρωσης, ο οποίος θα διαθέτει την αναγκαία, σχετική εμπειρία, καθώς και την ικανότητα και τα κίνητρα, προκειμένου να διατηρήσει αυτήν την επιχείρηση βιώσιμη και δυνατή να ασκήσει αποτελεσματική ανταγωνιστική πίεση όχι μόνο στις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις, αλλά και στις έτερες επιχειρήσεις. Η εκποίηση δε σε έναν προτεινόμενο αγοραστή τελεί υπό την προηγούμενη έγκριση της Επιτροπής, έτσι ώστε να αξιολογηθεί εκ μέρους της η μη πρόκληση νέων προβλημάτων ανταγωνισμού και η μη ύπαρξη κινδύνου καθυστέρησης υλοποίησης της εν λόγω δέσμευσης.

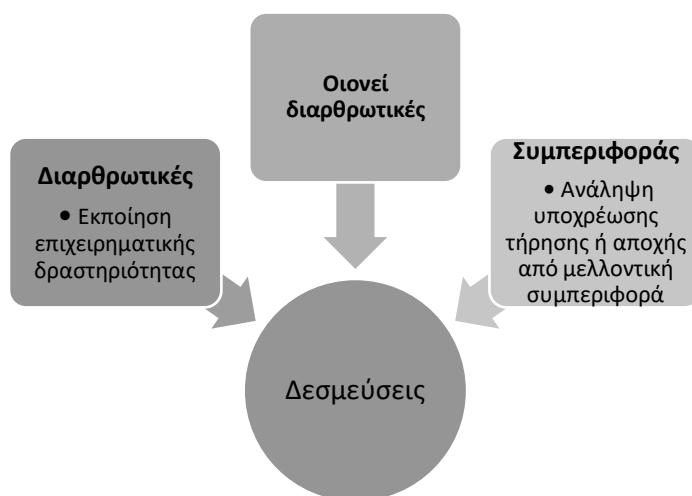
1.8.1 Είδη δεσμεύσεων

Διακρίνονται δύο βασικές κατηγορίες δεσμεύσεων: οι δεσμεύσεις διαρθρωτικής - δομικής - φύσεως και οι δεσμεύσεις συμπεριφοράς. Επειδή τα όρια δεν είναι σαφή, συνήθως υφίσταται αναφορά και σε μια ενδιάμεση κατηγορία, που θα μπορούσε να λάβει το χαρακτηρισμό "οιονεί διαρθρωτικά μέτρα".⁶² Ακολουθεί σχετικό διάγραμμα:

---

⁶² Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Λ. Αθανασίου, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 1.191

Διάγραμμα 1.6: Διάκριση υποβληθεισών δεσμεύσεων εκ μέρους των μερών της συγκέντρωσης

1.8.1.1 Δεσμεύσεις διαρθρωτικής - δομικής - φύσεως

Οι δεσμεύσεις διαρθρωτικού χαρακτήρα τροποποιούν την κατανομή των περιουσιακών δικαιωμάτων μιας επιχείρησης περιλαμβάνοντας την εκποίηση επί τω συνόλω μιας επιχείρησης ή μέρους αυτής ⁶³. Αντιπροσωπευτική περίπτωση διαρθρωτικών διορθωτικών μέτρων συνιστά η **εκποίηση μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας** εκ μέρους των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων, η οποία αποτελεί παράλληλα το πλέον κατάλληλο μέτρο προς αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων που διαπιστώνονται ως προς τον ανταγωνισμό από την οριζόντια επικάλυψη δραστηριοτήτων, που προκαλεί η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση, ή από προβλήματα κάθετου χαρακτήρα ⁶⁴. Με τη βοήθεια της εκποίησης μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας ως διορθωτικού μέτρου μπορεί να επιτευχθεί η ενίσχυση ενός υφιστάμενου ή η δημιουργία ενός νέου ανταγωνιστή και παράλληλα να αποτραπεί η δημιουργία ή η ενίσχυση δεσπόμενης θέσης της προκύπτουσας από τη συγκέντρωση επιχείρησης. Οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν, όσον αφορά στην εκποιούμενη επιχειρηματική δραστηριότητα, έχουν παρατεθεί ανωτέρω στα υπό στοιχεία δ και ε.

Σημειώνεται ότι ο έλεγχος συμμόρφωσης με τις ανειληφθείσες δεσμεύσεις δομικής φύσεως, ιδίως αναφορικά με την εκποίηση μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας, επιτυγχάνεται με τη βοήθεια ενός ανεξάρτητου εντολοδόχου, ο οποίος ενεργεί για λογαριασμό της Επιτροπής.⁶⁵

⁶³ M. Motta, Competition Policy Theory and Practice, New York 2004, p. 265

⁶⁴ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης - Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 864

⁶⁵ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης - Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 868

Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί ότι στην έννοια των διορθωτικών διορθωτικών μέτρων περιλαμβάνεται και μια **ομάδα υποχρεώσεων διφυούς χαρακτήρα, που λαμβάνουν τον χαρακτηρισμό “οιονεί διορθωτικά μέτρα” (κατ’ άλλους “οιονεί μέτρα συμπεριφοράς”)**. Πρόκειται ειδικότερα για υποχρεώσεις πράξης ή παράλειψης που δεν περιλαμβάνουν εκποίηση περιουσιακών στοιχείων, αλλά μπορεί να έχουν παραπλήσιες συνέπειες μ’ αυτήν από οικονομικής απόψεως (ως προς τη μακροχρόνια επίδραση επί της δομής της αγοράς). Παράδειγμα αποτελεί η παραίτηση από δικαιώματα που συνδέονται με μειοψηφικές συμμετοχές σε ανταγωνιστή (π.χ. δικαίωμα διορισμού μελών διοικητικού συμβουλίου) και η εκποίηση μειοψηφικής συμμετοχής σε ανταγωνιστή ή σε κοινή επιχείρηση.⁶⁶

“Οιονεί διορθωτικά μέτρα” είναι μεταξύ άλλων η χορήγηση πρόσβασης σε βασική υποδομή ή δίκτυο σε τρίτους χωρίς διακρίσεις και υπό συνθήκες διαφάνειας. Σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22.10.2008 (σημείο 63), η παροχή πρόσβασης, όσον αφορά στην ενέργεια, μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της εφαρμογής ενός προγράμματος για την αποδέσμευση φυσικού αερίου.

Τα προγράμματα αποδέσμευσης ενέργειας, που χρησιμοποιούνται ως διορθωτικά μέτρα, λαμβάνουν συνήθως δύο κύριες μορφές: την αποδέσμευση προϊόντος και την αποδέσμευση δυναμικότητας ή συμβολαίων. Στο πρόγραμμα δε αποδέσμευσης προϊόντος και δη φυσικού αερίου, η επιχείρηση δεσμεύεται να πωλήσει συγκεκριμένη ποσότητα φυσικού αερίου σε ενδιαφερόμενους αγοραστές για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ενώ στο πρόγραμμα αποδέσμευσης δυναμικότητας ή συμβολαίων η επιχείρηση υποχρεούται να χορηγήσει πρόσβαση σε μέρος της παραγωγικής δυναμικότητάς της ή να εκχωρήσει το σύνολο ή μέρος των συμβολαίων προμήθειας φυσικού αερίου, συμπεριλαμβανόμενης της ευελιξίας τους, σε έναν αγοραστή. Μέσω των εν λόγω προγραμμάτων είναι δυνατό να επιτευχθεί, αφενός η αύξηση της ρευστότητας της χονδρικής αγοράς, και αφετέρου η απόκτηση πελατών στις λιανικές αγορές εκ μέρους των ανταγωνιστών των μερών της συγκέντρωσης. Με αυτόν τον τρόπο, αποτρέπεται ο αποκλεισμός των ανταγωνιστών από την πρόσβαση είτε σε εισροές στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, είτε σε πελάτες στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας.⁶⁷ Γι’ αυτόν το λόγο, οι δεσμεύσεις που αφορούν στη χορήγηση πρόσβασης στην εισροή ή σε πελάτες προτιμώνται για την επίλυση προβλημάτων ανταγωνισμού που προκύπτουν από τις κάθετες κυρίως συγκεντρώσεις.

Η πώληση του φυσικού αερίου ή η εκχώρηση των συμβολαίων προμήθειας φυσικού αερίου πραγματοποιείται είτε με δημοπρασία, στην οποία επιχειρήσεις με την υψηλότερη προσφορά επιλέγονται, είτε με διμερή συμβόλαια. Προκειμένου το

---

⁶⁶ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Λ. Αθανασίου, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 1.192 σε συνδυασμό με Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22.10.2008 για τα αποδεκτά διορθωτικά μέτρα βάσει του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004 και του Κανονισμού εφαρμογής αυτού 802/2004, σημεία 58,59

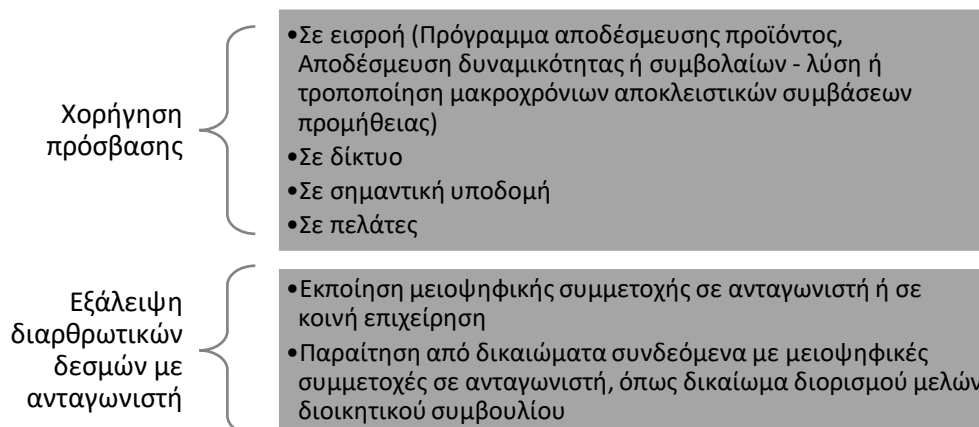
⁶⁷ European Commission, Competition DG, Antitrust Remedies in the Gas and Electricity Sectors, Brussels, D (2007), pp. 7,8,9

πρόγραμμα αποδέσμευσης προϊόντος, δυναμικότητας ή συμβολαίων προμήθειας να έχει επιτυχία και κατ' επέκταση να γίνει αποδεκτό εκ μέρους της Επιτροπής, πρέπει μεταξύ άλλων: α. να απευθύνεται σε όλους τους συμμετέχοντες στην αγορά ή σε εκείνους τους αγοραστές, που επηρεάζονται αρνητικά, σε χαμηλή τιμή διάθεσης, β. να είναι επαρκείς οι αποδεσμευόμενες ποσότητες προϊόντος, γ. να οριστεί η διάρκεια του προγράμματος για επαρκές μεγάλο χρονικό διάστημα, προς επιβεβαίωση ότι η δομή της αγοράς και οι συνθήκες ανταγωνισμού έχουν μεταβληθεί σε σημαντικό βαθμό, δ. να είναι διαθέσιμη στους αγοραστές χωρητικότητα στο σύστημα μεταφοράς, ε. να προβλέπεται η δυνατότητα αποδέσμευσης πελατών μέσω της λύσης των συμβάσεων προμήθειας και στ. να υφίσταται αποτελεσματική παρακολούθηση από μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών εφαρμογής του προγράμματος αποδέσμευσης, προς εξακρίβωση από μέρους της Επιτροπής της πλήρους τήρησης της εν λόγω δέσμευσης καθ' όλη την ορισθείσα διάρκεια.⁶⁸

Δεν αποκλείεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να κρίνει ότι ένα "οιονεί διαρθρωτικό μέτρο", όπως η χορήγηση πρόσβασης σε σημαντική υποδομή, σε δίκτυο, σε εισροή (αποδέσμευση φυσικού αερίου, λύση ή τροποποίηση αποκλειστικών μακροπρόθεσμων συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου), ή σε πελάτες, θεωρείται κατάλληλο να εξαφανίσει τις ανησυχίες ως προς τη σημαντική παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού, ιδίως εάν συνδυαστεί και με έτερα μέτρα, όπως την εκποίηση επιχειρηματικής δραστηριότητας.⁶⁹

Εν κατακλείδι, οι κατηγορίες των δεσμεύσεων οιονεί διαρθρωτικής φύσεως δίδονται συνοπτικά κατωτέρω:

Διάγραμμα 1.7: Κατηγοριοποίηση οιονεί διαρθρωτικών διορθωτικών μέτρων

⁶⁸ βλ. Υπόθεση COMP/M. 3696 E.ON/MOL, σημεία 770-819 σχετικά με ό,τι έκρινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνδυασμό με European Federation of Energy Traders (EFET), Implementation of Gas Release Programmes for European Gas Market Development, June 2003 και European Commission, Competition DG, Antitrust Remedies in the Gas and Electricity Sectors, Brussels, D (2007), pp. 14-19

⁶⁹ βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22.10.2008 για τα αποδεκτά διορθωτικά μέτρα βάσει του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004 και του Κανονισμού εφαρμογής αυτού 802/2004, σημεία 63,68 σε συνδυασμό με European Commission, Competition DG, Antitrust Remedies in the Gas and Electricity Sectors, Brussels, D (2007), p. 19

1.8.1.2 Δεσμεύσεις συμπεριφοράς

Οι δεσμεύσεις συμπεριφοράς έγκεινται στην επιβολή υποχρέωσης στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις ή στην ανάληψη υποχρέωσης εκ μέρους τους, όπως τηρήσουν συγκεκριμένη επιχειρηματική συμπεριφορά ⁷⁰. Οι εν λόγω δεσμεύσεις θέτουν περιορισμούς στα περιουσιακά δικαιώματα των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και ειδικότερα συνίστανται σε δεσμεύσεις μη κατάχρησης συγκεκριμένων στοιχείων ενεργητικού διαθέσιμων σ' αυτές ή υπογραφής ιδιαίτερων συμβατικών συμφωνιών ⁷¹. Συνήθως συνεπάγονται συνεχή παρακολούθηση από την Επιτροπή, κάτι που δεν ισχύει στις δεσμεύσεις διαρθρωτικού χαρακτήρα, προκαλώντας προβλήματα ως προς την υλοποίησή τους ⁷². Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω δεσμεύσεις είναι λιγότερο επαχθείς από τη φύση τους και περισσότερο ευέλικτες σε σύγκριση με τις δεσμεύσεις διαρθρωτικού χαρακτήρα. ⁷³

Δέον είναι όπως σημειωθεί ότι δεσμεύσεις σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά της νέας επιχείρησης, μπορούν να γίνουν δεκτές, μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον εξασφαλίζεται η λειτουργικότητά τους με αποτελεσματική εφαρμογή και παρακολούθηση ⁷⁴.

1.8.2 Χρόνος υποβολής των δεσμεύσεων και αξιολόγηση αυτών εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Επιτροπή δύναται να αποδεχθεί δεσμεύσεις από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις τόσο κατά τη διάρκεια της 1^{ης} Φάσης, όσο και κατά τη διάρκεια της 2^{ης} Φάσης. Σε τούτο το σημείο επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 802/2004 για την εφαρμογή του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004 (άρθρο 19), οι δεσμεύσεις που προτείνουν τα μέρη κατά τη διάρκεια της 1^{ης} Φάσης υποβάλλονται στην Επιτροπή το αργότερο εντός 20 εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία παραλαβής της κοινοποίησης. Ενώ όσον αφορά στις προτεινόμενες δεσμεύσεις κατά τη διάρκεια της 2^{ης} Φάσης, αυτές απαιτείται να υποβληθούν στην Επιτροπή το αργότερο εντός 65 εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία έναρξης αυτής της φάσης.

---

⁷⁰ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Λ. Αθανασίου, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 1.192

⁷¹ M. Motta, Competition Policy Theory and Practice, New York 2004, pp. 265,266

⁷² M. Motta, Competition Policy Theory and Practice, New York 2004, pp. 266,270

⁷³ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Λ. Αθανασίου, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 1.193

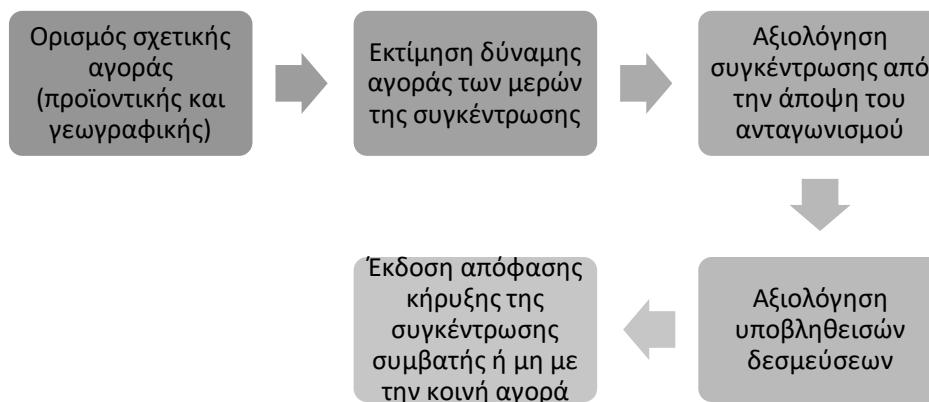
⁷⁴ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης - Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ. 865 και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22.10.2008 για τα αποδεκτά διορθωτικά μέτρα βάσει του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004 και του Κανονισμού εφαρμογής αυτού 802/2004, σημείο 69

Σημειώνεται δε ότι όσον αφορά στην 1^η Φάση μετά την υποβολή των δεσμεύσεων εκ μέρους των μερών της συγκέντρωσης, η Επιτροπή συμβουλευεται ως προς τις προτεινόμενες δεσμεύσεις τις αρχές των κρατών μελών, καθώς και τρίτα μέρη διεξάγοντας έρευνα αγοράς (market test). Αξίζει να τονισθεί ότι προκειμένου να γίνουν δεκτές οι εν λόγω δεσμεύσεις σε αυτή τη Φάση και κατ' επέκταση να εγκριθεί η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, απαιτείται το πρόβλημα ανταγωνισμού να είναι αναγνωρίσιμο και εύκολα αντιμετωπίσιμο. Τοιουτοτρόπως, τα υποβαλλόμενα διορθωτικά μέτρα πρέπει να είναι επαρκή να εξαφανίσουν τις σοβαρές αμφιβολίες της Επιτροπής ως προς το συμβατό της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά, χωρίς η τελευταία να χρειάζεται να προχωρήσει στην πλήρη διερεύνηση της υπόθεσης. Στην αντίθετη περίπτωση, η Επιτροπή θα αποφασίσει να κινήσει την εν λόγω διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.⁷⁵

Οι υποβαλλόμενες στη 2^η Φάση δεσμεύσεις θα αξιολογηθούν από την Επιτροπή και θα θεωρηθούν είτε επαρκείς, είτε μη, να εξουδετερώσουν τις σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά (στην περίπτωση που δεν έχει εκδοθεί ακόμη Δήλωση Αντιρρήσεων εκ μέρους της Επιτροπής) ή τις ανησυχίες ως προς τον ανταγωνισμό, που παρατέθηκαν στη Δήλωση Αντιρρήσεων της Επιτροπής⁷⁶.

Ακολουθεί επιγραμματική απεικόνιση της ακολουθούμενης εκ μέρους της Επιτροπής διαδικασίας κατά την εξέταση μιας κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης με ενωσιακή διάσταση:

Διάγραμμα 1.8: Ακολουθούμενη διαδικασία από μέρους της Επιτροπής κατά την εξέταση μιας κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης επιχειρήσεων με ενωσιακή διάσταση

⁷⁵ βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22.10.2008 για τα αποδεκτά διορθωτικά μέτρα βάσει του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004 και του Κανονισμού εφαρμογής αυτού 802/2004, σημεία 80,81,86

⁷⁶ βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22.10.2008 για τα αποδεκτά διορθωτικά μέτρα βάσει του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004 και του Κανονισμού εφαρμογής αυτού 802/2004, σημεία 92,93

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

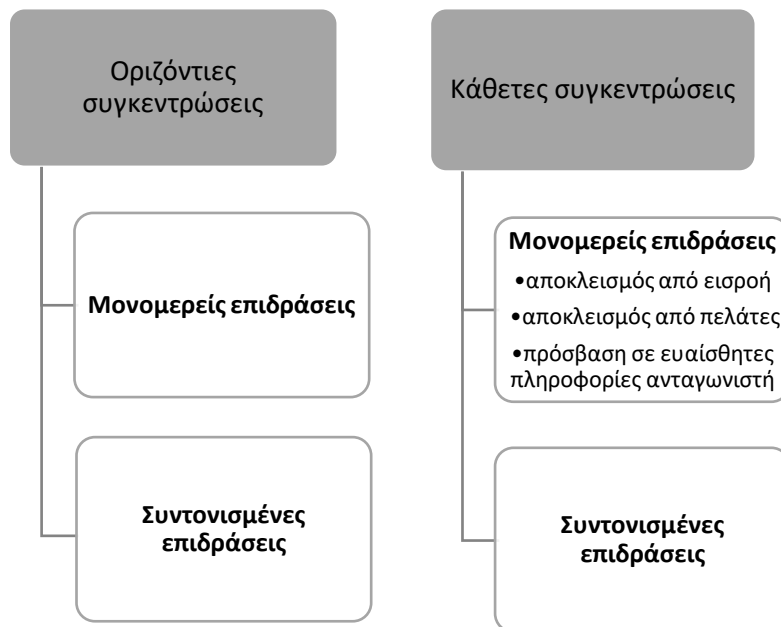
Είδη συγκεντρώσεων και επιδράσεις αυτών στον ανταγωνισμό

2.1 Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό επικεντρώνεται στις δύο μεγάλες κατηγορίες συγκεντρώσεων, τις οριζόντιες και τις κάθετες, με ιδιαίτερη αναφορά στις επιδράσεις που ενδέχεται να προκύψουν συνεπεία αυτών στον ανταγωνισμό, σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιολόγησή τους (βλ. Διάγραμμα 2.1).

Οι συγκεντρώσεις διακρίνονται, ανάλογα με τον τρόπο πραγματοποίησής τους μεταξύ των επιχειρήσεων, σε οριζόντιες και κάθετες.

Διάγραμμα 2.1: Είδη συγκεντρώσεων και επιδράσεις αυτών στον ανταγωνισμό

2.2 Οριζόντιες συγκεντρώσεις

Οι οριζόντιες συγκεντρώσεις περιλαμβάνουν εκείνες τις Σ&Ε, οι οποίες πραγματοποιούνται μεταξύ επιχειρήσεων που λειτουργούν στον ίδιο κλάδο δραστηριοτήτων, δηλαδή μεταξύ ανταγωνιστών. Οι οριζόντιες συγκεντρώσεις μπορούν να ασκήσουν δύο ειδών επιδράσεις, τις μονομερείς ή τις συντονισμένες, με τις οποίες ενδέχεται να εμποδίσουν σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό σε μία δεδομένη σχετική αγορά. Τονίζεται δε ότι μια συγκέντρωση είτε θα οδηγήσει σε μονομερή αποτελέσματα, είτε σε συντονισμένη συμπεριφορά, ήτοι όχι ταυτόχρονα και στα δύο στην ίδια αγορά. Μια συγκέντρωση δε που οδηγεί σε μονομερείς επιδράσεις ενδέχεται να προκαλέσει σε μεταγενέστερο χρόνο και συντονισμό των επιχειρήσεων, δεδομένων της μείωσης του αριθμού αυτών που δραστηριοποιούνται

στην αγορά και της πρόκλησης περισσότερης ομοιογένειας σ' αυτήν.⁷⁷

2.2.1 Μονομερείς επιδράσεις

Η πράξη συγκέντρωσης μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ή την ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας εξαιτίας της αποχώρησης των ανταγωνιστών, συνεπεία της συμμετοχής τους στη συγκέντρωση, δίνοντας τη δυνατότητα σ' αυτήν να αυξήσει τις τιμές, μειώνοντας το πλεόνασμα του καταναλωτή. Τα ως άνω συνιστούν τις μονομερείς επιδράσεις ή επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς.⁷⁸

2.2.1.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την αύξηση της μονοπωλιακής δύναμης

Μεταξύ των παραγόντων, οι οποίοι θα ήταν δυνατό να οδηγήσουν στην εμφάνιση σημαντικών μονομερών επιδράσεων από μια συγκέντρωση, συγκαταλέγονται οι κάτωθι σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 (όσον αφορά στην αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 26-38). Τονίζεται δε ότι οι εν λόγω παράγοντες, θεωρούμενοι μεμονωμένα, δεν είναι κατ'ανάγκη καθοριστικοί, ωστόσο δεν απαιτείται η σωρευτική συνδρομή τους. Ακολουθεί η απαρίθμηση αυτών, η οποία δεν είναι εξαντλητική:

α. Υψηλά μερίδια αγοράς: Όσο μεγαλύτερο είναι το μερίδιο αγοράς, τόσο πιθανότερο είναι μια επιχείρηση να κατέχει ισχύ στην αγορά. Ιδίως δε όσο μεγαλύτερο είναι το άθροισμα των μεριδίων αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα αύξησης της ισχύος τους στη σχετική αγορά με την υλοποίηση της συγκέντρωσης και της πραγματοποίησης εκ μέρους τους μιας επικερδούς γι' αυτές αύξησης των τιμών.

β. Δυνατότητα υποκατάστασης των προϊόντων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων: Όσο μεγαλύτερη είναι η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, τόσο πιθανότερο είναι αυτές να προβούν στην αύξηση των τιμών τους. Ωστόσο, τα κίνητρα των τελευταίων για αύξηση των τιμών υποχωρούν, όταν τα προϊόντα των ανταγωνιστών τους είναι στενά υποκατάστατα με τα δικά τους προϊόντα.

γ. Ύπαρξη περιορισμένων δυνατοτήτων αλλαγής προμηθευτή εκ μέρους των πελατών-Μη ύπαρξη αντισταθμιστικής ισχύος των αγοραστών: Είναι δυνατόν οι πελάτες των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων να μην έχουν τη

---

⁷⁷ Δ. Τζουγανάτος επιμέλεια, Ι. Κοκκόρης - Δ. ΛΟΥΚΑΣ, Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού, Αθήνα 2013, σελ 790, 791

⁷⁸ M. Motta, Competition Policy Theory and Practice, New York 2004, pp. 231,233-234 σε συνδυασμό με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 25

δυνατότητα ανεύρεσης έτερων προμηθευτών, διότι είτε είναι ελάχιστοι οι εναλλακτικοί προμηθευτές που έχουν απομείνει μετά τη συγκέντρωση (με την κατάργηση μιας πηγής εφοδιασμού), είτε οι πελάτες έχουν υψηλό κόστος μεταστροφής. Σε αυτήν την περίπτωση, η συγκέντρωση ενδέχεται να επηρεάσει την ικανότητά τους να προστατευθούν από τις αυξήσεις των τιμών.

δ. Μη πιθανότητα αύξησης της προσφοράς από μέρους των ανταγωνιστών σε περίπτωση αύξησης των τιμών: Όταν οι συνθήκες που επικρατούν στην αγορά καθιστούν, σε περίπτωση αύξησης των τιμών, την αύξηση της προσφοράς από την πλευρά των ανταγωνιστών μη πιθανή, οι εμπλεκόμενες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις ενδέχεται να έχουν μεγαλύτερο κίνητρο να μειώσουν την παραγωγή τους κάτω από τα συνολικά επίπεδα, που υφίσταντο προ της συγκεντρώσεως, αυξάνοντας κατά αυτόν τον τρόπο τις τιμές στην αγορά.

ε. Δυνατότητα αποκλεισμού των ανταγωνιστών: Υφίσταται η πιθανότητα η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση να χορηγήσει την ικανότητα και τα κίνητρα στις συμμετέχουσες σ' αυτήν επιχειρήσεις να εμποδίσουν την επέκταση των δραστηριοτήτων των υφιστάμενων ή δυνητικών ανταγωνιστών τους ή με άλλο τρόπο να τους αποτρέψουν από το να ανταγωνιστούν τις ίδιες. Σε αυτήν την περίπτωση, οι ανταγωνιστές τους δε θα δύνανται να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, προκειμένου να μην αυξήσουν τις τιμές τους ή να μην προβούν σε οποιαδήποτε έτερη ενέργεια, που βλάπτει τον ανταγωνισμό.

Σε τούτο το σημείο αξίζει να σημειωθούν και τα **επίπεδα συγκέντρωσης** σε μία αγορά, ως ένας έτερος παράγοντας, πέραν των ανωτέρω, τον οποίο λαμβάνει υπόψη η Επιτροπή κατά την αξιολόγηση μιας συγκέντρωσης. Ο δείκτης HHI αποτελεί έναν αρχικό τρόπο εντοπισμού των μονομερών επιδράσεων μιας συγκέντρωσης, με τη βοήθεια του οποίου μετρώνται τα επίπεδα συγκέντρωσης σε μια αγορά ⁷⁹. Με αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή είναι σε θέση να λάβει κατάλληλες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του ανταγωνισμού που επικρατεί στην εν λόγω αγορά, χωρίς ωστόσο ο δείκτης να αποτελεί τεκμήριο ως προς την ύπαρξη ή την απουσία προβλημάτων ανταγωνισμού σ' αυτήν.⁸⁰

2.2.2 Συντονισμένες επιδράσεις

Μια συγκέντρωση που λαμβάνει χώρα σε αγορές με υψηλό βαθμό συγκέντρωσης ενδέχεται να παρεμποδίσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, με τη δημιουργία ή την ενίσχυση συλλογικής δεσπόζουσας θέσης, διότι με αυτόν τον τρόπο αυξάνει την πιθανότητα συντονισμού της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων, καθώς

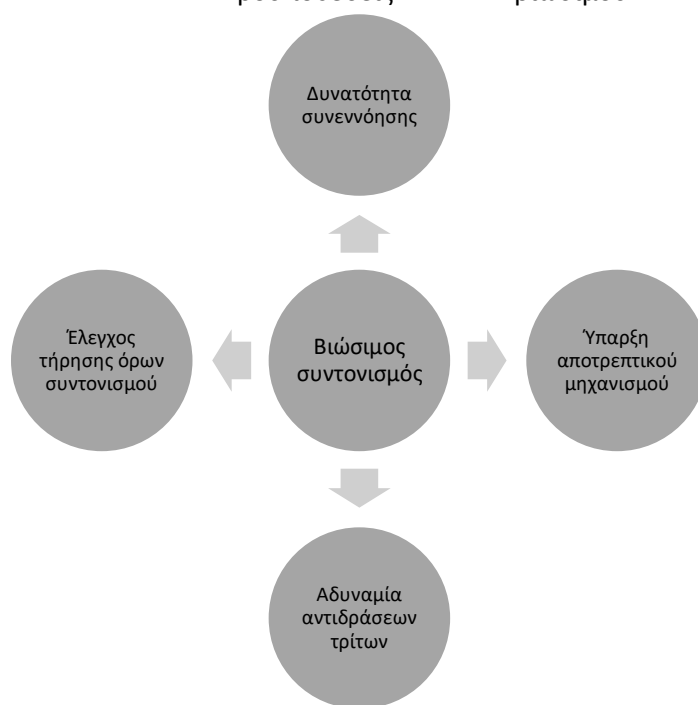
⁷⁹ M. Motta, Competition Policy Theory and Practice, New York 2004, p. 235

⁸⁰ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 16,19,20,21

και αύξησης των τιμών, ακόμη και εάν οι συμμετέχουσες σ' αυτήν επιχειρήσεις δεν καταφύγουν σε συμφωνία ή σε εναρμονισμένη πρακτική υπό την έννοια του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ.⁸¹

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής της 5.2.2004 (σημείο 45), όσο λιγότερο πολύπλοκο και περισσότερο σταθερό είναι το οικονομικό περιβάλλον, τόσο πιο εύκολο είναι για τις επιχειρήσεις να καταλήξουν σε μια κοινή συμφωνία για τους όρους του συντονισμού. Ο συντονισμός δύναται να λάβει διάφορες μορφές, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η διατήρηση των τιμών σε επίπεδα ανώτερα αυτών που επικρατούν σε συνθήκες ανταγωνισμού ή ο περιορισμός της παραγωγής. Προκειμένου δε να είναι βιώσιμος, πρέπει να συντρέχουν τρεις βασικές προϋποθέσεις: α. Οι επιχειρήσεις να είναι σε θέση να ελέγχουν επαρκώς την τήρηση των όρων του συντονισμού, β. Να υφίσταται αποτρεπτικός μηχανισμός, δυνάμενος να τεθεί σε εφαρμογή σε περίπτωση παρέκκλισης μίας επιχείρησης, προκειμένου να εξασφαλίζεται η πειθαρχία των συμμετεχουσών στο συντονισμό επιχειρήσεων και γ. Οι αντιδράσεις τρίτων, υφιστάμενων και μελλοντικών ανταγωνιστών, οι οποίοι δε λαμβάνουν μέρος στο συντονισμό, καθώς και πελατών, να μη μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τα προσδοκώμενα αποτελέσματα του συντονισμού (βλ. Διάγραμμα 2.2).⁸²

Διάγραμμα 2.2: Προϋποθέσεις βιώσιμου συντονισμού

⁸¹ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 39

⁸² Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 40,41

Ως προς τη δυνατότητα παρακολούθησης των παρεκκλίσεων πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής της 5.2.2004, η αγορά πρέπει να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια, προκειμένου οι εμπλεκόμενες στο συντονισμό επιχειρήσεις να είναι σε θέση να ελέγξουν σε επαρκή βαθμό, εάν λαμβάνει χώρα παρέκκλιση από αυτόν από μέρους μιας άλλης επιχείρησης, και να της επιβάλλουν τιμωρία.⁸³

Απαιτείται, κατ' επέκταση, οι επιχειρήσεις να είναι σε θέση να διαπιστώσουν μετά βεβαιότητας από τις διαθέσιμες σ' αυτές πληροφορίες, εάν μια ενέργεια μιας έτερης συμμετέχουσας στο συντονισμό επιχείρησης συνιστά παρέκκλιση από τη συμφωνημένη συμπεριφορά. Προς αυτόν το σκοπό βοηθούν συγκεκριμένες πρακτικές που αναλαμβάνονται από τις επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων ρήτρες ευθυγράμμισης με τους ανταγωνιστές, η οικειοθελής δημοσίευση πληροφοριών, οι ανακοινώσεις ή η ανταλλαγή πληροφοριών μέσω εμπορικών ενώσεων, οι οποίες μπορούν να ενισχύσουν την ύπαρξη διαφάνειας σε μια αγορά.⁸⁴

Περαιτέρω, σύμφωνα με τις ίδιες Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής, προκειμένου να διατηρηθεί ο συντονισμός, πρέπει να υφίσταται απειλή μέτρων μελλοντικής αντίποινας σε περίπτωση παρέκκλισης, η οποία και θα πραγματοποιηθεί με τη βοήθεια των αποτρεπτικών μηχανισμών. Σημειώνεται ότι εάν δεν είναι έγκαιρη ή βέβαιη η εφαρμογή των εν λόγω μέτρων, δεν είναι πιθανό ότι αυτά αρκούν για να αντισταθμίσουν τα οφέλη από την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά.⁸⁵ Επιπλέον, για να είναι βιώσιμος ο συντονισμός, απαιτείται οι ενέργειες των έτερων επιχειρήσεων που δε συμμετέχουν σ' αυτόν, καθώς και οι ενέργειες των πελατών, να μην είναι ικανές να ανατρέψουν τα αναμενόμενα απ' αυτόν αποτελέσματα.⁸⁶

Παράγοντες ενδεχόμενης ανάπτυξης συντονισμένων επιδράσεων από μία συγκέντρωση (δημιουργίας ή ενίσχυσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης) συνιστούν ενδεικτικά οι ακόλουθοι, πέραν των τιθέμενων εκ της Επιτροπής, αναφερόμενων ανωτέρω, προϋποθέσεων: α. η συγκέντρωση αγοράς⁸⁷, β. τα υψηλά εμπόδια εισόδου στην αγορά⁸⁸, γ. η ύπαρξη διαρθρωτικών δεσμών μεταξύ των επιχειρήσεων-

---

⁸³ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 49,50

⁸⁴ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 50,51

⁸⁵ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 52,53,54

⁸⁶ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 56

⁸⁷ M. Motta, *Competition Policy Theory and Practice*, New York 2004, pp. 142,143

⁸⁸ M. Motta, *Competition Policy Theory and Practice*, New York 2004, p. 143

όπως η συμμετοχή αυτών σε κοινές επιχειρήσεις⁸⁹, και δ. το υψηλό μερίδιο αγοράς - η συμμετρία των επιχειρήσεων (ιδίως όταν μετά τη συγκέντρωση προκύπτει δυοπώλιο με μερίδιο αγοράς άνω του 60%, τότε συντρέχει σοβαρή βάση εξέτασης της πιθανότητας συντονισμού λόγω της δημιουργίας συλλογικής δεσπόζουσας θέσης⁹⁰).

Ενόψει των ανωτέρω εκτιθέμενων, η Επιτροπή ερευνά κατά πόσο είναι πιθανό να λάβει χώρα και εν συνεχεία να διατηρηθεί ο συντονισμός μεταξύ των επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις επικείμενες αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς συνεπεία της συγκέντρωσης και εξετάζοντας όλες τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της για τα χαρακτηριστικά της σχετικής αγοράς, ιδίως τα διαρθρωτικά, καθώς και για την προηγούμενη συμπεριφορά των επιχειρήσεων, με απόδοση έμφασης σε εκείνους τους παράγοντες που κρίνει πιο σημαντικούς στη συγκεκριμένη περίπτωση.⁹¹

2.2.3 Βελτίωση της αποτελεσματικότητας

Είναι δυνατόν η βελτίωση της αποτελεσματικότητας-συνέργειες, στην οποία οδηγεί η συγκέντρωση, να εξαλείψει τις αρνητικές επιδράσεις στον ανταγωνισμό, που θα είχε διαφορετικά η τελευταία, και ιδιαίτερα τη δυνητική ζημία των καταναλωτών, και εξ αυτού του λόγου η Επιτροπή να κηρύξει μια συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, όταν η εξοικονόμηση κόστους αναφορικά με την παραγωγή ή τη διανομή του προϊόντος, που επιτυγχάνεται με τη συγκέντρωση, μπορεί να χορηγήσει το κίνητρο, αλλά και την ικανότητα στη νέα οντότητα να μειώσει τις τιμές.⁹²

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 78-88, πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς οι ακόλουθες προϋποθέσεις ως προς την επικαλούμενη από τα μέρη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, προκειμένου η Επιτροπή να καταλήξει στη λήψη απόφασης συμβατότητας μιας συγκέντρωσης με την κοινή αγορά (βλ. Διάγραμμα 2.3):

---

⁸⁹ M. Motta, *Competition Policy Theory and Practice*, New York 2004, p. 144

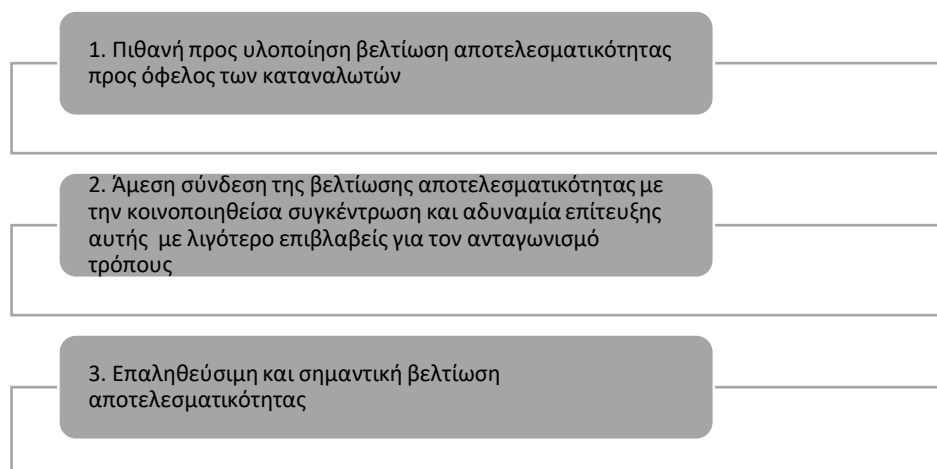
⁹⁰ Ε. Φαφαλιού & Μ. Πολέμης, *Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής θεωρία & μελέτες περιπτώσεων*, Αθήνα 2016, σελ. 217,218

⁹¹ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 42,43

⁹² Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 5.2.2004 για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 76,77,80

Διάγραμμα 2.3: Προϋποθέσεις ως προς τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας προς το σκοπό κήρυξης της συγκέντρωσης συμβατής με την κοινή αγορά

2.3 Κάθετες συγκεντρώσεις

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, οι κάθετες συγκεντρώσεις υλοποιούνται μεταξύ επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικά στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού. Παράδειγμα τέτοιας συγκέντρωσης αποτελεί ενδεικτικά η συγχώνευση μιας επιχείρησης, που λειτουργεί στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου, με μία έτερη επιχείρηση, δραστηριοποιούμενη στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ή λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου ή ηλεκτρικής ενέργειας, με την οποία και δημιουργείται μια κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση.⁹³

Οι κάθετες συγκεντρώσεις συνιστούν μικρότερη απειλή για τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό σε σχέση με τις οριζόντιες συγκεντρώσεις.⁹⁴ Παρόλα αυτά, είναι δυνατόν και μια κάθετη συγκέντρωση να παρεμποδίσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, ιδίως με τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης, όταν χάρη σ' αυτήν μεταβάλλονται η ικανότητα και τα κίνητρα άσκησης ανταγωνισμού εκ μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και των ανταγωνιστών τους, προκαλώντας δυσμενείς συνέπειες για τους καταναλωτές.⁹⁵ Αυτό μπορεί να συμβεί, όταν η δημιουργούμενη από τη συγκέντρωση επιχείρηση κατέχει σημαντική

⁹³ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 4

⁹⁴ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 11-13

⁹⁵ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 15

δύναμη αγοράς στην αγορά (η οποία δεν είναι απαραίτητο να συνιστά δεσπόζουσα θέση) σε μία τουλάχιστον από τις σχετικές αγορές.⁹⁶

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις ως άνω Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής, δύο είναι οι βασικοί τρόποι, με τους οποίους μια κάθετη συγκέντρωση μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού, ήτοι μέσω μη συντονισμένων και συντονισμένων επιδράσεων.

2.3.1 Μη συντονισμένες επιδράσεις

Μη συντονισμένες επιδράσεις ενδέχεται να προκύψουν από μια κάθετη συγκέντρωση, όταν αυτή έχει ως άμεση συνέπεια τον αποκλεισμό από την αγορά, υπό την έννοια ότι η πρόσβαση των υφιστάμενων ή δυνητικών ανταγωνιστών της δημιουργούμενης από τη συγκέντρωση επιχείρησης σε προμήθειες ή αγορές εμποδίζεται ή εξαλείφεται, περιορίζοντας την ικανότητα και τα κίνητρα αυτών να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση.⁹⁷

Ο αποκλεισμός από την αγορά μπορεί να λάβει δύο μορφές, σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής της 18.10.2008: αποκλεισμός των ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε εισροές και αποκλεισμός των ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε πελάτες.

2.3.1.1 Αποκλεισμός ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε εισροές

Τέτοιος αποκλεισμός υφίσταται, όταν η δημιουργούμενη από τη συγκέντρωση οντότητα περιορίσει την πρόσβαση των ανταγωνιστών, δραστηριοποιούμενων στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας σε σημαντικές εισροές, ήτοι προϊόντα ή υπηρεσίες, τις οποίες θα παρείχε, εάν δεν είχε λάβει χώρα η συγκέντρωση, αυξάνοντας τοιουτοτρόπως το κόστος αυτών (των ανταγωνιστών τους), καθώς και τις τιμές που χρεώνονται στους καταναλωτές. Περαιτέρω, μια τέτοια συγκέντρωση ενδέχεται να αποκλείσει τον δυνητικό ανταγωνισμό στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, αυξάνοντας τα εμπόδια εισόδου σ' αυτήν.⁹⁸

Ως εκ τούτου, σ' αυτήν την περίπτωση θα υφίσταται παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού, εκτός και εάν η νέα οντότητα προβεί στη μείωση των τιμών λόγω της επίτευξης αποτελεσματικότητας συνεπεία της συγκέντρωσης,

---

⁹⁶ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 23,25,27

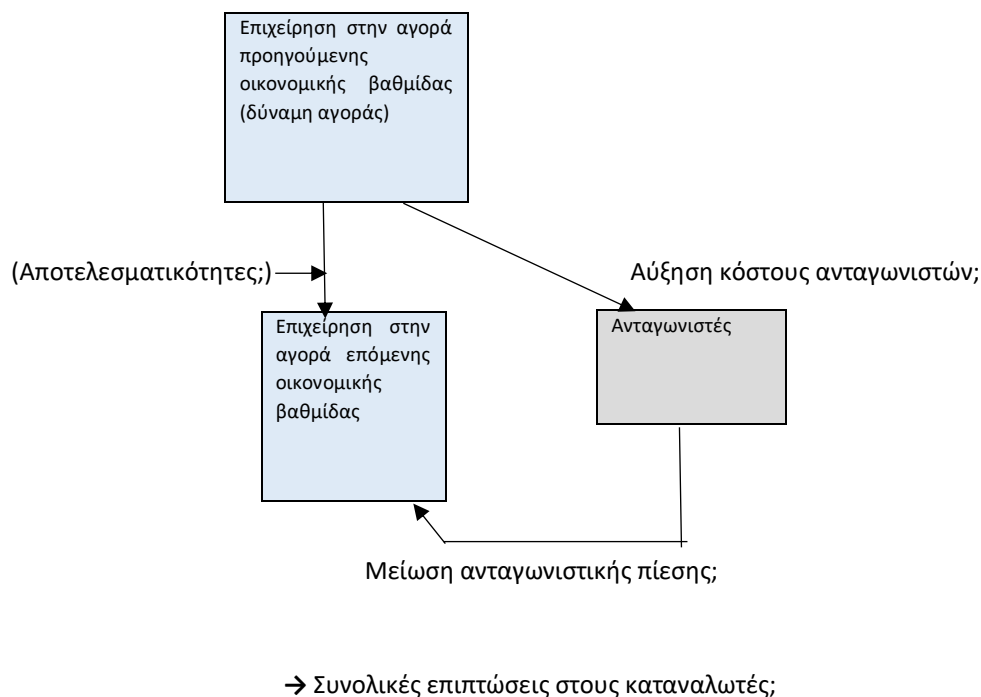
⁹⁷ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 29

⁹⁸ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 31,49

εξετάζοντας έτσι η Επιτροπή τις εκτιθέμενες ανωτέρω στις οριζόντιες συγκεντρώσεις προϋποθέσεις (ενότητα 2.2.3).⁹⁹

Παρουσιάζεται δε μια γραφική απεικόνιση της περιγραφείσας ως άνω κατάστασης στο κάτωθι σχήμα:

Σχήμα 2.1: Αποκλεισμός από την εισροή

Πηγή: Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση μη οριζόντιων συγκεντρώσεων

Προκειμένου να διαπιστώσει η Επιτροπή εάν θα λάβει χώρα αποκλεισμός των ανταγωνιστών από τις εισροές, προβαίνει στη διερεύνηση του κατά πόσο μετά την υλοποίηση της συγκέντρωσης η νέα επιχείρηση θα έχει την ικανότητα και τα κίνητρα να ακολουθήσει μια τέτοια στρατηγική, καθώς και κατά πόσο σ' αυτήν την περίπτωση θα δημιουργηθούν επιβλαβείς συνέπειες στον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας δραστηριοποίησης ¹⁰⁰.

Ο αποκλεισμός των ανταγωνιστών από τις εισροές μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Για παράδειγμα, η νέα -κάθετα ολοκληρωμένη- επιχείρηση μπορεί να λάβει την απόφαση είτε να μη συναλλάσσεται με τους ανταγωνιστές της στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, είτε να αυξήσει την τιμή προμήθειας σ' αυτούς. Ένας τέτοιου είδους αποκλεισμός θα μπορούσε να έχει αρνητικές συνέπειες για τον

⁹⁹ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 31,53,56

¹⁰⁰ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 32

ανταγωνισμό, μόνο όταν η εισροή είναι σημαντική για την παραγωγή του τελικού προϊόντος της αγοράς επόμενης οικονομικής βαθμίδας (όπως το φυσικό αέριο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας).¹⁰¹

Η νέα επιχείρηση ενδέχεται να έχει την ικανότητα να προβεί σ' αυτήν τη στρατηγική, όταν διαθέτει σημαντική ισχύ στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, διότι μόνο στην περίπτωση αυτή θα είναι σε θέση να ασκήσει σημαντική επιρροή στους όρους του ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά και κατ' επέκταση ενδεχομένως στις τιμές και στους όρους προμήθειας στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας.¹⁰²

Τα κίνητρα δε της κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης να ακολουθήσει αυτήν τη στρατηγική εξαρτώνται από την κερδοφορία αυτής, δηλαδή η νέα επιχείρηση καλείται να αντισταθμίσει το κέρδος που απώλεσε στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, λόγω της μείωσης των πωλήσεων εισροών σε υφιστάμενους ή δυνητικούς ανταγωνιστές της στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, με το κέρδος που αποκτά είτε βραχυπρόθεσμα, είτε μακροπρόθεσμα, από την αύξηση των πωλήσεων στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας ή από μια τυχόν αύξηση των τιμών για τους καταναλωτές.¹⁰³

2.3.1.2 Αποκλεισμός ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε πελάτες

Αποκλεισμός των ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε πελάτες μπορεί να λάβει χώρα, όταν ένας προμηθευτής πραγματοποιεί συγκέντρωση με έναν σημαντικό πελάτη στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας. Η νέα επιχείρηση, ενόψει της παρουσίας της στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, είναι πιθανό να αποκλείσει την πρόσβαση σε επαρκή βάση πελατών στους υφιστάμενους ή δυνητικούς ανταγωνιστές της, που δραστηριοποιούνται στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας (αγορά εισροών), περιορίζοντας την ικανότητα και τα κίνητρό τους να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση. Περαιτέρω, το γεγονός αυτό είναι πιθανό να οδηγήσει σε αύξηση του κόστους των ανταγωνιστών στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, καθιστώντας σε αυτούς δυσχερή την απόκτηση εισροών υπό παρόμοιες τιμές και όρους, με αυτούς που θα υφίσταντο, εάν δεν είχε υλοποιηθεί η συγκέντρωση. Ως εκ τούτου, η νέα επιχείρηση θα είναι σε θέση να ακολουθήσει μια επικερδή αύξηση των τιμών ή μια μείωση της συνολικής παραγωγής στην αγορά

---

¹⁰¹ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 33,34

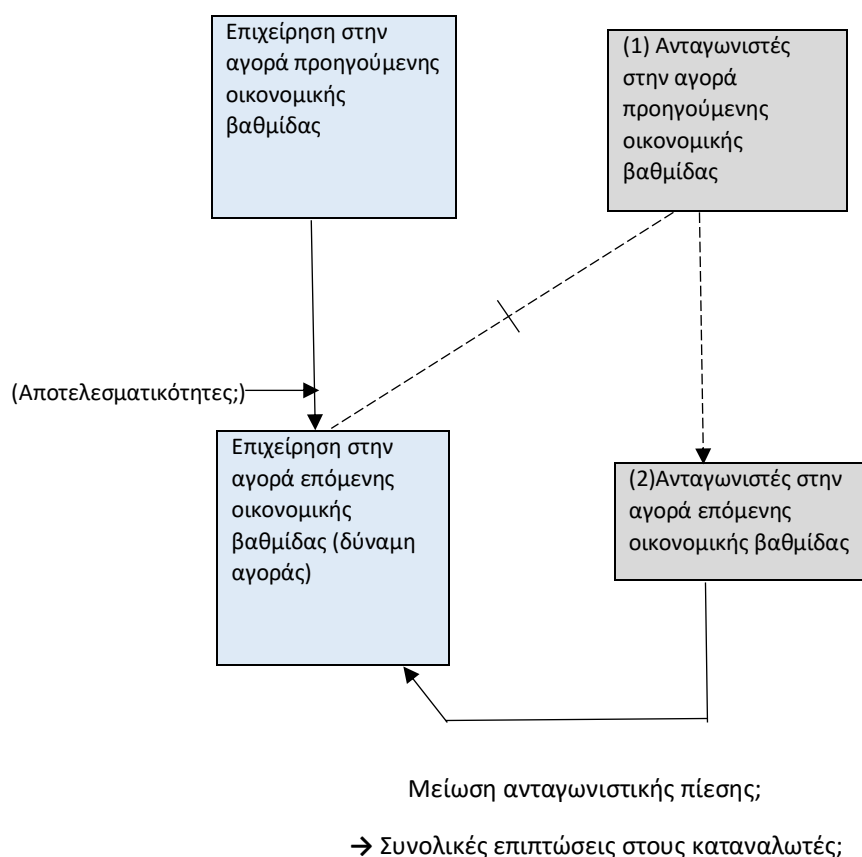
¹⁰² Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 35,36

¹⁰³ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 40

επόμενης οικονομικής βαθμίδας και τοιουτοτρόπως η εν λόγω συγκέντρωση θα οδηγήσει σε σημαντική παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού.¹⁰⁴ Βέβαια, οι προκύπτουσες από τη συγκέντρωση αποτελεσματικότητες μπορεί να συμβάλλουν στη μείωση των τιμών εκ μέρους της νέας επιχείρησης και κατά αυτόν τον τρόπο στη μη πρόκληση δυσμενών συνεπειών για τους καταναλωτές.¹⁰⁵

Ακολουθεί μια γραφική απεικόνιση της περιγραφείσας ως άνω κατάστασης στο κάτωθι σχήμα:

Σχήμα 2.2: Αποκλεισμός ανταγωνιστών αγοράς προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας από πελάτες (1) - αύξηση κόστους ανταγωνιστών αγοράς επόμενης οικονομικής βαθμίδας (2)

Πηγή: Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση μη οριζόντιων συγκεντρώσεων

Στα πλαίσια της εκτίμησης του ενδεχόμενου εμφάνισης μιας τέτοιας στρατηγικής, η Επιτροπή εξετάζει κατά πόσο η κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση θα έχει την ικανότητα και τα κίνητρα να δημιουργήσει εμπόδια πρόσβασης σε αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας, περιορίζοντας τις προμήθειές της από τους ανταγωνιστές της

¹⁰⁴ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 58,72

¹⁰⁵ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 58

στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, καθώς επίσης και κατά πόσο η εφαρμογή αυτής της στρατηγικής θα μπορούσε να έχει επιβλαβείς συνέπειες για τους καταναλωτές στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας.¹⁰⁶

Μια κάθετη συγκέντρωση είναι πιθανό να επηρεάσει τους ανταγωνιστές που δραστηριοποιούνται στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, είτε αυξάνοντας το κόστος τους για την πρόσβαση σε πελάτες στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, είτε περιορίζοντας την πρόσβαση σε σημαντική βάση πελατών. Ο αποκλεισμός από την πρόσβαση σε πελάτες μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Για παράδειγμα, μπορεί η κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση να παύσει να προμηθεύεται από τους ανταγωνιστές της στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας και να εφοδιάζεται αποκλειστικά από το τμήμα της, που δραστηριοποιείται σ' αυτήν την αγορά.¹⁰⁷

Προκειμένου δε η νέα επιχείρηση να έχει την ικανότητα να δημιουργήσει εμπόδια πρόσβασης σε αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας, απαιτείται η επιχείρηση που αποτελεί μέρος της κρινόμενης κάθετης συγκέντρωσης και δραστηριοποιείται στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας να είναι ένας ιδιαίτερα σημαντικός πελάτης με μεγάλη δύναμη αγοράς σ' αυτήν.¹⁰⁸

Τα κίνητρα δε της νέας επιχείρησης να ακολουθήσει αυτήν τη στρατηγική αποκλεισμού συνδέονται με την κερδοφορία αυτής. Έτσι, η κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση καλείται να αντισταθμίσει το πιθανό κόστος που απορρέει από τη μη προμήθεια προϊόντων από ανταγωνιστές που λειτουργούν στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας με το πιθανό όφελος από αυτήν την προμήθεια (επειδή της χορηγεί τη δυνατότητα αύξησης της τιμής στις αγορές προηγούμενης ή επόμενης οικονομικής βαθμίδας).¹⁰⁹

2.3.1.3 Έτερες μη συντονισμένες επιδράσεις

Περαιτέρω, ενδέχεται μια επιχείρηση, μέσω της συγχώνευσής της με μία επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε μια αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, να γίνει προμηθευτής ενός ανταγωνιστή της στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, με τον οποίο βρισκόταν σε ανταγωνιστική σχέση σε χρόνο προγενέστερο της

---

¹⁰⁶ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 59

¹⁰⁷ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 60

¹⁰⁸ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 61

¹⁰⁹ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 68,69

συγκέντρωσης, και με αυτόν τον τρόπο να λάβει γνώση σημαντικών - εμπορικά ευαίσθητων - πληροφοριών του. Κατά συνέπεια, η συγκεκριμένη επιχείρηση θα δύναται να επιλέξει μια λιγότερο επιθετική τιμολογιακή πολιτική στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, η οποία θα αποβεί εις βάρος των καταναλωτών ή ακόμη και να φέρει τον εν λόγω ανταγωνιστή της σε μειονεκτική θέση, παρεμποδίζοντας την επέκταση των δραστηριοτήτων του στην αγορά.¹¹⁰

2.3.2 Συντονισμένες επιδράσεις

Συντονισμένες επιδράσεις είναι πιθανό να προκύψουν, όταν μια συγκέντρωση μεταβάλλει τη φύση του ανταγωνισμού κατά τέτοιο τρόπο, ώστε οι επιχειρήσεις να έχουν τη δυνατότητα να συντονίζουν τη συμπεριφορά τους, ενώ δεν ήταν σε θέση να πράξουν αυτό κατά το παρελθόν, αυξάνοντας τις τιμές ή με έτερο τρόπο διαστρεβλώνοντας τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Επισημαίνεται ότι υπό καθεστώς συντονισμού οι επιχειρήσεις προσβλέπουν στη διατήρηση ανώτερων τιμών από εκείνων, που θα συνεπαγόταν η ανεξάρτητη βραχυπρόθεσμη μεγιστοποίηση των κερδών υπό συνθήκες ανταγωνισμού.¹¹¹

Για να ευδοκιμήσει ο συντονισμός και κατ' επέκταση να υπάρξουν επιδράσεις συντονισμένης συμπεριφοράς, απαιτείται το κέρδος που θα απολάμβαναν οι επιχειρήσεις βραχυπρόθεσμα από τον επιθετικό ανταγωνισμό (παρέκκλιση) να είναι μικρότερο από την αναμενόμενη μείωση των εσόδων που επιφέρει μακροπρόθεσμα η χρέωση από μέρους τους τιμών χαμηλότερων από εκείνες, που χρεώνουν οι έτερες συντονιζόμενες επιχειρήσεις, λόγω της επιβολής κυρώσεων εκ μέρους των τελευταίων. Συντονισμός είναι δε πιθανό να λάβει χώρα, όταν οι επιχειρήσεις, χωρίς να προσφύγουν σε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, με την έννοια του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ, θέτουν κοινούς στόχους, μη ασκώντας ανταγωνιστικές πιέσεις η μία στην άλλη εξαιτίας της ύπαρξης ενδεχόμενης τιμωρίας της παρεκκλίνουσας επιχείρησης.¹¹²

Οι παράγοντες ανάπτυξης του συντονισμού μεταξύ των επιχειρήσεων έχουν παρατεθεί ανωτέρω στην ενότητα των συντονισμένων επιδράσεων των οριζόντιων συγκεντρώσεων. Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής της 18.10.2008, οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται, προκειμένου ο συντονισμός

---

¹¹⁰ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 78

¹¹¹ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 79,80

¹¹² Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 80

να είναι βιώσιμος, είναι ίδιες με αυτές που έχουν αναφερθεί στην ενότητα 2.2.2. ¹¹³

Ειδικότερα, μια κάθετη συγκέντρωση μπορεί να διευκολύνει τις επιχειρήσεις στις αγορές προηγούμενης ή επόμενης οικονομικής βαθμίδας να συνεννοηθούν ως προς τους όρους του συντονισμού συνεπεία της επερχόμενης με αυτή μείωσης του αριθμού των δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων σε μία αγορά, πολλώ δε μάλλον της μείωσης του αριθμού των αποτελεσματικών ανταγωνιστών λόγω του αποκλεισμού από την αγορά, που μπορεί αυτή να επιφέρει. ¹¹⁴

Επιπροσθέτως, ενδέχεται να χορηγηθεί πρόσφορο έδαφος για την εμφάνιση του συντονισμού, καθώς συνεπεία της συγκέντρωσης παρέχεται η δυνατότητα στην κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση πρόσβασης σε εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες των ανταγωνιστών της ή παρακολούθησης των τιμών, αυξάνοντας τοιουτοτρόπως το επίπεδο διαφάνειας της αγοράς μεταξύ των επιχειρήσεων. ¹¹⁵

Ως προς την ύπαρξη επαρκούς και κατάλληλου αποτρεπτικού μηχανισμού, προκειμένου να είναι δυνατή η διατήρηση του συντονισμού, σημειώνεται ότι προς αυτήν την κατεύθυνση θα μπορούσε να ενεργήσει μια καθέτως ολοκληρωμένη επιχείρηση, όταν είναι σημαντικός πελάτης ή προμηθευτής των ανταγωνιστών της και κατά αυτόν τον τρόπο μπορεί να θέσει αποτελεσματικότερες κυρώσεις σ' αυτούς, σε περίπτωση μη τήρησης των όρων του συντονισμού. Παράλληλα, μια κάθετη συγκέντρωση ενδέχεται να εμποδίσει τους τρίτους, υφιστάμενους ή δυνητικούς ανταγωνιστές, που δε συμμετέχουν στο συντονισμό, από το να αναστρέψουν το συντονισμό, είτε με την αύξηση των εμποδίων εισόδου στην αγορά, είτε με τη μείωση της ικανότητάς τους να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση με έτερο τρόπο. ¹¹⁶

---

¹¹³ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 81

¹¹⁴ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 82, 83, 84

¹¹⁵ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημείο 86

¹¹⁶ Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18.10.2008 για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων, σημεία 88,89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

3.1 Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο εστιάζει στην επιμέρους ανάλυση υποθέσεων συγκεντρώσεων επιχειρήσεων στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου ¹¹⁷, με τις οποίες η Επιτροπή ήρθε αντιμέτωπη και κλήθηκε να αποφασίσει ως προς το συμβατό ή μη αυτών με την κοινή αγορά. Αφετηρία της ανάλυσης μας αποτελεί η δεκαετία του 1990, σε συνέχεια της θέσης σε ισχύ του πρώτου Κανονισμού Συγκεντρώσεων με αριθμό 4064/1989. Ειδικότερα, η έρευνά μας επικεντρώνεται στις κοινοποιηθείσες συγκεντρώσεις επιχειρήσεων με ενωσιακή διάσταση, οι οποίες προκάλεσαν στην Επιτροπή σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητά τους με την κοινή αγορά λόγω της σημαντικής παρεμπόδισης συνεπεία αυτών του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις δεδομένες σχετικές και επηρεαζόμενες αγορές.

Κατ' επέκταση, η Επιτροπή είτε τις αποδέχθηκε κατά τη διάρκεια της 1^{ης} ή της 2^{ης} Φάσης υπό την προϋπόθεση τήρησης των αναληφθεισών εκ μέρους των συμμετεχουσών σ' αυτές επιχειρήσεων δεσμεύσεων, είτε τις απέρριψε κατά τη 2^η Φάση. Επισημαίνεται δε ότι θα αναφερθούμε μόνο στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, στις οποίες η Επιτροπή διέκρινε την πρόκληση αντιανταγωνιστικών οριζόντιων ή/και κάθετων επιδράσεων, ως αποτέλεσμα της κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης, οπότε και τα μέρη αυτής επιδίωξαν να τις εξαλείψουν υποβάλλοντας δεσμεύσεις (διορθωτικά μέτρα) ενώπιον της Επιτροπής. Τοιουτοτρόπως, θα διαπιστώσουμε ποιου είδους διορθωτικό μέτρο (διαρθρωτικό, οιονεί διαρθρωτικό, συμπεριφοράς) αποδέχθηκε η Επιτροπή αναλόγως του είδους του προβλήματος που εντόπισε στον ανταγωνισμό, σε περίπτωση που υλοποιούνταν η συγκέντρωση, το οποίο και έχρηζε θεραπείας.

Σημειώνεται δε ότι οι συγκεντρώσεις στην ενεργειακή αγορά εγείρουν ανησυχίες ως προς τον ανταγωνισμό εξαιτίας των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του κλάδου της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου. Συγκεκριμένα, είναι δυνατόν να προκληθούν κάθετες επιδράσεις εξαιτίας της κάθετης δομής μεταξύ των δραστηριοτήτων καθεμίας εκ των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου (συνύπαρξης ανταγωνιστικών και μονοπωλιακών δραστηριοτήτων) και της ένωσης συνεπεία μιας συγκέντρωσης στοιχείων ενεργητικού των εν λόγω δραστηριοτήτων (για παράδειγμα της λιανικής προμήθειας και της μεταφοράς), αλλά και της αυξανόμενης αλληλεπίδρασης μεταξύ των χονδρικών αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας ως απόρροιας της σημασίας του φυσικού αερίου ως εισροής

---

¹¹⁷ Πηγή της ανάλυσης των εν λόγω υποθέσεων αποτελούν οι αποφάσεις της Επιτροπής, ληφθείσες σε κάθε υπόθεση συγκέντρωσης.

για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε πολλές ευρωπαϊκές αγορές. Δεν είναι λίγες οι φορές που οι κάθετες επιδράσεις λαμβάνουν χώρα παράλληλα με τις οριζόντιες, όταν οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν τη συγκέντρωση είναι άμεσοι ανταγωνιστές. Οριζόντιες επιδράσεις προκύπτουν επίσης από τις συμπληρωματικότητες μεταξύ της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας και της προμήθειας φυσικού αερίου, καθιστάμενου του προμηθευτή φυσικού αερίου αξιόπιστου ανταγωνιστή του προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας και αντιστρόφως, ενόψει των υποβολών διπλών προσφορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου σε συγκεκριμένες κατηγορίες πελατών στην αγορά λιανικής προμήθειας.¹¹⁸

Στις εξετασθείσες υποθέσεις συγκεντρώσεων, οι επιχειρήσεις, που αποτελούν μέρη αυτών, δραστηριοποιούνται στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ή/και φυσικού αερίου σε διάφορα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των οποίων η Φινλανδία, η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο, η Αυστρία, η Ουγγαρία και η Ισπανία. Στις χώρες αυτές, η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, όσον αφορά στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, και εξήγαγε συμπεράσματα ως προς τον προσδιορισμό της σχετικής προϊοντικής και γεωγραφικής αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη τις ξεχωριστές ανά υπόθεση πληροφορίες και στοιχεία που είχε στη διάθεσή της, συνυπολογιζόμενων του σταδίου απελευθέρωσης, καθώς και του ρυθμιστικού καθεστώτος, στα οποία τελούσε η εκάστοτε σχετική αγορά.

Περαιτέρω, στο κεφάλαιο αυτό θα αναδειχθούν τα συμπεράσματα της εν λόγω ανάλυσης υπό το πρίσμα αφενός των προκληθεισών από τη συγκέντρωση οριζόντιων και κάθετων επιδράσεων στον ανταγωνισμό και αφετέρου του είδους των αποδεχθέντων από μέρους της Επιτροπής διορθωτικών μέτρων προς εξάλειψη αυτών. Θα παρατεθεί επίσης η κατανομή των ερευνώμενων συγκεντρώσεων ανά έτος έκδοσης απόφασης και η συμμετοχή αυτών στο γενικό σύνολο των εξετασθεισών από την Επιτροπή συγκεντρώσεων, καθώς και θα δοθούν προτάσεις πολιτικής.

---

¹¹⁸ G. Federico, The economic analysis of energy mergers in Europe and in Spain, *Journal of Competition Law & Economics*, 2011 May, 7 (3), pp. 604,605

3.2 Ανάλυση υποθέσεων

3.2.1 IV/M. 931 -NESTE/IVO

Την 14.4.1998 η Επιτροπή έγινε αποδέκτης μιας συγκέντρωσης, δυνάμει της οποίας η δημόσια μητρική εταιρεία IVO-Neste Yhtymä Oy (IVO-Neste) θα αποκτούσε αποκλειστικό έλεγχο επί της επιχείρησης Imatran Voima Oy (IVO) με την αγορά μετοχών.

Συγκεκριμένα, οι Neste και IVO είναι δημόσιες εταιρείες που δρουν ανεξάρτητα στην αγορά. Η IVO-Neste αποτελεί μια μητρική εταιρεία, η οποία έχει ιδρυθεί, προκειμένου να υλοποιήσει τη συγκέντρωση μεταξύ των δύο δημόσιων εταιρειών, κατέχοντας του φινλανδικού κράτους σε χρόνο μεταγενέστερο της συγκέντρωσης της πλειοψηφικής συμμετοχής σ' αυτήν.

Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η νέα οντότητα θα απολαμβάνει μια σημαντική ανταγωνιστική θέση στη φινλανδική σχετική αγορά προμήθειας φυσικού αερίου, καθώς και στη φινλανδική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Και αυτό, διότι η Neste θα κατέχει στην πρώτη ως άνω σχετική αγορά δεσπόμενη θέση (ως κατέχουσα από κοινού με την Gazprom την επιχείρηση Gasum, ήτοι την μοναδική εισαγωγέα και πωλήτρια φυσικού αερίου στη Φινλανδία) και η IVO θα διατηρεί στη δεύτερη ως άνω σχετική αγορά σημαντικό μερίδιο αγοράς σε σχέση με τους άλλους συμμετέχοντες, δημιουργώντας κάθετες επιδράσεις στον ανταγωνισμό. Εξαιτίας της ισχυρής θέσης της στις εν λόγω αγορές, η IVO-Neste θα δύναται να ελέγχει ή να ασκεί δεσπόμενη επιρροή στις τιμές του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας. Και τούτο, διότι συνεπεία της συγκέντρωσης θα δημιουργηθούν κάθετοι σύνδεσμοι μεταξύ της προμήθειας φυσικού αερίου και της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, παρέχοντας τη δυνατότητα στη νέα επιχείρηση αύξησης της τιμής του φυσικού αερίου και άρα αύξησης του κόστους των ανταγωνιστών της που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η IVO-Neste θα μπορούσε να ακολουθήσει τέτοιου είδους πρακτική, προκειμένου να επιτύχει αύξηση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας.

Περαιτέρω, η νέα οντότητα θα είναι σε θέση να αντισταθμίσει τις πιθανές απώλειες πωλήσεων φυσικού αερίου στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας συνεπεία της υψηλής τιμής αυτού, με τις ιδιαίτερα αυξημένες πωλήσεις ηλεκτρικής ενέργειας στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, αποκλείοντας τους ανταγωνιστές της, δραστηριοποιούμενους σ' αυτήν, από το φυσικό αέριο ως εισροή.

Δεδομένων των ως άνω αναφερθέντων, η Επιτροπή έκρινε ότι η εν λόγω συγκέντρωση απειλεί να δημιουργήσει ή να ενισχύσει τη δεσπόμενη θέση της νέας οντότητας στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και τη σχετική αγορά προμήθειας φυσικού αερίου αντίστοιχα. Γι' αυτόν το λόγο, τα μέρη της συγκέντρωσης υπέβαλαν δεσμεύσεις, προκειμένου να άρουν τις ανησυχίες της Επιτροπής.

Ειδικότερα, η IVO-Neste πρότεινε για δικό της λογαριασμό και για λογαριασμό της Neste ως διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο την πώληση του 50% των μετοχών της στη Gasum, μειώνοντας το μερίδιό της σε 25%, από το οποίο (50%) το 24% θα κατέχει το φινλανδικό κράτος και το υπόλοιπο 26% θα πωληθεί σε φινλανδικές ή ευρωπαϊκές εταιρείες. Επιπλέον, η IVO-Neste υπέβαλε ως δέσμευση την ανάληψη της υποχρέωσης διασφάλισης ότι κανένα από τα μέλη της στο Εποπτικό Συμβούλιο της Gasum δε θα αναλάβει καθήκοντα Προέδρου, η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως οιονεί διαρθρωτικό μέτρο. Προς τον ίδιο σκοπό, το φινλανδικό κράτος ανέλαβε δεσμεύσεις, προκειμένου να επιβεβαιώσει τη μη κατοχή εκτελεστικής θέσης εκ μέρους της νέας οντότητας στην Gasum. Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω δεσμεύσεις συνιστούν δεσμεύσεις συμπεριφοράς, οι οποίες θα μπορούσαν να εκληφθούν ως συμπληρωματικές του διαρθρωτικού μέτρου της εκποίησης.

Η Επιτροπή έκρινε ότι τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα ήταν επαρκή σε τέτοιο βαθμό, ώστε να εξαλείψουν τις ανησυχίες της ως προς τον ανταγωνισμό, καθώς χάρη σ' αυτά η νέα οντότητα θα εγκατέλειπε τον έλεγχο επί της Gasum, ο οποίος και θα την καθιστούσε ικανή να ακολουθήσει την ως άνω αναφερόμενη τακτική στις σχετικές αγορές, με δυσμενείς συνέπειες τόσο για τις τιμές του φυσικού αερίου, όσο και για τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αποδέχθηκε τις υποβαλλόμενες δεσμεύσεις, κηρύσσοντας την εν λόγω συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

3.2.2 COMP/M. 1673 -VEBA/VIAG

Την 14.12.1999 γνωστοποιήθηκε στην Επιτροπή η συγχώνευση μεταξύ των εταιρειών VEBA και VIAG και συγκεκριμένα η απορρόφηση της VIAG από τη VEBA. Την 4.2.2000 η Επιτροπή έλαβε την απόφαση να κινήσει τη διαδικασία της πλήρους διερεύνησης (2^{ης} Φάσης). Οι VEBA και VIAG είναι όμιλοι εταιρειών, που μέσω των θυγατρικών τους επιχειρήσεων, δραστηριοποιούνται σε όλες τις βαθμίδες του κλάδου της ηλεκτρικής ενέργειας, κατά κύριο λόγο στη βόρεια και τη νότια ζώνη εμπορίας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας αντίστοιχα.

Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συγκεκριμένη συγκέντρωση θα οδηγήσει στη δημιουργία συλλογικής δεσπόζουσας θέσης των συγχωνευόμενων εταιρειών και της επιχείρησης RWE Energie (RWE) (συγκέντρωση της οποίας με μία έτερη επιχείρηση, τη VEW, αξιολογείται την ίδια στιγμή από την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Ανταγωνισμού, ληφθείσας υπόψη εκ μέρους της Επιτροπής της τυχόν έγκρισης αυτής και της συνεπακόλουθης μεταβολής της διάρθρωσης της αγοράς) στη γερμανική σχετική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στο επίπεδο της διασύνδεσης (των διασυνδεδεμένων με το δίκτυο μεταφοράς περιοχών) με την ανάδειξη ενός δυοπωλίου, ήτοι δύο, ισχυρών έναντι των ανταγωνιστών, κάθετα ολοκληρωμένων οντοτήτων, που θα κατέχουν ισοδύναμα μερίδια αγοράς και θα έχουν κίνητρο να ακολουθήσουν συντονισμένη συμπεριφορά.

Εν συνεχεία, η Επιτροπή αποδέχθηκε τις δεσμεύσεις διαρθρωτικής φύσεως που υπέβαλαν τα μέρη της συγκέντρωσης και ιδίως την εκποίηση των συμμετοχών τους σε έτερες ανταγωνίστριες επιχειρήσεις διασύνδεσης, με τις οποίες διατηρούσαν δεσμούς, ήτοι στη VEAG, τη BEWAG, τη VEW (ή και την RWE, στην περίπτωση που η συγχώνευση των VEW και RWE λάβει χώρα πριν από την εκποίηση της συμμετοχής της VIAG στο κεφάλαιο της VEW), τη HEW, καθώς και τον τερματισμό της εταιρικής σχέσης της VEBA με την RWE, όσον αφορά στην επιχείρηση RHENAG.

Με τις εν λόγω δεσμεύσεις εκποίησης των συμμετοχών εξαλείφεται η ύπαρξη διαρθρωτικών δεσμών μεταξύ των μελών του δυοπωλίου και κατ' επέκταση η πιθανότητα εμφάνισης συντονισμένης συμπεριφοράς, ενώ ταυτόχρονα ενισχύεται η ανάπτυξη ανταγωνισμού μεταξύ τους. Παράλληλα, επέρχεται αύξηση του αριθμού των ανεξάρτητων προμηθευτριών επιχειρήσεων, που θα είναι σε θέση να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στις δύο κάθετα ολοκληρωμένες οντότητες στη σχετική αγορά, καθώς και αντίστοιχη μείωση της ελευθερίας των τελευταίων να καθορίζουν τις τιμές. Περαιτέρω, τοιουτοτρόπως επέρχεται μείωση των επιπέδων συγκέντρωσης της αγοράς, τα οποία θα ακολουθούσαν ανοδική πορεία εξαιτίας της κοινοποιηθείσας συγχώνευσης.

Την ίδια στιγμή, οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις πρότειναν δεσμεύσεις μελλοντικής συμπεριφοράς, οι οποίες θα μπορούσαν να συμπληρώσουν τα προαναφερόμενα διαρθρωτικά μέτρα που σχετίζονται με τη VEAG, και αφορούν στην εγγύηση των πωλήσεων ηλεκτρικής ενέργειας της VEAG με την εκ μέρους τους αγορά συγκεκριμένων ποσοτήτων, στο μέτρο που δεν έχουν ήδη αγοραστεί από τις περιφερειακές προμηθεύτριες επιχειρήσεις, που τους ανήκουν, για μια περίοδο επτά χρόνων σε τιμή της αγοράς και με ποσοότητες σταδιακά μειούμενες το έτος 2004. Η Επιτροπή έκρινε ότι με την εν λόγω δέσμευση διασφαλίζεται ένα ικανοποιητικό ποσοστό του όγκου πωλήσεων της VEAG για επαρκές χρονικό διάστημα προς την υπερνίκηση των δυσκολιών που ενδέχεται να αντιμετωπίσει αρχικά, προκειμένου να είναι σε θέση να ανταγωνιστεί τη νέα οντότητα, δεδομένου ότι η VEAG δε χαρακτηρίζεται από κάθετη ολοκλήρωση.

Προς αυτήν την κατεύθυνση συντείνει και η εκποίηση στον ίδιο αγοραστή τόσο των μετοχών της VEAG, όσο και των μετοχών της LAUBAG, καθώς και των δικαιωμάτων αυτής εξόρυξης λιγνίτη, χορηγώντας στην πρώτη την ικανότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με πρώτη ύλη το λιγνίτη. Τονίζεται δε ότι η Επιτροπή και τα μέρη της συγκέντρωσης συμφώνησαν ότι για να θεωρηθεί ότι έχει εκπληρωθεί η υποχρέωση εκποίησης της συμμετοχής τους στη VEAG και τη LAUBAG, πρέπει να έχουν εκπληρώσει ανάλογη υποχρέωση η RWE και η VEW στα πλαίσια της εγκριθείσας μεταξύ αυτών συγκέντρωσης.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή απεδέχθη επικουρικές δεσμεύσεις οιονεί διαρθρωτικής φύσεως που υπέβαλαν τα μέρη και οι οποίες αφορούσαν στη χρήση του δικτύου μεταφοράς. Ειδικότερα, η ανάληψη υποχρέωσης μεταβολής των εφαρμοσθέντων τιμολογίων για τη χρήση του δικτύου στο εσωτερικό της Γερμανίας, ώστε το τέλος T-Komponente να ανέρχεται σε μηδενική τιμή, εκτιμήθηκε ότι θα συμβάλλει στη

βελτίωση των όρων ανταγωνισμού στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στο επίπεδο της διασύνδεσης. Κατά αυτόν τον τρόπο, ανταγωνίστριες επιχειρήσεις που, εν αντιθέσει με τα μέλη του δυοπωλίου, δεν είχαν τη δυνατότητα συμψηφισμού των προμηθειών ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των δύο ζωνών εμπορίας, ως δραστηριοποιούμενες σε μία μόνο ζώνη, θα δύνανται να πραγματοποιούν προμήθειες στο μεγαλύτερο τμήμα της Γερμανίας, το οποίο περιλαμβάνει τους τομείς διασύνδεσης των μελών του δυοπωλίου, χωρίς να υποχρεούνται να καταβάλλουν το εν λόγω τέλος.

Επίσης, η ανάληψη ως δέσμευσης συμπεριφοράς της υποχρέωσης δημοσίευσης εντός διμήνου από την έγκριση της συγκέντρωσης των ισχύοντων τιμολογίων για τις προμήθειες ηλεκτρικής ενέργειας στη περιοχή δικτύου των μερών, για τα 110 kV και τα υψηλότερα επίπεδα τάσης, όσον αφορά στους πελάτες για τους οποίους ισχύει ειδικό καθεστώς (περαιτέρω διανομείς και βιομηχανικοί πελάτες), κατά τρόπο, ώστε να υφίσταται χωριστή αναγραφή των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας (τέλος χρήσης του δικτύου, τιμή της ενέργειας), θα ενισχύσει τη διαφάνεια των όρων διόδευσης και θα επιτύχει μείωση της δυνατότητας πραγματοποίησης σταυροειδών επιδοτήσεων στο πεδίο των τιμών ενέργειας από επιχειρήσεις, οι οποίες είναι παράλληλα ιδιοκτήτριες του δικτύου. Επιπλέον, τοιουτοτρόπως θα υφίσταται δυνατότητα σύγκρισης των τιμολογίων των μελών του δυοπωλίου με αυτά των άλλων επιχειρήσεων, που δεν είναι ιδιοκτήτριες δικτύου, καθιστώντας ευχερή την πρόσβαση των τελευταίων σε όλα τα στάδια της αγοράς, χωρίς να υφίσταται η απειλή ενίσχυσης της ανταγωνιστικής δύναμης των πρώτων.

Έτερη προτεινόμενη δέσμευση συμπεριφοράς που έγινε δεκτή αφορούσε στη μεταβολή των τιμολογίων που τα μέρη εφαρμόζουν στην παροχή ενέργειας εξισορρόπησης, έτσι ώστε είτε η τιμή ισχύος να χρεώνεται σε ημερήσια βάση, είτε να χρεώνεται μόνο η τιμή της ενέργειας. Κατά αυτόν τον τρόπο, τα μέρη της συγκέντρωσης, τα οποία εκμεταλλευόμενα δικτύων μεταφοράς προμηθεύουν την ενέργεια εξισορρόπησης, δε θα αποκτούν πρόσθετο όφελος έναντι των ανταγωνιστών τους σε περιόδους διακύμανσης της ζήτησης, προσεγγίζοντων των τιμών τα κόστη της ζήτησης ενέργειας εξισορρόπησης. Τέλος, η δέσμευση απελευθέρωσης πρόσθετης δυναμικότητας εισαγωγών ύψους 400 MW στον αγωγό διασύνδεσης που διασχίζει τη γερμανοδανική μεθόριο κρίθηκε δεκτή ως οιονεί διαρθρωτικό μέτρο, καθώς ο εν λόγω αγωγός δεν αντιμετωπίζει προβλήματα συμφόρησης. Η αποδέσμευση 400 MW θα διευκολύνει τις εισαγωγές από τη Σκανδιναβία, οι επικρατούσες συμφέρουσες τιμές στην οποία θα ενισχύσουν την ανταγωνιστική πίεση έναντι των μεγάλων γερμανικών εταιρειών διασύνδεσης.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεώρησε τις εν λόγω δεσμεύσεις κατάλληλες και επαρκείς να επιλύσουν τα προβλήματα που διαπίστωσε ότι θα προέκυπταν από την εν λόγω συγκέντρωση. Κατ' επέκταση, αυτή έγινε δεκτή εκ μέρους της Επιτροπής, κηρυχθείσα συμβατή με την κοινή αγορά, με τις ανειληφθείσες εκ μέρους των μερών δεσμεύσεις στις ορισθείσες σχετικές αγορές στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και στην αγορά χημικών προϊόντων, ως προς τις οποίες και η Επιτροπή διατηρούσε ανησυχίες ως προς τον ανταγωνισμό.

Συνοπτικά δίδονται οι αναληφθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους των μερών στον κάτωθι Πίνακα.

Πίνακας 3.1: Αναληφθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους των VEBA και VIAG

ΑΝΑΛΗΦΘΕΙΣΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ
1. Εκποίηση συμμετοχών σε ανταγωνιστές
2. Εγγύηση πωλήσεων ηλεκτρικής ενέργειας της VEAG - Εκποίηση στον ίδιο αγοραστή των μετοχών της VEAG και της LAUBAG + δικαιωμάτων αυτής εξόρυξης λιγνίτη
3. Μεταβολή τιμολογίων χρήσης του δικτύου μεταφοράς
4. Χωριστή αναγραφή τιμών ηλεκτρικής ενέργειας στα τιμολόγια προμήθειας αυτής στην περιοχή δικτύου των μερών σε πελάτες για τους οποίους ισχύει ειδικό καθεστώς
5. Μεταβολή τιμολογίων παροχής ενέργειας εξισορρόπησης
6. Αποδέσμευση πρόσθετης δυναμικότητας εισαγωγών

3.2.3 COMP/M.1853-EDF/EnBW

Την 31.8.2000 κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή μια συγκέντρωση, δια της οποίας η επιχείρηση Electricité de France (EdF) μαζί με την εταιρεία ειδικού σκοπού Oberschwäbische Elektrizitätswerke (OEW) θα αποκτούσε κοινό έλεγχο επί της επιχείρησης Energie Baden-Württemberg AG (EnBW). Συγκεκριμένα, η EnBW θα ελάμβανε τη μορφή κοινής επιχείρησης, από κοινού ελεγχόμενης από την EdF International (EDFI), θυγατρική της EdF, και την OEW, οι οποίες μαζί κατείχαν την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου σ' αυτήν. Την 2.10.2000 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Κατά την αξιολόγηση της κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η EdF κατέχει δεσπόζουσα θέση στη γαλλική σχετική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέξιμους πελάτες ως ο κυριότερος παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας στη Γαλλία, ενώ τρεις έτερες επιχειρήσεις με δραστηριότητα στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (η Compagnie Nationale du Rhône-CNR, η Société Nationale d' Electricité et de Thermique -SNET και η Harpen AG) έχουν οριακό μερίδιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, την οποία και προμηθεύουν κυρίως στην EdF.

Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση θα ενισχύσει τη δεσπόζουσα θέση της EdF στην εν λόγω σχετική αγορά, καθώς θα οδηγήσει: 1. στην απώλεια της EnBW, ως μιας εν δυνάμει ανταγωνίστριας της EdF, τελούσας σε μοναδική θέση σε σχέση με αυτή των άλλων ανταγωνιστών ως προς τη δυνατότητά της να εισέλθει σ' αυτήν, 2. στην αύξηση της δυνατότητας της EdF να εκμεταλλευθεί την παρουσία της στη γερμανική αγορά, με σκοπό να αποτρέψει τυχόν ανταγωνιστές, προερχόμενους από τη Γερμανία, από το να επιδιώξουν να την

ανταγωνιστούν στη γαλλική σχετική αγορά, διαφυλάσσοντας κατά αυτόν τον τρόπο τη δεσπόζουσα θέση της σ' αυτήν, 3. στην ενίσχυση της παρουσίας της EdF στην Ελβετία μέσω της απόκτησης της κατεχόμενης από μέρους της EnBW από κοινού με άλλες επιχειρήσεις ελέγχουσας συμμετοχής στην επιχείρηση WATT, εξαλειφόμενη ως μία εν δυνάμει πηγή ανταγωνιστικής πίεσης και 4. στην ενδυνάμωση της θέσης της EdF ως πανευρωπαϊκού προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας.

Έτσι, τα μέρη της συγκέντρωσης υπέβαλαν τις ακόλουθες δεσμεύσεις, προκειμένου να εξαλείψουν τις ανησυχίες της Επιτροπής.

Υποβλήθηκε ως δέσμευση η ανάληψη υποχρέωσης εκ μέρους της EdF να μην απαιτήσει την παραγόμενη από την CNR ηλεκτρική ενέργεια ή μέρος αυτής από την 31^η Μαρτίου 2001, καθώς και να αγοράσει μέρος αυτής, κατόπιν αιτήματος της τελευταίας, κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ της 1ης Απριλίου 2001 και της 1ης Απριλίου 2006. Σημειώνεται δε ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις προέβησαν στην υπογραφή κοινών δηλώσεων, τις οποίες και θα συμπεριλάβουν σε δεσμευτικές συμφωνίες που θα αφορούν τόσο τη διαχείριση των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής της CNR, όσο και την εμπορία της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, ως προς τη θέση της ως καθ' ολοκληρίαν ανεξάρτητη παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης, η EdF αναλαμβάνει την υποχρέωση να παραιτηθεί από την άσκηση δικαιωμάτων ψήφου στη CNR και να αποσύρει τους εκπροσώπους της από το Διοικητικό Συμβούλιο αυτής. Το εν λόγω διαρθρωτικό μέτρο σε συνδυασμό με το προτεινόμενο μέτρο συμπεριφοράς όσον αφορά στις ανωτέρω συμφωνίες, εκτιμήθηκε ότι θα καταστήσει αφενός τη CNR ανταγωνιστική δύναμη στη σχετική αγορά στη Γαλλία και αφετέρου θα διασφαλίσει τη μη άσκηση επιρροής της EdF ως προς την ακολουθούμενη από μέρους της εμπορική πολιτική.

Επιπροσθέτως, η EdF πρότεινε ως δέσμευση να καταστήσει διαθέσιμη στους ανταγωνιστές πρόσβαση σε συνολική παραγωγική δυναμικότητα 6.000 MW, εγκατεστημένη στη Γαλλία, για μια περίοδο 5 ετών, και συγκεκριμένα να θέσει σε δημοπρασία 5.000 MW μέσω εικονικών σταθμών παραγωγής (Virtual Power Plants-VPP) και 1.000 MW μέσω υφιστάμενων συμβάσεων αγοραπωλησίας ενέργειας (Power Purchase Agreements-PPAs) με Γάλλους συμπαραγωγούς. Μεταξύ των λοιπών προβλεφθέντων, οι VPP θα συνίστανται σε δυναμικότητα 4.000 MW βασικού φορτίου και 1.000 MW φορτίου αιχμής και τα συμβόλαια θα έχουν τη διάρκεια τριών μηνών, έξι μηνών, ενός έτους, δύο ετών και τριών ετών. Το συγκεκριμένο οιονεί διαρθρωτικό μέτρο της αποδέσμευσης παραγωγικής δυναμικότητας συνολικής ισχύος 6.000 MW θα διευκολύνει μη εγχώριες προμηθεύτριες επιχειρήσεις να δραστηριοποιηθούν σε σημαντικό βαθμό στη σχετική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέξιμους πελάτες.

Τοιουτοτρόπως, γερμανικές προμηθεύτριες επιχειρήσεις θα αποκτήσουν μια αρκετά ισχυρή παρουσία στη γαλλική αγορά, έχοντας τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν τις πιθανές ανωτέρω αναφερόμενες ενέργειες της EdF λόγω της, συνεπεία της συγκέντρωσης, παρουσίας της στη γερμανική αγορά. Παράλληλα, μη εγχώριες προμηθεύτριες επιχειρήσεις θα τελούν σε καλύτερη θέση, όσον αφορά στις

πανευρωπαϊκές συμβάσεις προμήθειας, διότι θα έχουν την ικανότητα να προμηθεύουν πελάτες χάρη στις συμβάσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας με την EdF μέσω των VPP. Η προβλεπόμενη από τα μέρη περίοδος χορήγησης πρόσβασης των 5 χρόνων θεωρήθηκε επαρκής από την Επιτροπή, προκειμένου να αναπτυχθούν επαρκείς εναλλακτικές πηγές προμήθειας και συνακολούθως να επιτευχθεί επαρκής ρευστότητα στην αγορά.

Τέλος, η ανάληψη δέσμευσης διαρθρωτικής φύσεως εκποίησης της συμμετοχής της EnBW στη WATT, κρίθηκε από την Επιτροπή ότι θα συντείνει στην επαναφορά της πρότερης κατάστασης από την άποψη του ανταγωνισμού στην Ελβετία, μη προκληθέντων των ανωτέρω παρατιθέμενων προβλημάτων στον ανταγωνισμό, καθώς και στην επάνοδο της WATT ως ανταγωνιστή.

Οι προτεινόμενες δεσμεύσεις θεωρήθηκαν από την Επιτροπή κατάλληλες και επαρκείς στο σύνολό τους να εξαλείψουν τις ανησυχίες της ως προς την ενδυνάμωση της δεσπόζουσας θέσης της EdF στην ορισθείσα σχετική αγορά και ιδίως να εξισορροπήσουν την απώλεια της EnBW ως μιας εν δυνάμει ανταγωνίστριας. Κατά συνέπεια, η συγκέντρωση κηρύχθηκε συμβατή με την κοινή αγορά, καθώς, δυνάμει των ανειλημμένων εκ μέρους των μερών της συγκέντρωσης δεσμεύσεων, δε θα οδηγήσει σε παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού.

Στο κάτωθι διάγραμμα απεικονίζονται συνοπτικά οι αναληφθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους των μερών.

Διάγραμμα 3.1: Αναληφθείσες εκ μέρους των EdF και EnBW δεσμεύσεις

ΑΝΑΛΗΦΘΕΙΣΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ		
1.Ανεξαρτησία CNR ως ανταγωνίστρια - ηλεκτροπαραγωγός	2.Αποδέσμευση παραγωγικής δυναμικότητας με δημοπρασία μέσω VPP (5.000 MW) και PPAS (1.000 MW)	3.Εκποίηση συμμετοχής της EnBW στη WATT

Σημειώνεται ότι η εφαρμογή του διορθωτικού μέτρου όσον αφορά στους VPP ήταν επιτυχής, συμβάλλοντας ουσιαδώς στη δημιουργία ρευστότητας στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και κατ' επέκταση μειώνοντας τα εμπόδια εισόδου στη σχετική αγορά προμήθειας αυτής σε επιλέξιμους πελάτες. Και αυτό, διότι η καθοριζόμενη κατά τη δημοπρασία τιμή είναι στενά συνδεδεμένη με την τιμή της χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ωστόσο, καθίστατο δυσχερής η ενσωμάτωση της παραγωγικής δυναμικότητας βάσει των PPAs στο χαρτοφυλάκιο των εμπόρων/προμηθευτών και γι' αυτό το λόγο αντικαταστάθηκε εκ μέρους της EdF το 2006 από μια ισοδύναμη αποδεσμευόμενη ποσότητα παραγωγικής δυναμικότητας βασικού φορτίου βάσει των VPP. Παράλληλα, ως τροποποίηση εισήχθη η εφαρμογή του οιονεί διορθωτικού διορθωτικού μέτρου της αποδέσμευσης παραγωγικής δυναμικότητας βασικού φορτίου βάσει των εν λόγω σταθμών για περισσότερα έτη, ήτοι τέσσερα. Επιπροσθέτως, η CNR αύξησε το

μερίδιο αγοράς της στις αγορές παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, αφού απέκτησε ανεξαρτησία από την EdF. Ωστόσο, οι επιδράσεις στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας λιανικής προμήθειας παρέμειναν περιορισμένες εξαιτίας της πώλησης του μεγαλύτερου μέρους της παραγωγής της στην EdF.¹¹⁹

3.2.4 COMP/M.2434-ΟΜΙΛΟΣ GRUPO VILLAR MIR/ENBW/HIDROCANTÁBRICO

Την 4.4.2001 κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή μια πράξη συγκέντρωσης, με την οποία οι επιχειρήσεις Grupo Villar Mir και EnBW θα αποκτούσαν κοινό έλεγχο επί της επιχείρησης Hidroeléctrica del Cantábrico (Hidrocantábrico) μέσω της εισόδου της EnBW στην επιχείρηση Ferroatlántica, η οποία αποτελούσε το μέσο για την απόκτηση του εν λόγω ελέγχου. Την 1.6.2001 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Η Επιτροπή, κατά την αξιολόγηση της κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω συγκέντρωση θα οδηγήσει μεν στην ύπαρξη περιορισμένων οριζόντιων αλληλεπικαλύψεων των δραστηριοτήτων των συμμετεχουσών σ' αυτήν επιχειρήσεων στην ισπανική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και παράλληλα στην ενίσχυση της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης των δύο κυρίαρχων επιχειρήσεων, της Endesa και της Iberdrola, σ' αυτήν. Κατ' επέκταση, στην εν λόγω υπόθεση, σε αντίθεση με τις έτερες υποθέσεις, τη δεσπόζουσα θέση δεν την κατέχουν οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις, αλλά τρίτες επιχειρήσεις.

Ειδικότερα, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι συνεπεία της συγκέντρωσης η EdF, η οποία ελέγχει από κοινού με την OEW την EnBW, θα στερηθεί των κινήτρων αύξησης των από μέρους της εξαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας προς την ισπανική αγορά, αφού προηγουμένως προωθούσε την επέκταση της δυναμικότητας της διασύνδεσης μεταξύ της Γαλλίας και της Ισπανίας, τα οποία διατηρούσε σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο, προκειμένου να καταστήσει καλύτερη τη θέση της στην ισπανική αγορά.

Έτσι, με την απόκτηση κοινού ελέγχου επί της Hidrocantábrico, η EdF θα έχει κίνητρα να διατηρήσει την υφιστάμενη ανεπαρκή δυναμικότητα της διασύνδεσης ως εμπόδιο εισόδου στη σχετική αγορά, έτσι ώστε να αποτρέψει νέους ανταγωνιστές από την άσκηση επιρροής στο υφιστάμενο επίπεδο των τιμών. Συνεπώς, θα θέσει ως στόχο να εκμεταλλευθεί τις υψηλές τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στο πλαίσιο της κοινοπραξίας ισχύος, οι οποίες θα της αποφέρουν υψηλά κέρδη, προσαρμόζοντας την εμπορική στρατηγική της σε αυτή των μελών του δυοπωλίου.

---

¹¹⁹ M. Polemis, How effective are remedies in mergers cases? A European and national assessment, MPRA Paper 85180, University Library of Munich, 2018, pp. 10-12

Τοιουτοτρόπως, συνεπεία της συγκέντρωσης θα επέλθει η εξάλειψη της EdF, ως μιας κύριας εν δυνάμει ανταγωνίστριας του υφιστάμενου δυοπωλίου, η παγίωση της απομόνωσης της ισπανικής χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από τα άλλα ευρωπαϊκά συστήματα, καθώς και η διατήρηση των εμποδίων εισόδου έτερων επιχειρήσεων, εγκατεστημένων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, στην εν λόγω σχετική αγορά.

Οι EdF/RTE, τμήμα της EdF που διαχειρίζεται το σύστημα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στη Γαλλία, και EdF υπέβαλαν δεσμεύσεις, προκειμένου να εξαλείψουν τα προβλήματα ανταγωνισμού, τα οποία διέκρινε η Επιτροπή. Η EdF/RTE πρότεινε την ανάληψη υποχρέωσης λήψης όλων των μέτρων και εκτέλεσης των αναγκαίων εργασιών προς την αύξηση της δυναμικότητας της διασύνδεσης μεταξύ της Γαλλίας και της Ισπανίας σε τρία στάδια. Επίσης, θα οριστούν ένας ή περισσότεροι τρίτοι, τελούντες υπό την έγκριση της Επιτροπής, προκειμένου να εξακριβώσουν την εκπλήρωση των υποχρεώσεων.

Παράλληλα, η EdF υπέβαλε ως δέσμευση την ανάληψη υποχρέωσης στήριξης της αύξησης της εν λόγω διασύνδεσης και ιδίως εκπλήρωσης εκ μέρους της EdF/RTE των υποχρεώσεων που αφορούν στα τρία στάδια, αναλαμβάνοντας μεταξύ άλλων να παρέχει στην RTE τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της, καθώς και να καταβάλλει την αμοιβή των τρίτων, που θα επιφορτιστούν με τον έλεγχο της τήρησης των εν λόγω υποχρεώσεων.

Τα συγκεκριμένα οιονεί διαρθρωτικά μέτρα θεωρήθηκαν επαρκή και κατάλληλα εκ μέρους της Επιτροπής να εξασφαλίσουν τον περιορισμό της απομόνωσης της ισπανικής χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με την ανάπτυξη ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, η αύξηση της δυναμικότητας της διασύνδεσης μεταξύ της Γαλλίας και της Ισπανίας θα καταστήσει δυνατή την αύξηση των εξαγωγών ηλεκτρικής ενέργειας με χαμηλές τιμές προς την ισπανική αγορά από μέρους επιχειρήσεων, εγκατεστημένων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, και συνακολούθως θα οδηγήσει σε χαμηλότερο επίπεδο των τιμών στο πλαίσιο της κοινοπραξίας, καθώς και σε περιορισμένη ικανότητα των μελών του δυοπωλίου καθορισμού αυτών. Επιπροσθέτως, κρίθηκε ότι με τις εν λόγω δεσμεύσεις θα αποφευχθεί η ενίσχυση της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης της Endesa και της Iberdrola. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή έκανε δεκτές τις υποβαλλόμενες δεσμεύσεις και κήρυξε την εν λόγω συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

Σημειώνεται δε σε αυτό το σημείο ότι η απαραίτητη υποδομή για την αύξηση της δυναμικότητας της γαλλοϊσπανικής διασύνδεσης δεν κατασκευάστηκε ποτέ εξαιτίας της τοπικής αντίδρασης για περιβαλλοντικούς λόγους. Έτσι, είναι δύσκολο να αποδοθούν στην EdF ευθύνες για τη επιβράδυνση των έργων, τη στιγμή που τα κίνητρα πρόκλησης καθυστερήσεων της ίδιας, καθώς και των τρίτων μερών,

συμπλέουν.¹²⁰

3.2.5 COMP/M.2684-EnBW/EDP/CAJASTUR/HIDROCANTÁBRICO

Την 4.2.2002 κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή μια συγκέντρωση, δυνάμει της οποίας οι επιχειρήσεις EnBW, Electricidade de Portugal (EDP) και Caja de Ahorros de Asturias (Cajastur) θα αποκτούσαν κοινό έλεγχο επί της επιχείρησης Hidrocantábrico μέσω της απόκτησης της επιχείρησης Adygesinval. Τα μέρη της συγκέντρωσης υπέβαλαν δεσμεύσεις, προκειμένου να άρουν τις δημιουργηθείσες από τη συγκέντρωση ανησυχίες ως προς τον ανταγωνισμό, ενόψει των οποίων η Επιτροπή αποφάσισε να κηρύξει αυτή συμβατή με την κοινή αγορά, χωρίς να κινήσει τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω συγκέντρωση θα οδηγήσει μεν σε περιορισμένες οριζόντιες αλληλεπικαλύψεις των δραστηριοτήτων των συμμετεχουσών σ' αυτήν επιχειρήσεων στην ισπανική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και στην ισπανική σχετική αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέξιμους πελάτες, αλλά παράλληλα και στην ενίσχυση της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης του υφιστάμενου δυοπωλίου (των Endesa και Iberdrola) στην πρώτη ως άνω σχετική αγορά. Ειδικότερα, συνεπεία της συγκέντρωσης η EdF θα στερηθεί των κινήτρων να προωθήσει μια ουσιώδη επέκταση της δυναμικότητας της διασύνδεσης μεταξύ της Γαλλίας και της Ισπανίας, και ως αποτέλεσμα θα επέλθει η εξαφάνιση της EdF ως της κυριότερης εν δυνάμει πηγής ανταγωνιστικής πίεσης των μελών του δυοπωλίου, καθώς και η διατήρηση της απομόνωσης της ισπανικής χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από τα άλλα ευρωπαϊκά συστήματα, διότι έτερες επιχειρήσεις, εγκατεστημένες σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δε θα είναι σε θέση να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση σ' αυτήν λόγω της ανεπαρκούς δυναμικότητας της γαλλοϊσπανικής διασύνδεσης.

Τα ανωτέρω εκτιθέμενα στην υπόθεση M.2434 ως προς τα κίνητρα της EdF να αυξήσει τη δυναμικότητα της γαλλοϊσπανικής διασύνδεσης και ως προς την συνεπεία της κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης απώλεια των εν λόγω κινήτρων, ισχύουν και σ' αυτήν την υπόθεση.

Αναφορικά δε με τις δεσμεύσεις που υποβλήθηκαν από τις EdF/RTE και EdF επισημαίνεται ότι είναι οι ίδιες με αυτές που προτάθηκαν στην υπόθεση M.2434, οι οποίες και έγιναν δεκτές από την Επιτροπή για τους ίδιους εκτιθέμενους στην εν λόγω υπόθεση λόγους, κηρύσσοντας την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

---

¹²⁰ European Commission, Competition DG, Antitrust Remedies in the Gas and Electricity Sectors, Brussels, D (2007), p. 22

3.2.6 COMP/M. 2822-EnBW/ENI/GVS

Την 14.8.2002 γνωστοποιήθηκε στην Επιτροπή μια συγκέντρωση, δυνάμει της οποίας οι επιχειρήσεις EnBW και ENI θα αποκτούσαν κοινό έλεγχο επί της επιχείρησης Gasversorgung Süddeutschland GmbH (GVS). Την 16.9.2002 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης, λόγω της έγερσης συνεπεία της εν λόγω συγκέντρωσης σοβαρών αμφιβολιών ως προς το συμβατό αυτής με την κοινή αγορά.

Στην εν λόγω υπόθεση, η Επιτροπή όρισε ως σχετική προϊόντική και γεωγραφική αγορά την περιφερειακή αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου εντός του ομόσπονδου κράτους της Βάδης – Βυρτεμβέργης, θεωρώντας την εν λόγω σχετική αγορά όχι σε εθνικό επίπεδο, αλλά σε επίπεδο περιφερειών, λαμβάνοντας υπόψη των χαρακτηριστικών αυτής. Προσδιόρισε δε ως σχετική γεωγραφική αγορά τη Βάδη-Βυρτεμβέργη, καθώς οι επιχειρηματικές δραστηριότητες της GVS συνίστανται στην περιφερειακή διανομή και μεταφορά φυσικού αερίου χρησιμοποιώντας και διαχειριζόμενης ένα σύστημα μεταφοράς φυσικού αερίου στο ανωτέρω ομόσπονδο κράτος, το οποίο και αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς από την άποψη των ποσοτήτων φυσικού αερίου που προμηθεύονται σ' αυτό.

Η Επιτροπή, κατά την αξιολόγηση της κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού, διαπίστωσε ότι η GVS απολαμβάνει δεσπόζουσα θέση στην εν λόγω σχετική αγορά λόγω μεταξύ άλλων του υψηλού μεριδίου αγοράς που κατέχει, καθώς και λόγω της ύπαρξης συναφθεισών μακροπρόθεσμων συμβάσεων χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου με πελάτες της.

Συνεπεία της συγκέντρωσης η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι θα ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της GVS στη σχετική αγορά λόγω της κάθετης ολοκλήρωσης που θα λάβει χώρα. Συγκεκριμένα, στη Βάδη - Βυρτεμβέργη η GVS δραστηριοποιείται στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας περιφερειακής χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου, ενώ η EnBW, έτερο μέρος της συγκέντρωσης, ασκεί δραστηριότητα στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας τοπικής διανομής φυσικού αερίου μέσω των συμμετοχών της σε τοπικές επιχειρήσεις διανομής. Επίσης, οι θυγατρικές εταιρείες της EnBW προμηθεύουν φυσικό αέριο βάσει μακροπρόθεσμων συμβάσεων σε περιφερειακές επιχειρήσεις διανομής, στις οποίες η EnBW δεν έχει συμμετοχή. Κατά αυτόν τον τρόπο, η EnBW ελέγχει σημαντικό τμήμα της αγοράς επόμενης οικονομικής βαθμίδας διανομής φυσικού αερίου, αντιστοιχούντων των πωληθεισών ποσοτήτων φυσικού αερίου εκ μέρους της GVS στις τοπικές εταιρείες διανομής, στις οποίες η EnBW έχει πλειοψηφική ή μη συμμετοχή, σε περισσότερο από 30% της αγοράς προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας περιφερειακής χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου.

Περαιτέρω, η EnBW, δεδομένης της υλοποίησης της συγκέντρωσης, θα επικεντρωθεί στην επιδίωξη της οικονομικής απόδοσης της GVS, ως ελεγχόμενης από κοινού από την ίδια και την ENI, και κατ'επέκταση στην εξασφάλιση των προμηθειών φυσικού αερίου εκ μέρους της GVS, όχι μόνο στις θυγατρικές της επιχειρήσεις, αλλά και στις τοπικές εταιρείες διανομής, κατέχουσα είτε μειοψηφική είτε πλειοψηφική

συμμετοχή σ' αυτές. Και θα ήταν σε θέση η EnBW να το επιτύχει αυτό, προσαρμόζοντας τις προσφορές της GVS σε αυτές των ανταγωνιστών της προς όφελος τόσο των ως άνω εταιρειών, όσο και της ίδιας, λαμβάνοντας γνώση των προσφορών των ανταγωνιστών της GVS μέσω της παρουσίας της στις εν λόγω επιχειρήσεις.

Κατ' επέκταση, οι πωλήσεις της GVS θα ανέρχονται σε υψηλό ποσοστό, αποκλείοντας με αυτόν τον τρόπο τους ανταγωνιστές της, δραστηριοποιούμενους στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, από τους πελάτες στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας. Συνεπώς, θα επέλθει περαιτέρω μείωση του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, συνυπολογιζόμενου ότι η ολοκλήρωση του νέου αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου, Südal, εκ μέρους της Wingas, ανταγωνίστριας της GVS, και η ελευθέρωση των μακροπρόθεσμων συμβάσεων προμήθειας, τουλάχιστον όσον αφορά ένα συγκεκριμένο ποσοστό προμηθειών, δυνάμει της αναμενόμενης απόφασης του γερμανικού ανώτατου ομοσπονδιακού δικαστηρίου, δε θα είναι σε θέση να την αποτρέψουν ενόψει των ανωτέρω εκτιθέμενων.

Τα μέρη της συγκέντρωσης πρότειναν δεσμεύσεις, προκειμένου να άρουν τις ανησυχίες της Επιτροπής ως προς τον ανταγωνισμό. Ειδικότερα, υπέβαλαν τη δέσμευση χορήγησης σε κάθε τοπική εταιρεία διανομής, πελάτη της GVS στη Βάδη – Βυρτεμβέργη, ειδικού δικαιώματος πρόωρου τερματισμού της συμβάσεως προμήθειας με την GVS, είτε η EnBW κατέχει συμμετοχή είτε όχι στην τοπική εταιρεία διανομής, καθώς και πρόωρου τερματισμού των συμβάσεων μεταξύ τοπικών εταιρειών διανομής και της Neckarwerke Stuttgart (NWS) ή της EnBW Gas, στις οποίες η EnBW κατέχει ελέγχουσα συμμετοχή. Μεταξύ των υποχρεώσεων των μερών περιλαμβάνεται η υποχρέωση ενημέρωσης όλων των ενδιαφερόμενων τοπικών εταιρειών διανομής σχετικά με το εν λόγω δικαίωμα.

Οι εν λόγω δεσμεύσεις, που συνιστούν οιονεί διαρθρωτικά διορθωτικά μέτρα, θεωρήθηκαν επαρκείς και κατάλληλες εκ μέρους της Επιτροπής να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα του αποκλεισμού των ανταγωνιστών της GVS από πελάτες, καθώς δυνάμει αυτών επιτυγχάνεται αύξηση της ζήτησης φυσικού αερίου, τιθέμενης μιας ποσότητας αντιστοιχούσας τουλάχιστον στο 60% των τρεχουσών πωλήσεων της GVS στη σχετική αγορά σταδιακά κατά τα επόμενα έτη και κατ' επέκταση σε συνθήκες ανταγωνισμού, πολύ νωρίτερα σε σχέση με ό,τι αναμενόταν βάσει των μακροπρόθεσμων συμβάσεων προμήθειας. Αυτό θα ισχύει, ακόμη και εάν υποτεθεί ότι όλες οι τοπικές εταιρείες διανομής, στις οποίες κατέχει συμμετοχή η EnBW, εξακολουθήσουν να προμηθεύονται φυσικό αέριο από την GVS. Περαιτέρω, με την επέκταση του δικαιώματος πρόωρου τερματισμού στους πελάτες της NWS και της EnBW Gas, ακόμη και εάν εξαιρεθούν οι πελάτες είτε που είναι θυγατρικές της EnBW, είτε στους οποίους η EnBW κατέχει συμμετοχή, ένα επιπρόσθετο ποσοστό 5% σε όγκο φυσικού αερίου θα τεθεί στην εν λόγω σχετική αγορά σταδιακά κατά τα επόμενα έτη.

Επιπροσθέτως, όσον αφορά στην πρόβλεψη τερματισμού των συμβάσεων που λήγουν το 2008 και το 2015, για πρώτη φορά το 2004 και το 2005 αντίστοιχα, η Επιτροπή έκρινε ότι είναι δυνατόν κατά τα μεσολαβούντα έτη να έχουν μεταβληθεί

οι συνθήκες που επικρατούν στη σχετική αγορά ευνοώντας τον ανταγωνισμό, ενόψει της ολοκλήρωσης του αγωγού Südal και της εφαρμογής κανόνων αποτελεσματικών σχετικά με την πρόσβαση τρίτων στο δίκτυο, και έτσι θεώρησε επαρκή την εν λόγω πρόβλεψη.

Συμπερασματικά, η Επιτροπή επεσήμανε ότι με τις εν λόγω ανειλημμένες δεσμεύσεις θα επέλθει άνοιγμα της σχετικής αγοράς υποβαλλόμενης σε ανταγωνισμό, χορηγώντας τη δυνατότητα στους πελάτες της GVS (είτε άμεσους, είτε έμμεσους προμηθευόμενους από την NWS και την EnBW Gas) να προμηθευθούν από ανταγωνιστές της, όπως η Wingas, οι οποίοι θα είναι σε θέση με αυτόν τον τρόπο να δραστηριοποιηθούν πιο εύκολα στην εν λόγω σχετική αγορά. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή αποδέχθηκε τις προτεινόμενες δεσμεύσεις, ως εξαλείφουσες τις δυσμενείς συνέπειες της κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό, και κήρυξε αυτήν συμβατή με την κοινή αγορά.

3.2.7 COMP/M. 2947- Verbund/EnergieAllianz

Την 20.12.2002 η Επιτροπή έγινε αποδέκτης μιας συγκέντρωσης, δυνάμει της οποίας οι επιχειρήσεις Österreichische Elektrizitätswirtschafts-Aktiengesellschaft (Verbund), EVN, Wien Energie, Energie AG Oberösterreich (Energie OÖ), Burgenländische Elektrizitätswirtschafts-Aktiengesellschaft (Bewag) και Linz AG für Energie, Telekommunikation, Verkehr und Kommunale Dienste (Linz) θα αποκτούσαν κοινό έλεγχο επί της E&S και της Verbund Austrian Power Trading AG (APT). Οι επιχειρήσεις EVN, Wien Energie, Energie OÖ, Bewag και Linz διαχειρίζονταν τα συμφέροντά τους από κοινού υπό την EnergieAllianz Austria (EnergieAllianz). Η κοινοποιηθείσα πράξη είχε ως στόχο τη συγκέντρωση των δραστηριοτήτων της Verbund και της EnergieAllianz στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας σε δύο κοινές επιχειρήσεις, την E&S, διαχειριζόμενη την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στους μεγάλους πελάτες και την APT, διαχειριζόμενη την παραγωγή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην E&S, στους μεγάλους αυστριακούς διανομείς που είναι μέλη της EnergieAllianz, καθώς και στις επιχειρήσεις που προμηθεύουν τους εμπορικούς και τους οικιακούς πελάτες. Την 4.2.2003 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Κατά την αξιολόγηση της κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω συγκέντρωση θα οδηγήσει στη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης των συμμετεχουσών σ' αυτήν επιχειρήσεων στην αυστριακή σχετική αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μεγάλους πελάτες (βιομηχανικούς και μεγάλους εμπορικούς πελάτες) και την αυστριακή σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας σε μικρούς διανομείς, τις οποίες έκρινε ως επηρεαζόμενες αγορές. Ειδικότερα, η Επιτροπή διέκρινε ότι συνεπεία της συγκέντρωσης τα μέρη αυτής θα έχουν πολύ υψηλό συνδυασμένο μερίδιο αγοράς στις εν λόγω σχετικές αγορές, ληφθέντος υπόψη του υψηλού μεριδίου αγοράς της EnergieAllianz.

Συγκεκριμένα, η συγκέντρωση θα οδηγήσει στην εξάλειψη της Verbund ως μιας υφιστάμενης και εν δυνάμει ανταγωνίστριας επιχείρησης, ικανής να ασκήσει πίεση στην ιδιαίτερα ισχυρή EnergieAllianz στις εν λόγω σχετικές αγορές, όντας η μεγαλύτερη παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας. Ταυτόχρονα, τα μέρη κατέχουν αξιόλογη θέση και στη σχετική αγορά παροχής ενέργειας εξισορρόπησης στην ανατολική περιοχή ελέγχου, για τη διαχείριση της οποίας είναι υπεύθυνη η Verbund, προκαλώντας περαιτέρω εμπόδια εισόδου στις σχετικές αγορές προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή συμπέρανε ότι συνεπεία της συγκέντρωσης θα επέλθει ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της EnergieAllianz στην αυστριακή σχετική αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς πελάτες (οικιακούς πελάτες και μικρές επιχειρήσεις), λόγω της απομάκρυνσης της Verbund, ως μία υφιστάμενης και εν δυνάμει πηγής ανταγωνιστικής πίεσης, ληφθέντων υπόψη των συμμετοχών της σε επιχειρήσεις λειτουργούσες στην εν λόγω σχετική αγορά.

Οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις υπέβαλαν δεσμεύσεις, προκειμένου να άρουν τις ανησυχίες της Επιτροπής για τον ανταγωνισμό. Ειδικότερα, η Verbund πρότεινε να εκποιήσει τη συμμετοχή της κατά 55% στην APC, καθώς και να εκχωρήσει, πριν την εκποίηση της εν λόγω συμμετοχής της, τις υφιστάμενες συμβάσεις με τελικούς καταναλωτές συναφθείσες από την APC στο όνομα και για λογαριασμό της Verbund. Με το διαρθρωτικό μέτρο της εκποίησης επιτυγχάνεται η αποφυγή της συσσώρευσης των μεριδίων αγοράς των μερών της συγκέντρωσης στη σχετική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μεγάλους πελάτες. Το μερίδιο αγοράς δε που κατέχει η APC ανέρχεται σε 5-15%, το οποίο σε συνδυασμό με το σύνολο των πόρων της επιτρέπουν στον αγοραστή να ασκήσει ανταγωνιστική πίεση στη δημιουργούμενη από τη συγκέντρωση οντότητα στη σχετική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μεγάλους πελάτες.

Επίσης, τα μέρη της συγκέντρωσης υπέβαλαν ως δέσμευση τη σύναψη μεταξύ της APC και της APT σύμβασης προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, δυνάμει της οποίας η πρώτη θα είναι σε θέση να λάβει 3 TWh ηλεκτρικής ενέργειας ανά έτος στις τιμές προμήθειας της Verbund στη νέα E&S με διάρκεια τουλάχιστον τέσσερα έτη. Χάρη στην εν λόγω δέσμευση, η APC θα βρεθεί στην ίδια θέση με αυτήν της E&S, του μεγάλου πελάτη της νέας οντότητας, όντας ικανή να την ανταγωνιστεί αποτελεσματικά και να περιορίσει τη δύναμη αγοράς της, λειτουργούντος του εν λόγω οιονεί διαρθρωτικού μέτρου ως συμπληρωματικού της δέσμευσης εκποίησης.

Επιπροσθέτως, η Verbund πρότεινε τη δέσμευση εκποίησης των συμμετοχών της κατά 20% στις επιχειρήσεις MyElectric και Unsere Wasserkraft. Με το εν λόγω διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο καθίστανται οι ως άνω επιχειρήσεις ικανές να ανταγωνιστούν τη νέα οντότητα στη σχετική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς πελάτες, χωρίς να επηρεάζονται από αυτήν, κατέχουσες πλειοψηφικές συμμετοχές σε δύο σημαντικούς εναπομείναντες μετά τη συγκέντρωση ανταγωνιστές. Επιπλέον, η Verbund υπέβαλε δέσμευση αποχής από την άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου (ελεγκτικών δικαιωμάτων), που προέρχονται από τη συμμετοχή

της στην Steweag-Steg, όποτε αυτή η άσκηση θα ήταν σε θέση να ασκήσει επιρροή στην ανταγωνιστική συμπεριφορά της επιχείρησης. Με το εν λόγω οιονεί διαρθρωτικό μέτρο θα εξουδετερωθούν οι υφιστάμενοι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ της Verbund και της Steweag-Steg για μια μεταβατική περίοδο, έτσι ώστε το μερίδιο αγοράς της τελευταίας να μην ενισχύσει τη θέση της νέας οντότητας στις σχετικές αγορές, στις οποίες προκύπτουν προβλήματα στον ανταγωνισμό.

Ταυτόχρονα, η Energie OÖ, επιχείρηση της EnergieAllianz, πρότεινε την ανάληψη υποχρέωσης εκχώρησης σε έναν ανεξάρτητο εντολοδόχο των δικαιωμάτων που πηγάζουν από τη συμμετοχή της στη Salzburg. Μέσω του εν λόγω οιονεί διαρθρωτικού μέτρου επιβεβαιώνεται η μη ύπαρξη κινδύνου άσκησης επιρροής εκ μέρους της πρώτης στη δεύτερη επιχείρηση, η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της ικανότητας αυτής να ανταγωνιστεί τη νέα οντότητα.

Επίσης, η Verbund πρότεινε να αποκαταστήσει όλα τα προβλήματα που αφορούν στο αυστριακό εγχώριο δίκτυο και να αναπτύξει τις διασυνδέσεις στην Ιταλία και τη Σλοβενία.

Παράλληλα, τα μέρη της συγκέντρωσης υπέβαλαν δέσμευση ως προς τα ακόλουθα:

- να καταστήσουν διαθέσιμη σε τρίτα μέρη μέσω δημοπρασίας μέχρι την 30.6.2008 ποσότητα 450 GWh ηλεκτρικής ενέργειας ανά έτος μέσω της APT, παραδιδόμενη στο αυστριακό σύστημα μεταφοράς, εκ των οποίων τουλάχιστον 50% θα προέρχεται από υδροηλεκτρικούς σταθμούς, ικανοποιώντας κατά αυτόν τον τρόπο τα χαρακτηριστικά του βασικού φορτίου. Με το εν λόγω οιονεί διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο αποδέσμευσης ηλεκτρικής ενέργειας αυξάνεται η διαθέσιμη ρευστότητα, δια της οποίας καθίστανται ικανοί νέοι ανταγωνιστές που εισέρχονται στη σχετική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς πελάτες να έχουν πρόσβαση σε επιπρόσθετη παραγωγική δυναμικότητα, καθώς και οι υφιστάμενες επιχειρήσεις να αυξήσουν τα μερίδια αγοράς τους. Κατ' επέκταση, τοιούτοτρόπως αντισταθμίζεται η κάθετη επίδραση της συγκέντρωσης που δημιουργείται από τον συνδυασμό της εξέχουσας θέσης που κατέχουν η Verbund και η EnergieAllianz στην παραγωγική δυναμικότητα και στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας αντίστοιχα, συνυπολογιζόμενου του διορθωτικού μέτρου που αφορά στην ηλεκτρική ενέργεια που θα καταστεί διαθέσιμη στην APC.

- να θέσουν σε εφαρμογή μέτρα όσον αφορά στην παροχή ενέργειας εξισορρόπησης και ιδίως τη λήξη της συμφωνίας αποθήκευσης μεταξύ της Verbund και της Kelag. Με το συγκεκριμένο διαρθρωτικό μέτρο η Kelag ενδυναμώνει τη θέση της ως εναλλακτική προμηθεύτρια ενέργειας εξισορρόπησης στην ανατολική περιοχή ελέγχου. Τα λοιπά προβλεπόμενα, που αφορούν στην ανώτατη τιμή που θα επιβάλλεται στην προμηθευόμενη ενέργεια εξισορρόπησης, καθώς και στο άνοιγμα της ανατολικής περιοχής ελέγχου προς το Τυρόλο και τη Γερμανία, συντείνουν στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού σε μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση, όσον αφορά στην παροχή ενέργειας εξισορρόπησης, μη λειτουργούσα έτσι ως εμπόδιο εισόδου στις σχετικές αγορές προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

- να χορηγήσουν σε μεγάλους πελάτες το δικαίωμα πρόωρου τερματισμού των συμβάσεων προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.
- να εφαρμόσουν ταχέως τις διατάξεις που αφορούν στο διαχωρισμό των διαχειριστών συστήματος μεταφοράς από τις δραστηριότητες της παραγωγής και της προμήθειας που επίκειται να θεσπιστούν.

Οι δεσμεύσεις οιονεί διαρθρωτικής φύσεως, που αφορούν στις βελτιώσεις του αυστριακού εγχώριου δικτύου και τα δικαιώματα πρόωρου τερματισμού των συμβάσεων προμήθειας, καθώς και η ταχεία εφαρμογή των διατάξεων αναφορικά με το διαχωρισμό, δεν επιφέρουν από μόνες τους μεταβολή στη διάρθρωση των συνεπεία της συγκέντρωσης συνθηκών του ανταγωνισμού. Ωστόσο, θεωρούμενες ως συμπληρωματικές των δεσμεύσεων διαρθρωτικής φύσεως, μπορούν να συμβάλλουν στην επιβεβαίωση ότι οι τελευταίες αποκατέστησαν πλήρως τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό με τη σταδιακή απομάκρυνση των υφιστάμενων εμποδίων εισόδου στις σχετικές αγορές προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

Οι εν λόγω δεσμεύσεις κρίθηκαν εκ μέρους της Επιτροπής επαρκείς να λύσουν τα προβλήματα ανταγωνισμού, που είχαν εντοπιστεί συνεπεία της συγκέντρωσης, για τους λόγους που εκτέθηκαν ανωτέρω, συμβάλλοντας έτσι στη μη δημιουργία δεσπόζουσας θέσης στις σχετικές αγορές προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μεγάλους πελάτες και σε μικρούς διανομείς, ούτε στην ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης στη σχετική αγορά προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς πελάτες. Γι' αυτόν το λόγο, η Επιτροπή αποδέχθηκε αυτές τις δεσμεύσεις και κήρυξε τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

Επιγραμματικά περιλαμβάνονται οι αναληφθείσες εκ μέρους των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων δεσμεύσεις στον κάτωθι πίνακα.

Πίνακας 3.2: Αναληφθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους των Verbund και EnergieAllianz

Αναληφθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους των Verbund και EnergieAllianz
1. Εκποίηση συμμετοχής στην APC και σύναψη σύμβασης προμήθειας μεταξύ αυτής και της APT
2. Εκποίηση συμμετοχών στις MyElectric και Unsere Wasserkraft
3. Αποχή από την άσκηση δικαιωμάτων ψήφου συνεπεία της συμμετοχής στη Steweag-Steg
4. Εκχώρηση δικαιωμάτων συμμετοχής στη Salzburg σε ανεξάρτητο εντολοδόχο
5. Αποκατάσταση προβλημάτων αυστριακού εγχώριου δικτύου
6. Αποδέσμευση ηλεκτρικής ενέργειας μέσω δημοπρασίας
7. Λήξη συμφωνίας αποθήκευσης μεταξύ της Verbund και της Kelag- εναλλακτική προμηθεύτρια ενέργειας εξισορρόπησης
8. Χορήγηση σε μεγάλους πελάτες δικαιώματος πρόωρου τερματισμού συμβάσεων προμήθειας

3.2.8 COMP/M. 3440-ENI/EDP/GDP

Την 9.7.2004 γνωστοποιήθηκε στην Επιτροπή μια συγκέντρωση, δυνάμει της οποίας η Energias de Portugal SA (EDP) και η ENI Spa, μέσω της θυγατρικής της ENI, θα αποκτούσαν κοινό έλεγχο επί της Gás de Portugal SGPS SA (GDP). Την 12.8.2004 η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Κατά την αξιολόγηση της συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού όσον αφορά στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι συνεπεία της συγκέντρωσης θα ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της EDP στην πορτογαλική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας εξαιτίας των οριζόντιων και των μη οριζόντιων επιδράσεων αυτής. Ειδικότερα, συμπέρανε ότι στις οριζόντιες επιδράσεις της συγκέντρωσης ανήκει η εξάλειψη της GDP ως μιας αξιόλογης εν δυνάμει ανταγωνίστριας, η οποία είχε ισχυρά κίνητρα να εισέλθει στη συγκεκριμένη σχετική αγορά σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο, λόγω της προνομιακής πρόσβασής της στο φυσικό αέριο, σημαντική εισροή για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Ταυτόχρονα, με την υλοποίηση της συγκέντρωσης θα προκληθούν μη οριζόντιες επιδράσεις, οι οποίες αφορούν στην κάθετη ολοκλήρωση της EDP με μια επιχείρηση δραστηριοποιούμενη στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, αποκτώντας τον μοναδικό προμηθευτή φυσικού αερίου στην Πορτογαλία. Κατ' επέκταση, η EDP θα αποκτήσει προνομιακή πρόσβαση στις πορτογαλικές υποδομές φυσικού αερίου έναντι των ανταγωνιστών της με δραστηριότητα στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, λαμβάνοντας τα κίνητρα αφενός να αυξήσει τα κόστη προμήθειας φυσικού αερίου σ' αυτούς, και αφετέρου να διαχειρίζεται τους περιορισμούς στην προμήθεια φυσικού αερίου εις βάρος τους, προκαλώντας τον αποκλεισμό τους από το φυσικό αέριο.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η EDP κατέχει δεσπόζουσα θέση και στην πορτογαλική σχετική αγορά παροχής επικουρικών υπηρεσιών και ως εκ τούτου συνεπεία της συγκέντρωσης θα λάβει χώρα η ενίσχυση αυτής, με την απομάκρυνση της GDP ως μιας σημαντικής πηγής ανταγωνιστικής πίεσης, ικανής να εισέλθει στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και να αποδυναμώσει τη θέση της EDP στην ως άνω σχετική αγορά.

Παράλληλα, διαπιστώθηκε ότι με την υλοποίηση της συγκέντρωσης θα ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της EDP στις πορτογαλικές σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μεγάλους βιομηχανικούς και σε μικρούς βιομηχανικούς και οικιακούς πελάτες λόγω της εξάλειψης της GDP ως μιας σημαντικής εν δυνάμει ανταγωνίστριας, έχοντας τόσο τα κίνητρα όσο και την ικανότητα να εισέλθει σ' αυτές, κυρίως ενόψει των διπλών προσφορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, που θα είναι σε θέση να υποβάλλει.

Αναφορικά με τις σχετικές αγορές φυσικού αερίου, παρατηρήθηκε εκ μέρους της Επιτροπής ότι στην προ απελευθέρωσης περίοδο η GDP κατέχει μονοπωλιακή θέση μέσω της θυγατρικής της, Transgás, σε όλες τις δραστηριότητες της εμπορικής

αλυσίδας φυσικού αερίου στην Πορτογαλία. Από τις τις έξι τοπικές εταιρείες διανομής, δραστηριοποιούμενες στην αντίστοιχη περιοχή τους, η GDP ελέγχει τις πέντε, απολαμβάνοντας δεσπόμενη θέση στις περιοχές τους, ή εναλλακτικά στην πορτογαλική σχετική αγορά λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου μετά την απελευθέρωση αυτής, καθώς και στις πορτογαλικές σχετικές αγορές χονδρικής προμήθειας, χωρίς να απειλείται βραχυπρόθεσμα από νεοεισερχόμενες επιχειρήσεις. Σημειώνεται ότι η EDP ασκεί έλεγχο στη μόνη υφιστάμενη τοπική εταιρεία διανομής που δεν ελέγχεται από τη GDP, στην Portgás.

Συνεπεία της συγκέντρωσης αναγνωρίστηκε από την Επιτροπή ότι σε χρόνο μεταγενέστερο της απελευθέρωσης της αγοράς φυσικού αερίου η δεσπόμενη θέση της GDP θα ενισχυθεί λόγω του αποκλεισμού των ανταγωνιστών της νέας οντότητας στις σχετικές αγορές χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής και σε τοπικές εταιρείες διανομής από τους πελάτες, καθώς και λόγω της εξάλειψης της EDP ως μια σημαντικής εν δυνάμει ανταγωνίστριας, ικανής να εισέλθει στις σχετικές αγορές χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου σε μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες και λιανικής προμήθειας σε μικρούς πελάτες (μικρούς βιομηχανικούς, εμπορικούς και οικιακούς πελάτες).

Την 28.10.2004 τα μέρη της συγκέντρωσης υπέβαλαν δεσμεύσεις, αφορούσες στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, προκειμένου να άρουν τις δημιουργηθείσες ανησυχίες της Επιτροπής για τον ανταγωνισμό, οι οποίες απεικονίζονται συνοπτικά στους Πίνακες 3.3 και 3.4. Οι εν λόγω δεσμεύσεις αξιολογήθηκαν από μέρος της Επιτροπής ως ανεπαρκείς και ακατάλληλες να αποτρέψουν τις δυσμενείς για τον ανταγωνισμό συνέπειες στις εν λόγω σχετικές αγορές. Προς τούτο και τα μέρη υπέβαλαν αναθεωρημένες δεσμεύσεις την 17.11.2004. (βλ. Πίνακες 3.3 και 3.4)

Πίνακας 3.3: Υποβληθείσες την 28.10.2004 δεσμεύσεις στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και λόγοι απόρριψής τους - τροποποιήσεις αυτών την 17.11.2004

ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΤΗΝ 28.10.2004 ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ	ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΤΗΝ 17.11.2004 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ
Χονδρεμπορική αγορά (οριζόντιες (1) + κάθετες (2) επιδράσεις) και αγορά επικουρικών υπηρεσιών		Χονδρεμπορική αγορά (οριζόντιες (1) + κάθετες (2) επιδράσεις) και αγορά επικουρικών υπηρεσιών
1.1.Δικαιοστάσιο (moratorium) κατασκευής νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής (δύο επιπρόσθετων μονάδων)	Μη επιβεβαίωση έγκαιρης εισόδου αποτελεσματικών ανταγωνιστών κατά τη λήξη ισχύος του	1.1.Δικαιοστάσιο (moratorium) κατασκευής νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής (δύο επιπρόσθετων μονάδων)
1.2.Μίσθωση παραγωγικής δυναμικότητας του εργοστασίου TER ισοδύναμης με μία μονάδα του	Μη καθιστάμενος ο μισθωτής ανεξάρτητος από την EDP + περιορισμένη παραγωγική δυναμικότητα	1.2.Μίσθωση παραγωγικής δυναμικότητας του εργοστασίου TER ισοδύναμης με μία μονάδα του
1.3.Εκποίηση μειοψηφικών μετοχών της EDP (10%) στην Tejo Energia	Μη αναμονή κατασκευής νέου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής ως ανταγωνιστή εκ μέρους της	1.3.Εκποίηση συμμετοχής στην Tejo Energia σε προθεσμία οριζόμενη από την ημερομηνία έκδοσης απόφασης
1.4.Αναστολή άσκησης ορισμένων δικαιωμάτων ψήφου στην Turbogás	Μη επαρκής προς εξάλειψη διαρθρωτικών δεσμών + μη αναμονή κατασκευής νέου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής	1.4.Αναστολή άσκησης ορισμένων δικαιωμάτων ψήφου στην Turbogás
2.1.Εκποίηση στη REN του τερματικού σταθμού επαναεριοποίησης LNG Sinès	Εξακολουθούμενη μειοψηφική συμμετοχή της GDP στην επιχείρηση που τον διαχειρίζεται	Υποβλήθηκαν οι ίδιες αφορούσες στις υποδομές φυσικού αερίου δεσμεύσεις με αυτές της 28ης.10.2004 πλην των κάτωθι, που προτάθηκαν για πρώτη φορά: 1.διάθεση επιπρόσθετης δυναμικότητας στο Campo Maior και/ή στον αγωγό Extremadura σε τρίτους υπό συγκεκριμένους όρους και χρονική περίοδο 2.εκποίηση του συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου στη REN, πιθανώς νωρίτερα από ό,τι είχε σχεδιαστεί με την εν λόγω συγκέντρωση + εγγυήσεις πρόσβασης σ' αυτό εκκρεμούσης της εκποίησής του
2.2.Εκποίηση στη REN της εγκατάστασης υπόγειας αποθήκευσης φυσικού αερίου Carrico	Ενδεχόμενη προνομιακή πρόσβαση των μερών δεδομένης της συμφωνίας τους με τη REN	
2.3.Εγγυήσεις πρόσβασης στο δίκτυο μεταφοράς φυσικού αερίου	Αναποτελεσματική λόγω εμπειροχόμενων σ' αυτήν αβεβαιοτήτων	
2.4.Αποδέσμευση στη REN της μη χρησιμοποιηθείσας από την Transgás δυναμικότητας μεταφοράς στο Campo Maior	Περιορισμένη διαθέσιμη σε τρίτους δυναμικότητα	
2.5.Μη κράτηση επιπρόσθετης δυναμικότητας στο Campo Maior και στον αγωγό Extremadura	Μη συμπερίληψη των από κοινού ελεγχόμενων θυγατρικών της EDP και της ENI	
2.6.Περιορισμός συμμετοχής της EDP στη REN	Διατήρηση ειδικών δικαιωμάτων ψήφου	
2.7.Μη συμμετοχή προσώπων διαχείρισης επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας σε επιχειρήσεις φυσικού αερίου	Μη εξασφάλιση ως προς τη μη διατήρηση πρόσβασης στις προσωπικές πληροφορίες των ανταγωνιστών	
Σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας		Σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας
Μη υποβολή διπλών προσφορών ενέργειας	Μη διασφάλιση επιτυχούς εισόδου αποτελεσματικών ανταγωνιστών στην αγορά	Μη υποβολή διπλών προσφορών ενέργειας + εκποίηση της Setgás

Πίνακας 3.4: Υποβληθείσες την 28.10.2004 δεσμεύσεις στις σχετικές αγορές φυσικού αερίου και λόγοι απόρριψής τους - τροποποιήσεις αυτών την 17.11.2004

ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΤΗΝ 28.10.2004 ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ	ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΤΗΝ 17.11.2004 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ
Σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής		Σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής
1. Κατάργηση δικαιώματος προαίρεσης της GDP, βασισμένου σε μηχανισμό ευθυγράμμισης με την καλύτερη προσφορά	Μη επαρκείς προς αποτροπή του ενδεχόμενου αποκλεισμού των ανταγωνιστών από τους πελάτες και συμβολή στην ανάπτυξη νέας ζήτησης - κατασκευής νέων σταθμών. Ιδίως, η αναστολή της άσκησης των δικαιωμάτων ψήφου της EDP στην Turbogás δεν αφορά σε έτερα σημαντικά ζητήματα, όπως στην επιλογή του προμηθευτή φυσικού αερίου, διατηρώντας έτσι η EDP σημαντική επιρροή στις αποφάσεις της.	Δεν υφίσταται ουσιώδης τροποποίηση στις υποβληθείσες δεσμεύσεις
2. Δικαιοστάσιο (moratorium) κατασκευής νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής (δύο επιπρόσθετων μονάδων)		
3. Εκποίηση μειοψηφικών μετοχών της EDP (10%) στην Tejo Energia		
4. Αναστολή άσκησης δικαιωμάτων ψήφου και διορισμός ανεξάρτητων μελών ΔΣ* στην Turbogás		
5. Δεσμεύσεις που αφορούν στις υποδομές φυσικού αερίου		
Σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας σε τοπικές εταιρείες διανομής		Σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας σε τοπικές εταιρείες διανομής
Εκποίηση επιχειρήσεων προμήθειας**	Μη καλύπτουσα ποσοστό πωλήσεων τουλάχιστον ισοδύναμο με αυτό της Portgás	Εκποίηση της Setgás
Σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας σε μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες		Σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας σε μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες
1. Ετήσια επιμήκυνση ληγείων συμβάσεων προμήθειας***	Πρόκληση εισόδου νέων επιχειρήσεων μεν, αλλά και αμφιβολιών ως προς την επάρκειά τους να αντισταθμίσουν την εξάλειψη της EDP ως κύριας πηγής ανταγωνιστικής πίεσης	Πλέον των προταθεισών κατά την 28.10.2004 δεσμεύσεων υποβλήθηκαν η εκποίηση της Setgás και οι αναφερόμενες τροποποιήσεις στις δεσμεύσεις που αφορούν στις υποδομές φυσικού αερίου
2. Μη υποβολή διπλών προσφορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου		
3. Δεσμεύσεις που αφορούν στις υποδομές φυσικού αερίου		
Σχετική αγορά λιανικής προμήθειας σε μικρούς πελάτες		Σχετική αγορά λιανικής προμήθειας σε μικρούς πελάτες
1. Εκποίηση επιχειρήσεων προμήθειας **	Μη επαρκείς προς αντιστάθμιση της εξάλειψης της EDP (Portgás) ως κύριας εν δυνάμει πηγής ανταγωνιστικής πίεσης	1. Εκποίηση της Setgás
2. Μη υποβολή διπλών προσφορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου		2. Μη υποβολή διπλών προσφορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου
3. Δεσμεύσεις που αφορούν στις υποδομές φυσικού αερίου		3. Δεσμεύσεις που αφορούν στις υποδομές φυσικού αερίου, όπως τροποποιήθηκαν

*Διοικητικό Συμβούλιο

** που ελέγχονται από τη GDP και που θα προέλθουν από το νομικό διαχωρισμό των δραστηριοτήτων της διανομής και της προμήθειας των τοπικών εταιρειών διανομής, εάν το συνολικό μερίδιο αγοράς των τρίτων μερών από την άποψη των πελατών είναι χαμηλότερο από αυτό της Portugás.

***μεταξύ της Transgás και των μεγάλων βιομηχανικών πελατών κατά την περίοδο μεταξύ της έγκρισης της συγκέντρωσης και της υιοθέτησης των νομοθετικών μέτρων για την απελευθέρωση της εν λόγω σχετικής αγοράς.

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι νέες δεσμεύσεις δεν είναι ουσιωδώς διαφορετικές από τις προγενέστερες όσον αφορά στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Τα μέρη ειδικότερα διατήρησαν το συνδυασμό του δικαιοστασίου κατασκευής νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με τη μίσθωση μέρους της παραγωγικής δυναμικότητας του εργοστασίου TER, τα οποία κρίθηκαν ανεπαρκή και ακατάλληλα ως προς τη διάρκεια, την κλίμακα και το πεδίο εφαρμογής, σε σύγκριση με μία δέσμευση διαρθρωτικής φύσεως (όπως η εκποίηση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής), ώστε να επιβεβαιώσουν την έγκαιρη και αποτελεσματική είσοδο ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά προς αντιστάθμιση της απώλειας της GDP. Περαιτέρω, η κύρια τροποποίηση αναφορικά με τη δέσμευση εκποίησης της συμμετοχής της EDP στην Tejo Energia κρίθηκε αναποτελεσματική για τους ίδιους εκτιθέμενους κατά την προγενέστερη αξιολόγηση λόγους, όπως και η δέσμευση αναστολής άσκησης των δικαιωμάτων ψήφου της EDP στην Turbogás.

Αναφορικά δε με τις δεσμεύσεις που αφορούν στην πρόσβαση στις υποδομές φυσικού αερίου τα μέρη δεν τις τροποποίησαν ουσιωδώς, παρόλο που τρίτα μέρη κατά την προγενεστέρως διεξαχθείσα έρευνα αγοράς θεώρησαν ότι προγράμματα αποδέσμευσης φυσικού αερίου θα ήταν δυνατό να λειτουργήσουν ως συμπληρωματικό μέτρο, αντισταθμίζοντας τις συγκεκριμένες με τις προταθείσες κατά την 28.10.2004 δεσμεύσεις ελλείψεις της δυναμικότητας. Ειδικότερα, οι υποβληθείσες κατά την 17.11.2004 δεσμεύσεις δημιουργούν αμφιβολίες ως προς το εάν τρίτα μέρη θα έχουν πράγματι πρόσβαση στην προβλεπόμενη δύναμη αυτών διαθέσιμη δυναμικότητα εντός χρονικού πλαισίου ικανού να αποδώσει οικονομικά. Ιδίως, ως προς την εκποίηση του Sinès στη Rede Eléctrica Nacional S.A (REN), δεν αποτρέπονται οι θυγατρικές της ENI και της EDP από την κράτηση επιπρόσθετης δυναμικότητας και κατ' επέκταση αποκλείονται ανεξάρτητοι ανταγωνιστές από την πρόσβαση στον εν λόγω σταθμό.

Εν συνόλω, οι αναθεωρημένες δεσμεύσεις δεν περιελάμβαναν επιπρόσθετα διορθωτικά μέτρα και ως εκ τούτου η Επιτροπή κατέληξε στα ίδια συμπεράσματα με αυτά κατά την αξιολόγηση των δεσμεύσεων της 28ης.10.2004, διατηρηθέντων των εντοπισθέντων προβλημάτων ανταγωνισμού στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας τόσο ως προς τις οριζόντιες, όσο και ως προς τις κάθετες επιδράσεις της συγκέντρωσης, καθώς και στη σχετική αγορά παροχής επικουρικών υπηρεσιών.

Επιπροσθέτως, η προτεινόμενη για πρώτη φορά δέσμευση διαρθρωτικής φύσεως εκποίησης της Setgás, τοπικής εταιρείας διανομής, όσον αφορά στις σχετικές αγορές

λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, κρίθηκε ανεπαρκής, από την άποψη της περιορισμένης βάσης πελατών της εν λόγω εταιρείας, προκειμένου να έχει τη δυνατότητα ο αγοραστής να δραστηριοποιηθεί στις εν λόγω σχετικές αγορές.

Περαιτέρω, όσον αφορά δε στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου σε τοπικές εταιρείες διανομής η δέσμευση εκποίησης της Setgás εκτιμήθηκε από μέρος της Επιτροπής επίσης ως ανεπαρκής να θεραπεύσει τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από τους πελάτες, διότι το ποσοστό των πωλήσεων της είναι κατά πολύ μικρότερο από το συνδυασμένο ποσοστό της Portgás και των επιχειρήσεων της GDP.

Η ίδια δέσμευση αφορά και στις σχετικές αγορές χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου σε μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες και λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου σε μικρούς πελάτες. Ωστόσο, τα τρίτα μέρη είχαν προτείνει κατά την έρευνα αγοράς των προγενέστερων δεσμεύσεων αφενός την επάρκεια της μείωσης του μεριδίου αγοράς της GDP και /ή προγραμμάτων αποδέσμευσης φυσικού αερίου ως προς την πρώτη σχετική αγορά και αφετέρου τις εκποιήσεις τοπικών εταιρειών διανομής που υπερβαίνουν την εκποίηση της Portgás ή την πρόταση ενός προγράμματος αποδέσμευσης φυσικού αερίου ως προς την τελευταία σχετική αγορά. Το εν λόγω διορθωτικό μέτρο κρίθηκε αναποτελεσματικό, καθώς η δυνατότητα της Setgás να ανταγωνιστεί τις έτερες τοπικές εταιρείες διανομής είναι πολύ μικρή σε σύγκριση με αυτήν της Portgás στην πρώτη σχετική αγορά και η εκποίηση της εν λόγω επιχείρησης δεν αντισταθμίζει την απώλεια της Portgás και της EDP εν γένει στην τελευταία σχετική αγορά. Κατ' επέκταση, η συγκεκριμένη δέσμευση δεν είναι ικανή να αποτρέψει την ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της GDP στις εν λόγω σχετικές αγορές.

Μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής των δεσμεύσεων, τα μέρη υπέβαλαν εκ νέου τροποποιημένες δεσμεύσεις την 26.11.2004, χωρίς να ζητήσουν πριν τη λήξη αυτής σχετική παράταση από την Επιτροπή, διακρινόμενες σε αυτές που αφορούν στην ηλεκτρική ενέργεια και σ' αυτές που αφορούν στο φυσικό αέριο. Η Επιτροπή εξέτασε εάν χωρίς την ανάγκη επιπρόσθετης έρευνας αγοράς, οι εν λόγω δεσμεύσεις άρουν τις ανησυχίες της ως προς τον ανταγωνισμό.(βλ. Πίνακα 3.5)

Πίνακας 3.5: Τροποποιήσεις με τις υποβληθείσες κατά την 26.11.2004 δεσμεύσεις και λόγοι απόρριψης/αποδοχής αυτών

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 26.11.2004 ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	ΛΟΓΟΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ/ΑΠΟΔΟΧΗΣ
Χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (οριζόντιες επιδράσεις), σχετική αγορά παροχής επικουρικών υπηρεσιών και σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής		
1. Δικαιοστάσιο (moratorium) κατασκευής νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής (τριών επιπρόσθετων μονάδων)	ΑΠΟΡΡΙΨΗ	Ύπαρξη αβεβαιοτήτων
2. Μίσθωση παραγωγικής δυναμικότητας του TER ισοδύναμης μέχρι και με τρεις μονάδες του		Ενδεχόμενο περιορισμού παραγωγικής δυναμικότητας στη μία μόνο μονάδα
3. Εκποίηση μειοψηφικών μετοχών της EDP (10%) στην Tejo Energia άνευ όρων	ΑΠΟΡΡΙΨΗ	Περισσότερο σαφής μεν, αλλά μη επαρκής προς εξάλειψη ανησυχιών
Χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (κάθετες επιδράσεις)		
1. Διαθέσιμη δυναμικότητα στον Sinès και στο Campo Maior σε τρίτους	ΑΠΟΡΡΙΨΗ	Ύπαρξη αβεβαιοτήτων ως προς τη διαθεσιμότητα επαρκούς δυναμικότητας + Μη υποβολή επιπρόσθετου και σαφούς διορθωτικού μέτρου ως προς τις κάθετες επιδράσεις της συγκέντρωσης
2. Παραίτηση από διατηρηθέντα δικαιώματα επί της δυναμικότητας αποθήκευσης όσον αφορά στην Carrico		
Σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας		
Πλέον της εκποίησης της Setgás + εκποίηση της Lusitaniagás	ΑΠΟΡΡΙΨΗ	Μη ύπαρξη βεβαιότητας ως προς την πρόθεση εισόδου του αγοραστή λόγω του χαμηλού ποσοστού πελατών των εταιρειών σε σύγκριση με αυτό της GDP
Σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου σε τοπικές εταιρείες διανομής		
Πλέον της εκποίησης της Setgás + εκποίηση της Lusitaniagás	ΑΠΟΔΟΧΗ	Συνολική κατανάλωση των εταιρειών, ισοδύναμη με αυτήν της Portgás
Σχετικές αγορές χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου σε μεγάλους βιομηχανικούς και λιανικής προμήθειας σε μικρούς πελάτες		
1. Πλέον της εκποίησης της Setgás + εκποίηση της Lusitaniagás	ΑΠΟΡΡΙΨΗ	Ύπαρξη αμφιβολιών ως προς την επάρκεια της εκποίησης να αντισταθμίσει από μόνη της πλήρως την εξάλειψη της EDP ως ανταγωνίστριας
2. Χορήγηση δικαιώματος πρόωρου τερματισμού των συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου*		Μη σαφής - Μη εξαγωγή βέβαιου συμπεράσματος ως προς την επάρκεια αυτής λόγω αδυναμίας διεξαγωγής νέας έρευνας αγοράς
3. Δεσμεύσεις που αφορούν στις υποδομές φυσικού αερίου, όπως τροποποιήθηκαν		Ύπαρξη αβεβαιοτήτων ως προς την αποτελεσματικότητα αυτών

* στην εν λόγω δέσμευση δεν περιλαμβάνονται οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής.

Άξιον δε ιδιαίτερης μνείας τυγχάνει ότι όσον αφορά στις αγορές φυσικού αερίου και ιδίως στην προνομακή πρόσβαση της EDP στις υποδομές φυσικού αερίου, τα μέρη εμπειρεύουν στα σχετικά υποβληθέντα έγγραφα μόνο τις προθέσεις τους να τροποποιήσουν τις προγενέστερες δεσμεύσεις, οι οποίες δεν εκλαμβάνονται ως επίσημες δεσμεύσεις εκ μέρους της Επιτροπής, και ενόψει της παρελθούσας προθεσμίας υποβολής των δεσμεύσεων, θα μπορούσε να μη λάβει υπόψη την εν λόγω πρόταση των μερών. Παρόλα αυτά, η Επιτροπή προχώρησε στην αξιολόγηση των προθέσεων, και έκρινε για μια ακόμη φορά ότι παραμένουν σοβαρές αβεβαιότητες ως προς την αποτελεσματικότητά τους, η οποία εξαρτάται από τη διατύπωση που εντέλει θα διατηρηθεί.

Ός σύνολο, οι εν λόγω δεσμεύσεις δεν κρίθηκαν κατάλληλες και επαρκείς να επιλύσουν τα ζητήματα που είχαν εντοπιστεί κατά την αξιολόγηση των προγενέστερων δεσμεύσεων και άρα να αποτρέψουν την παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά με την ενίσχυση της δεσπίζουσας θέσης της EDP και της GDP στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου αντίστοιχα. Την 3.12.2004 τα μέρη υπέβαλαν ξανά, χωρίς να ενημερώσουν την Επιτροπή, αναθεωρημένες δεσμεύσεις όσον αφορά στο φυσικό αέριο, προκειμένου να υλοποιήσουν τις προθέσεις που είχαν διατυπώσει την 26.11.2004. Η Επιτροπή δεν είχε επαρκή χρόνο στη διάθεσή της να τις αξιολογήσει (επρόκειτο σε λίγες μέρες να εκδώσει την απόφαση επί της συγκέντρωσης). Δεδομένου δε ότι οι δεσμεύσεις αφορούσαν στην υλοποίηση των προγενεστερώς δηλωθεισών εκ μέρους τους προθέσεων, δε θα οδηγούσαν σε απόφαση έγκρισης. Για τους ανωτέρω λόγους, η Επιτροπή κήρυξε ασυμβίβαστη τη συγκέντρωση με την κοινή αγορά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η EDP άσκησε προσφυγή ακύρωσης κατά της εν λόγω απόφασης της Επιτροπής, η οποία απορρίφθηκε από το ΠΕΚ την 21.9.2005. Ωστόσο, το ΠΕΚ θεώρησε ότι τρωτό σημείο αυτής της απόφασης αποτελεί η εκτίμηση μόνο των μελλοντικών συνεπειών της συγκέντρωσης όσον αφορά στις σχετικές αγορές φυσικού αερίου και δη όταν αυτές θα καταστούν ανοιχτές στον ανταγωνισμό, παρόλο που μεσολαβούν προς τούτο από τρία μέχρι έξι ή οκτώ έτη μετά τη συγκέντρωση αναλόγως της σχετικής αγοράς. Κατ' επέκταση, κατέληξε ότι είναι εσφαλμένη η κρίση της Επιτροπής ότι θα επέλθει συνεπεία της συγκέντρωσης ενίσχυση της δεσπίζουσας θέσης της GDP στις σχετικές αγορές προμήθειας φυσικού αερίου. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με το ΠΕΚ η κρίση της Επιτροπής όσον αφορά στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, βασιζόμενη στην ανάλυσή της σχετικά με τις αγορές φυσικού αερίου, δεν επηρεάζεται από το ως άνω τρωτό σημείο, απορρίπτοντας την ασκηθείσα προσφυγή, συνυπολογιζόμενου ότι οι βελτιώσεις ως προς τις συνθήκες ανταγωνισμού στις τελευταίες αγορές, συνεπεία των προτεινόμενων δεσμεύσεων, δεν επιφέρουν σημαντικές επιδράσεις στις πρώτες, μη επιλύοντας τα ζητήματα που εντοπίστηκαν σ' αυτές.¹²¹

---

¹²¹ Απόφαση του ΠΕΚ της 21.9.2005 στην υπόθεση T-87/05, EDP κατά Επιτροπής ΕΚ

3.2.9 COMP/M. 3696-E.ON/MOL

Την 2.6.2005 η Επιτροπή έγινε αποδέκτης μιας συγκέντρωσης, δυνάμει της οποίας η E.ON Ruhrgas International (ERI), θυγατρική της E.ON Ruhrgas, θυγατρικής με τη σειρά της της E.ON, θα αποκτούσε τον έλεγχο των επιχειρήσεων MOL WMT (Wholesale, Marketing and Trading) και MOL Storage. Επίσης, η ERI θα αποκτούσε τις μετοχές της MOL Hungarian Oil and Gas (MOL) στην Panrusgáz, μια κοινή επιχείρηση μεταξύ της Gazprom και της MOL. Συγκεκριμένα, η E.ON θα αποκτούσε το 75% πλην μίας μετοχών στη MOL WMT και στη MOL Storage, καθώς και τις μετοχές της MOL στην Panrusgáz (το 50% των μετοχών σ' αυτήν). Η MOL θα διατηρούσε τον έλεγχο στη MOL Transmission, η οποία κατέχει και διαχειρίζεται το σύστημα μεταφοράς φυσικού αερίου στην Ουγγαρία, καθώς και στη θυγατρική της επιχείρηση που δραστηριοποιείται στην εξερεύνηση και την παραγωγή φυσικού αερίου (MOL E&P-Exploration and Production). Σημειώνεται ότι η απόκτηση των μετοχών της MOL στην Panrusgáz δεν αποτελεί μέρος της εκτιμηθείσας εκ μέρους της Επιτροπής συγκέντρωσης, καθώς η εν λόγω επιχείρηση θεωρήθηκε από την ίδια ως μη λειτουργικά αυτόνομη κοινή επιχείρηση. Την 7.7.2005 η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Η Επιτροπή διέκρινε ότι η MOL WMT κατέχει δεσπίζουσα θέση στις ουγγρικές σχετικές αγορές χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου, ήτοι σε αγορές προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, απολαμβάνοντας ουσιώδη πλεονεκτήματα ως προς τον από μέρους της έλεγχο των δύο ανταγωνιστικών, διαθέσιμων στην Ουγγαρία, πηγών φυσικού αερίου (εγχώριας παραγωγής και εισαγωγών), ενώ ότι η E.ON δραστηριοποιείται στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου.

Κατ' επέκταση, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι συνεπεία της δημιουργηθείσας από την εν λόγω συγκέντρωση κάθετης ολοκλήρωσης, η νέα οντότητα θα έχει την ικανότητα και τα κίνητρα, σε αντίθεση με ό,τι ίσχυε σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο, να αποκλείσει τους ανταγωνιστές της, υφιστάμενους και εν δυνάμει, δραστηριοποιούμενους στις ουγγρικές αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου (σε μικρούς και σε μεγάλους βιομηχανικούς και σε εμπορικούς πελάτες, καθώς και σε οικιακούς πελάτες και δη από τον Ιούλιο του 2007, οπότε και όλοι οι οικιακοί πελάτες θα καταστούν επιλέξιμοι), από την προμήθεια φυσικού αερίου, εμποδίζοντας με αυτόν τον τρόπο τον ανταγωνισμό με την εφαρμοζόμενη από μέρους της στρατηγική αποκλεισμού από την εισροή.

Ιδίως όσον αφορά στην ουγγρική σχετική αγορά λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου σε μικρούς βιομηχανικούς και σε εμπορικούς πελάτες, η νέα οντότητα θα πράξει κατά αυτόν τον τρόπο, τόσο υπό το μελλοντικό ρυθμιστικό καθεστώς από τον Ιούλιο του 2007 (οπότε και όλοι οι εν λόγω πελάτες θα καταστούν επιλέξιμοι), όσο και υπό το τρέχον καθεστώς αυξάνοντας τα κόστη χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου είτε με την αύξηση των τιμών αυτής στο ήδη ανοιχτό τμήμα της αγοράς, είτε ακολουθώντας τακτικές διάκρισης (όπως τη χειροτέρευση της ποιότητας της

προμήθειας φυσικού αερίου) σε βάρος των ανταγωνιστών της στο ρυθμιζόμενο τμήμα της αγοράς, ουσών των τιμών σ' αυτό ρυθμιζόμενων.

Αναφορικά δε με την ουγγρική σχετική αγορά αποθήκευσης φυσικού αερίου, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η MOL Storage απολαμβάνει δεσπόζουσα θέση σ' αυτήν, ως η μόνη επιχείρηση που είναι ικανή να προσφέρει υπηρεσίες αποθήκευσης κατέχοντας σχετικές εγκαταστάσεις στην Ουγγαρία. Έτσι, συνεπεία της υλοποίησης της συγκέντρωσης, η Επιτροπή θεώρησε ότι η κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση, θα έχει την ικανότητα και τα κίνητρα να υιοθετήσει διακριτική συμπεριφορά εις βάρος των ανταγωνιστών της κατά τη χορήγηση πρόσβασης στην αποθήκευση, αυξάνοντας τα λειτουργικά κόστη αυτών, που δραστηριοποιούνται στις προπαρατεθείσες σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας, προκειμένου να ενισχύσει την ως άνω εφαρμοζόμενη εκ μέρους της στρατηγική αποκλεισμού αυτών.

Παράλληλα, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο η MOL WMT απολαμβάνει δεσπόζουσα θέση στην ουγγρική σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου σε μεγάλους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, μη ασκώντας δραστηριότητες στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ ότι η E.ON κατέχει ισχυρή θέση στις ουγγρικές σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

Κατά την αξιολόγηση της συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού όσον αφορά στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η κάθετα ολοκληρωμένη οντότητα ενδέχεται να ακολουθήσει δύο ειδών στρατηγικές αποκλεισμού, είτε ταυτόχρονα, είτε εναλλακτικά, σε βάρος των ανταγωνιστών της -υφιστάμενων ή νέων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με τη χρήση φυσικού αερίου-. Ειδικότερα, θα επιδιώξει να αυξήσει το κόστος προμήθειας φυσικού αερίου σ' αυτούς, προκειμένου να τους αποτρέψει από την υλοποίηση των σχεδίων τους ως προς την ανάπτυξη νέας παραγωγικής δυναμικότητας ηλεκτρικής ενέργειας, προς όφελος των δικών της σχεδίων.

Η εν λόγω στρατηγική αποκλεισμού μπορεί να συνδυαστεί με μια στρατηγική σύναψης συμφωνιών αλληλοεξυπηρέτησης (tolling agreements) με τους ανταγωνιστές της, σύμφωνα με τις οποίες η νέα οντότητα θα προμηθεύει φυσικό αέριο υπό ανταγωνιστικές συνθήκες μόνο σε εκείνους τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, οι οποίοι προμηθεύουν τις θυγατρικές της επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας. Έτσι, οι μονάδες ηλεκτροπαραγωγής που δε θα πράττουν αυτό, θα καταστούν λιγότερο ανταγωνιστικές στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε εμπόρους.

Ενόψει των ανωτέρω, θα επέλθει αύξηση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας στις σχετικές αγορές χονδρικής και λιανικής προμήθειας, καθώς και περιορισμός της ικανότητας των ανταγωνιστών της E.ON σ' αυτές τις σχετικές αγορές να προμηθεύονται ηλεκτρική ενέργεια σε ανταγωνιστικές τιμές και άρα να την ανταγωνιστούν αποτελεσματικά, οδηγώντας στην αύξηση της ήδη ισχυρής δύναμης

αγοράς της. Η Επιτροπή διαπίστωσε παράλληλα ότι συνεπεία της συγκέντρωσης η Ε.ΟΝ θα έχει την ικανότητα και τα κίνητρα να εμποδίσει τους ανταγωνιστές της στην αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας από την υποβολή διπλών προσφορών (ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου), η οποία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σ' αυτήν, αποκλείοντάς τους από την πρόσβαση στο φυσικό αέριο και εμποδίζοντας με αυτόν τον τρόπο τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς βιομηχανικούς και εμπορικούς πελάτες και σε οικιακούς πελάτες.

Η Ε.ΟΝ υπέβαλε ένα πακέτο δεσμεύσεων αρχικά την 20.10.2005. Την 11.11.2005 και την 15.11.2005 η Ε.ΟΝ υπέβαλε αναθεωρημένες δεσμεύσεις και την 8.12.2005 τελικές δεσμεύσεις. Κατόπιν της διεξαχθείσας έρευνας της αγοράς η Ε.ΟΝ βελτίωσε το σχέδιο των δεσμεύσεών της, ιδίως όσον αφορά στη διάρκεια του προγράμματος αποδέσμευσης φυσικού αερίου και το μηχανισμό τιμολόγησης των δημοπρασιών αποδέσμευσης αυτού. Τα κύρια χαρακτηριστικά των δεσμεύσεων περιγράφονται κατωτέρω:

1. Διαχωρισμός ιδιοκτησίας και δικαίωμα πώλησης στη MOL Transmission: Η MOL θα εκποιήσει τις διατηρηθείσες εκ μέρους της μετοχές στη MOL Storage και τη MOL WMT και παράλληλα δε θα κατέχει άμεση ή έμμεση μειοψηφική συμμετοχή σ' αυτές για μια περίοδο δέκα ετών, όσο η Ε.ΟΝ είναι ο πλειοψηφικός μέτοχος. Επίσης, η MOL δε θα ασκήσει το δικαίωμα πωλήσεως στην Ε.ΟΝ όσον αφορά στο 25% συν μίας μετοχών στη MOL Transmission. Επιπροσθέτως, η MOL δε θα πωλήσει στην Ε.ΟΝ ή στις θυγατρικές της, για μια περίοδο δέκα ετών, όσο αυτή κατέχει πλειοψηφική συμμετοχή στη MOL WMT και τη MOL Storage, μια συμμετοχή στη MOL Transmission, η οποία δε θα συνεπαγόταν την απόκτηση σ' αυτήν αποκλειστικού ελέγχου εκ μέρους της Ε.ΟΝ ή κοινού ελέγχου από μέρους της Ε.ΟΝ και της MOL. Τοιουτοτρόπως, διασφαλίζεται ότι δε θα λάβει χώρα εκποίηση, που δε θα ελεγχθεί και δε θα εγκριθεί εκ μέρους της αρμόδιας αρχής.

Με το ως άνω διαρθρωτικό μέτρο εκποίησης εξαλείφονται οι διαρθρωτικοί δεσμοί μεταξύ της MOL (MOL E&P και MOL Transmission) αφενός και της MOL Storage και της MOL WMT αφετέρου, με αποτέλεσμα οι MOL E&P και MOL Transmission (ως δεσπόζουσα στην ουγγρική σχετική αγορά μεταφοράς φυσικού αερίου) να μην έχουν κίνητρα να εμπλακούν σε διακριτική συμπεριφορά έναντι των μελλοντικών διαχειριστών αποθήκευσης φυσικού αερίου (όσον αφορά στην πώληση παλιών κοιτασμάτων φυσικού αερίου) και έναντι των ανταγωνιστών της νέας οντότητας στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας λιανικής προμήθειας κατά τη χορήγηση πρόσβασης στο σύστημα μεταφοράς αντίστοιχα. Παράλληλα, με τη μη άσκηση του δικαιώματος πώλησης (οιονεί διαρθρωτικό μέτρο), όσον αφορά στο 25% συν μίας μετοχών στη MOL Transmission, δε θα δημιουργηθούν επιπρόσθετες ανησυχίες ως προς την περαιτέρω κάθετη ολοκλήρωση της νέας οντότητας, καθώς αυτή η άσκηση δε θα είχε ως αποτέλεσμα τη μεταβολή ελέγχου στην εν λόγω επιχείρηση και κατ' επέκταση δε θα υπόκειτο σε διαδικασία έγκρισης από την αρμόδια αρχή ανταγωνισμού.

2.Πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου: Η Ε.ΟΝ ανέλαβε την υποχρέωση εφαρμογής ενός προγράμματος αποδέσμευσης φυσικού αερίου στην Ουγγαρία μέσω διαδικτυακών δημοπρασιών με διάρκεια οκτώ ετών. Μεταξύ άλλων προβλέφθηκε ότι 1 δισεκατομμύριο m³ φυσικού αερίου θα αποδεσμευθούν σε κάθε ετήσια δημοπρασία, οι θυγατρικές της Ε.ΟΝ δε θα συμμετέχουν σ' αυτήν, οι πλειοδότες θα υπογράψουν σύμβαση προμήθειας φυσικού αερίου με την Ε.ΟΝ, ίδιας ευελιξίας με τις συμβάσεις προμήθειας της MOL WMT στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, το φυσικό αέριο θα παραδίδεται στα δύο συγγκρικά σημεία εισόδου, η MOL WMT δε θα λαμβάνει γνώση των μεσολαβούντων προσφορών των συμμετεχόντων στη δημοπρασία, καθώς και ότι εναρκτήριο τιμή για κάθε ετήσια δημοπρασία θα είναι το 95% του σταθμισμένου μέσου κόστους του φυσικού αερίου της MOL WMT. Η Ουγγρική Αρχή Ενέργειας και ένας επιβλέπων εντολοδόχος θα επιτηρούν τις δημοπρασίες και την εφαρμογή του προγράμματος.

3.Αποδέσμευση συμβολαίων: Η ERI ανέλαβε την υποχρέωση εκχώρησης σε τρίτο μέρος του μισού αριθμού των αποκλειστικών μακροπρόθεσμων συμβάσεων προμήθειας εγχώριου φυσικού αερίου μεταξύ της MOL WMT και της MOL E&P, αναλαμβάνον όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της MOL WMT, που πηγάζουν από τις εν λόγω συμβάσεις για το μέρος που του εκχωρήθηκε. Ανάμεσα σε άλλα προβλέφθηκε ότι η εκχώρηση θα είναι σε ισχύ για ολόκληρη τη διάρκεια της σύμβασης προμήθειας, το μέρος των συμβάσεων προμήθειας, που θα εκχωρηθεί, θα αφορά κατά προσέγγιση 7.6-10 bcm φυσικού αερίου, και ότι το τρίτο μέρος δε θα είναι ο αγοραστής των μειοψηφικών συμμετοχών της MOL στη MOL WMT και τη MOL Storage.

Η Επιτροπή θεώρησε ότι το πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου και η αποδέσμευση συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου είναι επαρκή διορθωτικά μέτρα, ώστε να εξαλείψουν όλες τις συνεπεία της συγκέντρωσης ανησυχίες της για τον ανταγωνισμό. Ιδιαίτερα κρίθηκε εκ μέρους της ότι ο συνδυασμός αυτών των δύο οιοινεί διαρθρωτικών μέτρων, καθώς και τα προβλεπόμενα σ' αυτά είναι σε θέση να επιβεβαιώσουν ότι οι τελικοί χρήστες φυσικού αερίου και οι χονδρικοί προμηθευτές θα έχουν τη δυνατότητα να προμηθευθούν φυσικό αέριο σε ανταγωνιστικούς άνευ διακρίσεων όρους, αποτρέποντας τη νέα οντότητα από την υιοθέτηση στρατηγικής αποκλεισμού των ανταγωνιστών της, που δραστηριοποιούνται στις σχετικές αγορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, στις οποίες εντοπίστηκαν προβλήματα στον ανταγωνισμό, από την πρόσβαση στο φυσικό αέριο. Τονίζεται δε ότι μεταξύ άλλων οι ποσότητες φυσικού αερίου που προσφέρονται δυνάμει αυτών των μέτρων είναι κατάλληλες να δημιουργήσουν επαρκή ρευστότητα φυσικού αερίου στις αγορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, έτσι ώστε να είναι δυνατή η ανάπτυξη του αποτελεσματικού ανταγωνισμού.

Περαιτέρω, το πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου ικανοποιεί σε μεγάλο βαθμό τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται, προκειμένου να θεωρηθεί επιτυχές. Ειδικότερα η διάρκεια αυτού θα βεβαιώσει ότι θα είναι διαθέσιμη επαρκής ρευστότητα για επαρκές χρονικό διάστημα, ώστε να επαληθευθεί ότι η δομή της

αγοράς και οι συνθήκες ανταγωνισμού έχουν μεταβληθεί, καθώς και ο τιμολογιακός μηχανισμός θα βεβαιώσει ότι οι πλειοδότες θα αποκτούν φυσικό αέριο στις ίδιες ανταγωνιστικές συνθήκες με τα μέρη της συγκέντρωσης. Επιπροσθέτως, χορηγείται πρόσβαση σε πελάτες, όπως και στην αποδέσμευση συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου, καθώς τα μέρη δεσμεύονται να τροποποιήσουν τις συμβάσεις με τους υφιστάμενους πελάτες τους, που έχουν την πρόθεση να αγοράσουν φυσικό αέριο από το πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου είτε άμεσα, είτε μέσω ενός χονδρικού προμηθευτή.

Παράλληλα, θεωρήθηκε από την Επιτροπή ότι ο εκδοχέας της αποδεσμευμένης συμβάσεως θα συνιστά υπολογίσιμη και βιώσιμη ανταγωνιστική δύναμη στις ουγγρικές αγορές φυσικού αερίου. Και αυτό διότι, θα έχει επαρκείς μακροπρόθεσμες πηγές φυσικού αερίου, ώστε να διαμορφώσει τη θέση του στις εν λόγω αγορές και να εισάγει ρευστότητα σ' αυτές. Επίσης, ο εκδοχέας θα έχει την ικανότητα να ανταγωνιστεί τη νέα οντότητα, καθώς οι όροι της σύμβασης θα είναι παρόμοιοι και για τους δύο.

4.Πρόσβαση στην αποθήκευση: Η Ε.ΟΝ πρότεινε την ανάληψη υποχρέωσης χορήγησης πρόσβασης σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης σε ρυθμιζόμενη τιμή στους τελικούς χρήστες και σε χονδρικούς προμηθευτές, που αγοράζουν φυσικό αέριο απευθείας μέσω του προγράμματος αποδέσμευσης φυσικού αερίου ή μέσω της αποδέσμευσης συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου. Ειδικότερα, η Ε.ΟΝ δεσμεύεται να χορηγήσει σε εκείνους πρόσβαση σε επαρκή δυναμικότητα αποθήκευσης, αναφέροντας οποιοδήποτε ζήτημα σχετιζόμενο με περιορισμούς στη δυναμικότητα αποθήκευσης στην Ουγγρική Αρχή Ενέργειας. Το εν λόγω οιονεί διαρθρωτικό μέτρο κρίθηκε κατάλληλο και επαρκές να προσφέρει μια αποτελεσματική πρόσβαση στη δυναμικότητα αποθήκευσης και να δώσει τη δυνατότητα στους αγοραστές φυσικού αερίου να οργανώσουν τις αποκτηθείσες ποσότητες σύμφωνα με τις δικές τους ανάγκες ή αυτές των πελατών τους.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αποδέχθηκε τις υποβληθείσες εκ μέρους των μερών της συγκέντρωσης δεσμεύσεις, ως αυτές αναθεωρήθηκαν, και κήρυξε τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να παρατεθεί ότι η πρώτη δημοπρασία φυσικού αερίου στα πλαίσια του προγράμματος αποδέσμευσης έλαβε χώρα τον Μάιο του 2006. Σχεδόν η μισή από την αποδεσμευόμενη ποσότητα φυσικού αερίου πουλήθηκε. Και αυτό, διότι η τιμή της δημοπρασίας δεν ήταν ανταγωνιστική σε σχέση με τις χαμηλές τιμές της ουγγρικής αγοράς χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου, μη ούσης εξ ολοκλήρου απελευθερωμένης. Η Επιτροπή συνεργάστηκε με την αρμόδια Ουγγρική Αρχή Ενέργειας για να εκτιμήσει την από μέρους της Ε.ΟΝ εφαρμογή των δημοπρασιών. Η δεύτερη δημοπρασία κρίθηκε επιτυχής, πωληθεισών όλων των ποσοτήτων φυσικού αερίου. Αναφορικά με την αποδέσμευση συμβολαίων προμήθειας, οι συμβάσεις εκχώρησης υπογράφηκαν εντός της προβλεφθείσας στις δεσμεύσεις προθεσμίας. Ο ιδιοκτησιακός δε διαχωρισμός έτυχε εφαρμογής σε πλήρη

συμμόρφωση προς τις δεσμεύσεις, όταν η E.ON απέκτησε τις διατηρηθείσες μετοχές της MOL στη MOL WMT και τη MOL Storage.¹²²

3.2.10 COMP/M. 3868-DONG/Elsam/Energi E2

Την 13.9.2005 κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή μια συγκέντρωση, δυνάμει της οποίας η επιχείρηση DONG θα αποκτούσε τον αποκλειστικό έλεγχο επί των επιχειρήσεων Elsam, Energi E2 (E2), Københavns Energi Holding A/S (KE) και Frederiksberg Elnet A/S (FE) με την αγορά μετοχών. Την 18.10.2005 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Κατά την αξιολόγηση της συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές φυσικού αερίου, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η DONG κατέχει δεσπόμενη θέση στη δανική και τη σουηδική σχετική αγορά αποθήκευσης φυσικού αερίου, είτε εκληφθεί υπό στενή έννοια, είτε υπό ευρεία, περιλαμβάνουσα την υλική αποθήκευση, την ευελιξία των κεντρικών σταθμών συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας και συμβάσεις ευέλικτης προμήθειας, μέσω της διαχείρισης των εγκαταστάσεων αποθήκευσης στη Δανία από την DONG Storage.

Η Επιτροπή αναγνώρισε ότι συνεπεία της συγκέντρωσης η δεσπόμενη θέση της DONG στην εν λόγω δανική σχετική αγορά θα ενισχυθεί, ακόμη και εάν αυτή εκληφθεί με στενή έννοια, δεδομένης της εξάλειψης των εναλλακτικών και ανεξάρτητων από τις δικές της εγκαταστάσεις αποθήκευσης πηγών ευελιξίας, που παρέχονται από την Elsam και την E2 στους ανταγωνιστές της, και άρα της απώλειας της εν δυνάμει άσκησης σ' αυτήν ανταγωνιστικής πίεσης. Κατ' επέκταση, με την απόκτηση των εν λόγω επιχειρήσεων η DONG θα έχει την ικανότητα και τα κίνητρα να αυξήσει τα κόστη αποθήκευσης των ανταγωνιστών της ενόψει του αδύναμου ρυθμιστικού καθεστώτος αναφορικά με την αποθήκευση, αυξάνοντας τα έσοδα του ομίλου της, κάνοντας χρήση των κεντρικών ΣΣΗΘ, που κατέχονται από την Elsam και την E2, και άρα περιορίζοντας τη χρήση των δικών της εγκαταστάσεων αποθήκευσης. Κατά συνέπεια, οι ανταγωνιστές της θα αποκλειστούν από το φυσικό αέριο, καθώς θα επωμιστούν υψηλότερα κόστη φυσικού αερίου λόγω των υψηλότερων τιμών αποθήκευσης, τα οποία θα υποχρεωθούν να μετακυλίσουν στις τιμές προμήθειας στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας χονδρικής και λιανικής προμήθειας προς όφελος της θέσης της DONG.

Παράλληλα, διαπιστώθηκε ότι η DONG κατέχει δεσπόμενη θέση στη δανική σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου. Η Επιτροπή συμπέρανε ότι η συγκέντρωση οδηγεί τόσο σε οριζόντιες όσο και σε κάθετες επιδράσεις ενισχύοντας τη δεσπόμενη θέση της DONG στην εν λόγω σχετική αγορά. Συγκεκριμένα, συνεπεία

---

¹²² M. Polemis, How effective are remedies in mergers cases? A European and national assessment, MPRA Paper 85180, University Library of Munich, 2018, p. 24

της συγκέντρωσης θα απωλεσθούν η Elsam και η E2 ως εν δυνάμει πηγές ανταγωνιστικής πίεσης ενόψει της ευελιξίας όσον αφορά στην κατανάλωση φυσικού αερίου των κεντρικών ΣΣΗΘ τους, οι οποίες έχουν σημαντικό εμπορικό κίνητρο να δραστηριοποιηθούν στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας, προκαλώντας αύξηση της ρευστότητας αυτής. Περαιτέρω, η συγκέντρωση θα αποκλείσει τους ανταγωνιστές της DONG από τους πελάτες εξαιτίας της κάθετης ολοκλήρωσής της με την Elsam και την E2, ήτοι τους ηλεκτροπαραγωγούς και τους δύο κυριότερους πελάτες στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας. Κατά συνέπεια, τα εμπόδια εισόδου των ανταγωνιστών στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας ή στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου θα αυξηθούν.

Όσον αφορά στη δανική και τη σουηδική σχετική αγορά λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου σε κεντρικούς ΣΣΗΘ δε λαμβάνει χώρα ως αποτέλεσμα της συγκέντρωσης σημαντική παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού, ενόψει και των ανειλημμένων εκ μέρους των μερών δεσμεύσεων που αφορούν στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου. Επίσης, η Επιτροπή διέκρινε ότι η DONG απολαμβάνει δεσπόμενη θέση στη δανική σχετική αγορά λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου σε αποκεντρωμένους ΣΣΗΘ και σε μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες αφενός με την κατοχή υψηλού μεριδίου αγοράς και αφετέρου με την εκμετάλλευση των ωφελειών της κυριαρχίας της στις αγορές προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας αποθήκευσης και χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου, προμηθεύοντας φυσικό αέριο σε χονδρικό επίπεδο και χορηγώντας πρόσβαση στην αποθήκευση στους ανταγωνιστές της στην εν λόγω σχετική αγορά. Σε συνέχεια της υλοποίησης της συγκέντρωσης, η δεσπόμενη θέση της DONG θα ενισχυθεί ενόψει του αποκλεισμού ανταγωνιστών από πελάτες, καθώς και της έγερσης εμποδίων εισόδου στην εν λόγω αγορά.

Επιπλέον, η DONG θα είναι σε θέση να υποβάλλει διπλές προσφορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας εν αντιθέσει με τους ανταγωνιστές της, ενόψει της μοναδικής συνδυασμένης θέσης της στις σχετικές αγορές χονδρικής και λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Εν απουσία της συγκέντρωσης, οι Elsam-NESA, E2 και KE θα συμμαχούσαν για να υποβάλλουν τέτοιες προσφορές, έχοντας την ικανότητα και τα κίνητρα να εισέλθουν στην εξεταζόμενη σχετική αγορά, ενδεχόμενο το οποίο εξαλείφεται συνεπεία αυτής.

Ως προς τη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου σε μικρούς επιχειρησιακούς και σε οικιακούς πελάτες εκληφθείσα σε επίπεδο περιφερειών, η DONG κατέχει δεσπόμενη θέση στις δύο περιοχές διανομής της, ήτοι στις δύο από τις συνολικά πέντε περιοχές διανομής, η οποία και ενισχύεται από τη δεσπόμενη θέση της στις προαναφερόμενες αγορές προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας. Εναλλακτικά, στην περίπτωση που η εν λόγω σχετική αγορά εκληφθεί σε εθνικό επίπεδο, η Επιτροπή παρατήρησε υψηλό βαθμό συγκέντρωσης σ' αυτήν, η οποία καθιστά ευχερή τη δημιουργία συλλογικής δεσπόμενης θέσης της DONG και της HNG/MN. Έτσι, με την υλοποίηση της συγκέντρωσης θα επέλθει ενίσχυση αυτής λόγω της εξάλειψης της Elsam και της E2, ως πελατών στις αγορές φυσικού αερίου και της

κατ' επέκταση έγερσης εμποδίων εισόδου, καθώς και λόγω της απώλειας των ΚΕ και Elsam-NESA ως εν δυνάμει πηγών ανταγωνιστικής πίεσης στη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας σε μικρούς επιχειρησιακούς και σε οικιακούς πελάτες.

Η DONG υπέβαλε δεσμεύσεις την 30.1.2006, τις οποίες τροποποίησε την 1.3.2006, προκειμένου να αρθούν οι ανησυχίες της Επιτροπής ως προς τον ανταγωνισμό, συνιστάμενες σε δύο μέρη, ήτοι την εκποίηση της εγκατάστασης αποθήκευσης και ένα πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου.

1. Εκποίηση εγκατάστασης αποθήκευσης: Η DONG υπέβαλε τη διαρθρωτικής φύσεως δέσμευση εκποίησης της μεγαλύτερης από τις δύο δικές της εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυσικού αερίου, στο Lille Torup στη Jutland. Στις τροποποιημένες δεσμεύσεις η DONG πρότεινε να εισχωρήσει σε μια Συμφωνία Διασύνδεσης και Διαχείρισης Εξισορρόπησης με τον Δανικό διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου, Energinet.dk, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι οι όροι χρήσης και των δύο εγκαταστάσεων αποθήκευσης της DONG από τον Energinet.dk δεν ορίζονται λιγότερο ευνοϊκοί σε σχέση με την κατάσταση που επικρατούσε σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο. Ο αγοραστής δε της εκποιηθείσας εγκατάστασης αποθήκευσης θα εισέλθει στη θέση της DONG στην εν λόγω συμφωνία με τον Energinet.dk όσον αφορά σ' αυτήν, ενώ η DONG δεσμεύεται να μην αποκτήσει, για χρονική περίοδο δέκα ετών από την εκποίηση, άμεση ή έμμεση επιρροή επί του συνόλου ή μέρους της συγκεκριμένης εγκατάστασης.

2. Πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου: Η DONG υπέβαλε επίσης ως οιονεί διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο την εφαρμογή ενός προγράμματος αποδέσμευσης φυσικού αερίου, προκειμένου να καταστήσει φυσικό αέριο διαθέσιμο σε τρίτα μέρη. Μεταξύ άλλων προβλεπόταν ότι η αποδεσμευόμενη ποσότητα φυσικού αερίου θα είναι 400 mcm ανά έτος, τιθέμενη σε δημοπρασία κατά τα έτη 2006 μέχρι 2011. Σύμφωνα με τις τροποποιημένες δεσμεύσεις οι αποδεσμευόμενοι όγκοι θα χωρίζονται κάθε έτος σε δέκα παρτίδες των 40 mcm, που θα παραδίδονται εξίσου σε δύο περιόδους παράδοσης και θα αντιστοιχούν σε ένα σημαντικό μέρος των πωλήσεων της DONG στη Δανία το 2005 και κατά προσέγγιση στο 10% της συνολικής δανικής κατανάλωσης. Περαιτέρω, το πρόγραμμα θα έχει μια διαδικασία δημοπρασίας δύο βημάτων και θα προσφέρει ευελιξία στην αγορά μεταξύ άλλων με μια ρήτρα take-or-pay του 90% της ετήσιας συμβατικής ποσότητας. Επιπλέον, η δέσμευση προβλέπει και μια ρήτρα αποδέσμευσης πελατών, σύμφωνα με την οποία υφιστάμενοι άμεσοι πελάτες της DONG, οι οποίοι συμμετέχουν στη δημοπρασία ή αγοράζουν φυσικό αέριο από χονδρικό προμηθευτή, που απέκτησε παρτίδες φυσικού αερίου σ' αυτήν, έχουν το δικαίωμα να μειώσουν τη συμβατική τους υποχρέωση έναντι της DONG κατά το μέρος της ποσότητας που αγόρασαν ως αποτέλεσμα του προγράμματος.

Κατά την αξιολόγηση των δεσμεύσεων εκ μέρους της Επιτροπής κρίθηκε ότι με την εκποίηση της μεγαλύτερης από τις δύο εγκαταστάσεις της DONG αποθήκευσης φυσικού αερίου δημιουργείται μια νέα ανώτερη πηγή ευελιξίας, ανεξάρτητη από τη DONG, ως αντιστάθμιση της απώλειας της ευελιξίας που προέρχεται από την Elsam

και την E2 στη δανική σχετική αγορά αποθήκευσης φυσικού αερίου, όπως και εάν αυτή εκληφθεί. Θεωρήθηκε έτσι το εν λόγω διαρθρωτικό μέτρο επαρκές να επιλύσει τα προβλήματα ανταγωνισμού που εντοπίστηκαν στην εν λόγω σχετική αγορά, εισάγοντας τον ανταγωνισμό μεταξύ των δύο εγκαταστάσεων. Η απαραίτητη πρόσβαση του Διαχειριστή του Συστήματος Μεταφοράς φυσικού αερίου, Energinet.dk, και στις δύο εγκαταστάσεις αποθήκευσης παρέχεται δυνάμει της Συμφωνίας Διασύνδεσης και Διαχείρισης Εξισορρόπησης μεταξύ του ιδίου και της DONG Storage. Δεδομένης της δέσμευσης υπογραφής μιας επιπρόσθετης τέτοιας συμφωνίας, στην οποία θα εισέλθει επίσης ο αγοραστής της εκπονηθείσας εγκατάστασης, θα εξασφαλιστεί η αναγκαία διασύνδεση και η διαχείριση εξισορρόπησης μεταξύ των δύο εγκαταστάσεων αποθήκευσης φυσικού αερίου, μη τιθέμενης σε κίνδυνο της ασφαλούς λειτουργίας του συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου εξαιτίας της συγκεκριμένης εκποίησης.

Το συγκεκριμένο διαρθρωτικό μέτρο συμπληρώνεται από το οιονεί διαρθρωτικό μέτρο της εφαρμογής ενός προγράμματος αποδέσμευσης φυσικού αερίου, το οποίο θα προσφέρει επιπρόσθετη ευελιξία στη σχετική αγορά αποθήκευσης φυσικού αερίου. Οι όροι ευελιξίας αυτού του προγράμματος θα χορηγήσουν τη δυνατότητα στους πλειοδότες-ανταγωνιστές της DONG να πωλήσουν άμεσα στους τελικούς πελάτες τις ποσότητες φυσικού αερίου που αποκτούν στη δημοπρασία και κατ'επέκταση να έχουν περιορισμένες σε μεγάλο βαθμό ανάγκες σε αποθήκευση. Η επιπρόσθετη αυτή ευελιξία παρέχεται για το 10% του συνολικού όγκου της δανικής αγοράς και έτσι συνεπάγεται θετικό αποτέλεσμα για τη σχετική αγορά αποθήκευσης φυσικού αερίου, αντισταθμίζοντας ένα σημαντικό μέρος της απωλεσθείσας και προγενεστέρως χορηγηθείσας ευελιξίας από την Elsam και την E2. Επίσης, το εν λόγω πρόγραμμα θα παρέχει στους πλειοδότες τη δυνατότητα να ανταγωνιστούν την DONG σε όλες τις κατηγορίες πελατών με διαφορετικές ανάγκες ευελιξίας, καθώς και θα αυξήσει τη ρευστότητα της σχετικής αγοράς χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου. Σημειώνεται ότι τα εν λόγω διορθωτικά μέτρα έχουν θετικές συνέπειες και στις σουηδικές σχετικές αγορές αποθήκευσης και χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου.

Παράλληλα, η Επιτροπή έκρινε ότι η εφαρμογή ενός προγράμματος αποδέσμευσης φυσικού αερίου σε συνδυασμό με την εκποίηση της εγκατάστασης αποθήκευσης φυσικού αερίου είναι επαρκή και κατάλληλα να εξαλείψουν όλες τις ανησυχίες της Επιτροπής για τον ανταγωνισμό στις σχετικές αγορές χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου, λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου σε αποκεντρωμένους ΣΣΗΘ και σε μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες και λιανικής προμήθειας σε μικρούς επιχειρησιακούς και σε οικιακούς πελάτες. Ειδικότερα, αναφορικά με το πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου, ο συνδυασμός της αποδεσμευόμενης ποσότητας φυσικού αερίου και της ρήτρας αποδέσμευσης πελατών κρίθηκε επαρκής να αποτρέψει το ενδεχόμενο αποκλεισμού ανταγωνιστών από πελάτες με την αύξηση ρευστότητας στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου, καθώς και να αντισταθμίσει την εξαφάνιση των αποκτηθεισών με τη συγκέντρωση επιχειρήσεων ως πηγών ανταγωνιστικής πίεσης με τη χορήγηση ικανοποιητικών

κινήτρων σε υφιστάμενους και σε εν δυνάμει ανταγωνιστές της DONG να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους και/ή να εισέλθουν στην εν λόγω σχετική αγορά.

Η προβλεπόμενη διάρκεια και οι διατάξεις που αφορούν στην εφαρμογή του προγράμματος, διασφαλίζουσα την αναγνώριση όλων των συμμετεχόντων με διαφάνεια και χωρίς διακρίσεις, κρίθηκαν ως κατάλληλες, προκειμένου να αντισταθμίσουν τις δυσμενείς επιδράσεις της συγκέντρωσης στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου και κατ' επέκταση και στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας.

Περαιτέρω, η εκποίηση της μεγαλύτερης από τις δύο εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυσικού αερίου έχει θετική επίδραση στις σχετικές αγορές χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου και λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου, δίνοντας τη δυνατότητα στους ανταγωνιστές της DONG στις εν λόγω αγορές να μην εξαρτώνται απ' αυτήν για την ικανοποίηση των σχετικών αναγκών τους, μη έχοντας έτσι η ίδια την ικανότητα να αυξάνει το κόστος αποθήκευσης σε αυτούς αποκλείοντάς τους από την εισροή. Κατ' επέκταση, αίρονται οι ανησυχίες της Επιτροπής που αφορούσαν στην αύξηση των εμποδίων εισόδου στις εν λόγω σχετικές αγορές, ο περιορισμός των οποίων αντισταθμίζει την απώλεια των εν δυνάμει πηγών ανταγωνιστικής πίεσης σ' αυτές.

Επιπροσθέτως, ως προς τη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου σε αποκεντρωμένους ΣΣΗΘ και σε μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες το πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου θα χορηγήσει τη δυνατότητα στους ανταγωνιστές της DONG να υποβάλουν διπλές προσφορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, δεδομένης της πρόσβασής τους στη χονδρική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας μέσω του Nord Pool.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή αποδέχθηκε τις προταθείσες δεσμεύσεις και κήρυξε την εν λόγω συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

Ως προς την εφαρμογή δε των εν λόγω διορθωτικών μέτρων, σημειώνεται ότι τόσο η εκποίηση της εγκατάστασης αποθήκευσης φυσικού αερίου πραγματοποιήθηκε εντός του προβλεπόμενου χρονικού πλαισίου, όσο και οι προγραμματισμένες μέχρι τώρα δημοπρασίες αποδέσμευσης φυσικού αερίου στέφθηκαν με επιτυχία, πωληθέντων όλων των όγκων.¹²³

3.2.11 COMP/M. 4180-Gaz de France/Suez

Την 10.5.2006 η Επιτροπή έγινε αποδέκτης μιας συγκέντρωσης, δυνάμει της οποίας ο όμιλος Gaz de France (GDF) θα συγχωνευόταν με τον όμιλο Suez μέσω της ανταλλαγής μετοχών. Συγκεκριμένα, η Gaz de France θα απορροφούσε τη Suez, η

---

¹²³ M. Polemis, How effective are remedies in mergers cases? A European and national assessment, MPRA Paper 85180, University Library of Munich, 2018, pp. 17,18

οποία θα έπαυε να υφίσταται ως νομική οντότητα. Την 19.6.2006 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση αφορά πρωταρχικώς τους τομείς φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας στο Βέλγιο και τους τομείς φυσικού αερίου και δικτύων τηλεθέρμανσης στη Γαλλία.

Κατά την αξιολόγηση της συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού όσον αφορά στις βελγικές σχετικές αγορές φυσικού αερίου και ειδικότερα ως προς τις οριζόντιες επιδράσεις της συγκέντρωσης, η Επιτροπή παρατήρησε ότι ως αποτέλεσμα αυτής θα επέλθει ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της Suez στις σχετικές αγορές χονδρικής και λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου λόγω της εξάλειψης της GDF ως της κυριότερης εν δυνάμει πηγής ανταγωνιστικής πίεσης, ικανής αφενός να εισέλθει στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής και αφετέρου να εδραιώσει τη θέση της στις σχετικές αγορές χονδρικής προμήθειας σε εμπόρους και λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου σε μεγάλους, σε μικρούς βιομηχανικούς και σε οικιακούς πελάτες.

Επιπροσθέτως, οι οριζόντιες επιδράσεις της συγκέντρωσης στις βελγικές σχετικές αγορές φυσικού αερίου ενισχύονται περαιτέρω από την ύπαρξη υψηλών εμποδίων εισόδου σ'αυτές, που προκύπτουν ως αποτέλεσμα των περιορισμών στην πρόσβαση των ανταγωνιστών στο διαθέσιμο φυσικό αέριο στο Βέλγιο (στο μεγαλύτερο μέρος του οποίου θα έχει πρόσβαση η νέα οντότητα, αλληλεπικαλυπτόμενων των δραστηριοτήτων των μερών), καθώς και στις υποδομές φυσικού αερίου, μεταξύ των οποίων και οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης φυσικού αερίου ΥΘΔ, που ελέγχονται κατά ένα μεγάλο μέρος από μέρους της Suez μέσω της θυγατρικής της Distrigaz, καθώς και μέσω της Fluxys, διαχειρίστριας του συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου και ελεγχόμενης από την ίδια.

Επιπλέον, κατά την αξιολόγηση της συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού όσον αφορά στις γαλλικές αγορές φυσικού αερίου, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ως αποτέλεσμα της συγκέντρωσης, η δεσπόζουσα θέση της GDF στις σχετικές αγορές λιανικής και χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου σε συγκεκριμένες ζώνες εξισορρόπησης στο σύστημα μεταφοράς θα ενισχυθεί λόγω της εξάλειψης της Suez (Distrigaz) ως υφιστάμενης ή εν δυνάμει πηγής ανταγωνιστικής πίεσης αντίστοιχα.

Επίσης, παρατηρήθηκε από μέρους της Επιτροπής ότι η Suez θα εξαφανισθεί ως μία κύρια εν δυνάμει ανταγωνίστρια, που έχει την ικανότητα να εισέλθει στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου σε οικιακούς πελάτες σε συγκεκριμένες ζώνες εξισορρόπησης, μόλις αυτές απελευθερωθούν, απολαμβάνουσας της GDF δεσπόζουσας θέσης σ' αυτές σε χρόνο προγενέστερο αφενός της συγκέντρωσης και αφετέρου της απελευθέρωσης αυτών.

Παράλληλα, η υπεροχή δε της GDF και κατ' επέκταση της νέας οντότητας στην πρόσβαση στο φυσικό αέριο και τις υποδομές του, τις οποίες και κατέχει η ίδια, με εξαίρεση αυτές στη νοτιοδυτική ζώνη, εγείρει υψηλά εμπόδια εισόδου στους ανταγωνιστές που επιθυμούν να εισέλθουν στις αγορές επόμενης οικονομικής

βαθμίδας προμήθειας φυσικού αερίου. Κατά συνέπεια, η απώλεια της προερχόμενης από τη Suez ανταγωνιστικής πίεσης, ως αποτέλεσμα της συγκέντρωσης, μπορεί να αντισταθμιστεί από ελάχιστους μόνο υφιστάμενους ή εν δυνάμει ανταγωνιστές.

Η Επιτροπή, όσον αφορά στις βελγικές σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, διαπίστωσε ότι η εν λόγω συγκέντρωση θα οδηγήσει τόσο σε οριζόντιες, όσο και σε κάθετες επιδράσεις. Αρχικά, θα έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της Suez δραστηριοποιούμενης, μέσω της θυγατρικής της Electrabel, στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, στη σχετική αγορά παροχής επικουρικών υπηρεσιών, καθώς και στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς και σε μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες, λόγω της εξάλειψης της GDF, δραστηριοποιούμενης στις εν λόγω αγορές μέσω της κατοχής έμμεσης συμμετοχής επί της SPE και πληρούσας τις προδιαγραφές, προκειμένου να ασκήσει ανταγωνιστική πίεση στη Suez με την είσοδό της στην τελευταία σχετική αγορά.

Επισημαίνεται δε ότι όσον αφορά στη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας σε οικιακούς πελάτες, η Επιτροπή προχώρησε στην αξιολόγηση των συνεπειών της συγκέντρωσης από την άποψη του ανταγωνισμού όχι μόνο στην περιφέρεια της Φλάνδρας, στην οποία οι οικιακοί πελάτες είναι ήδη επιλέξιμοι, αλλά και στις περιφέρειες των Βρυξελλών και της Βαλονίας, οι οποίες θα καταστούν ανοιχτές στον ανταγωνισμό το 2007. Έτσι, παρατηρήθηκε εκ μέρους της ότι η Suez κατέχει ήδη δεσπόζουσα θέση στην περιφέρεια της Φλάνδρας, ενώ θα απολαμβάνει την ίδια θέση στις έτερες δύο περιφέρειες το 2007, συνεπαγόμενης της συγκέντρωσης την ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της Suez λόγω της εξάλειψης της GDF (SPE) ως ικανής πηγής ανταγωνιστικής πίεσης σ' αυτές τις περιφέρειες.

Όσον αφορά στις κάθετες επιδράσεις της συγκέντρωσης, αυτή θα ενώσει τους δύο μόνους προμηθευτές φυσικού αερίου με πρόσβαση στο φυσικό αέριο. Από τη στιγμή δε που η Suez δραστηριοποιείται τόσο στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, όσο και στις σχετικές αγορές φυσικού αερίου και περαιτέρω με την εν λόγω συγκέντρωση εξαφανίζει τον εν δυνάμει ανταγωνιστή της (GDF) στη βελγική σχετική αγορά προμήθειας φυσικού αερίου σε σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, θα έχει την ικανότητα και το κίνητρο να αυξήσει τα κόστη προμήθειας φυσικού αερίου στους ανταγωνιστές της –παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας με τη χρήση φυσικού αερίου, προκαλώντας τον αποκλεισμό τους από το φυσικό αέριο, καθώς και να αυξήσει τις τιμές παροχής επικουρικών υπηρεσιών στον Elia, διαχειριστή του συστήματος μεταφοράς, και άρα και τα κόστη αυτής της παροχής στους ανταγωνιστές της, δραστηριοποιούμενους στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Αυτό θα οδηγήσει σε άμεσες δυσμενείς επιπτώσεις για τη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, προκαλώντας την αύξηση της τιμής της χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας προς όφελος της Suez, καθώς και σε έμμεσες δυσμενείς επιδράσεις για τις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας αυτής, εξαιτίας της σημασίας που διαδραματίζει η πρόσβαση σε παραγωγική δυναμικότητα για την ύπαρξη αξιόπιστης ανταγωνιστικής πίεσης.

Συνεπώς, η νέα οντότητα, ενόψει της γνώσης της ως προς το κόστος του προμηθευόμενου φυσικού αερίου και κατ' επέκταση του κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας των ανταγωνιστών της, καθώς και της θέσης της ως διαχειρίστριας του δικτύου φυσικού αερίου, θα έχει τη δυνατότητα να ενημερώνεται ως προς τη συμπεριφορά αυτών, που αφορά ενδεικτικά στα σχέδια της παραγόμενης από μέρους τους ηλεκτρικής ενέργειας και στις τιμές, στις οποίες προτίθενται να αγοράσουν και να πουλήσουν ηλεκτρική ενέργεια στη χονδρεμπορική αγορά. Την ίδια στιγμή, η νέα οντότητα θα είναι η μόνη επιχείρηση που θα είναι ικανή να υποβάλλει διπλές προσφορές φυσικού αερίου (ΥΘΔ και/ή ΧΘΔ) και ηλεκτρικής ενέργειας σε ελκυστικές τιμές, ενισχύοντας τη δεσπόζουσα θέση της Suez (Electrabel) στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς βιομηχανικούς και σε οικιακούς πελάτες λόγω της απώλειας της GDF ως μίας αξιόπιστης εναλλακτικής πηγής φυσικού αερίου ΥΘΔ και ΧΘΔ.

Περαιτέρω, παρατηρήθηκε εκ μέρους της Επιτροπής ότι συνεπεία της συγκέντρωσης η νέα οντότητα θα απολαμβάνει δεσπόζουσα θέση στη γαλλική σχετική αγορά διαχείρισης δικτύων τηλεθέρμανσης, κατέχοντας το υψηλότερο μερίδιο αγοράς από την άποψη της ποσότητας της παραγόμενης θερμότητας σε σχέση με τους άλλους ελάχιστους συμμετέχοντες στην εν λόγω αγορά και εξαλείφοντας τη GDF (Cofathec Coriance) ως σημαντική ανταγωνίστρια. Δεδομένης δε της θέσης της GDF και της Suez στη γαλλική σχετική αγορά λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου, η νέα οντότητα θα καταστεί ο μοναδικός προμηθευτής φυσικού αερίου των ανταγωνιστών της, πηγής απαραίτητης για την παραγωγή της θερμότητας, έχοντας την ικανότητα να αυξήσει τα κόστη προμήθειας αυτών και κατ' επέκταση να περιορίσει τη δυνατότητά τους να την ανταγωνιστούν.

Τα μέρη υπέβαλαν δεσμεύσεις την 20.9.2006 προς άρση των ανησυχιών της Επιτροπής ως προς τον ανταγωνισμό, η οποία και διεξήγαγε έρευνα αγοράς, προκειμένου να τις αξιολογήσει (βλ. Πίνακα 3.6 ως προς το περιεχόμενο των εν λόγω δεσμεύσεων και την αξιολόγηση αυτών).

Εν συνεχεία, τα μέρη υπέβαλαν ένα πακέτο τροποποιημένων δεσμεύσεων την 13.10.2006, οι οποίες αντικατέστησαν τις προταθείσες δεσμεύσεις της 20.9.2006, προκειμένου να εξαφανίσουν πλήρως τις δημιουργηθείσες ανησυχίες της Επιτροπής (βλ. Πίνακα 3.6). Η Επιτροπή αξιολόγησε τις εν λόγω δεσμεύσεις χωρίς τη διεξαγωγή έτερης έρευνας αγοράς, προκειμένου να κρίνει εάν αυτές είναι επαρκείς να επιλύσουν τα προβλήματα ανταγωνισμού, που προκαλούνται ως αποτέλεσμα της κοινοποιηθείσας συγκέντρωσης.

Ειδικότερα, τα μέρη πρότειναν την εκποίηση σε τρίτο μέρος της συμμετοχής της Suez στη Distrigaz, στην οποία και θα μεταβιβάσουν τη δυναμικότητα αποθήκευσης στο Βέλγιο και τους αντίστοιχους αποθηκευμένους όγκους φυσικού αερίου, οι οποίοι σχετίζονται με οποιονδήποτε υφιστάμενο πελάτη της ECS στην αγορά προμήθειας στο Βέλγιο, που μπορεί να αποκτηθεί από τη Distrigaz. Ως προς το συγκεκριμένο διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο, η Επιτροπή το έκρινε κατάλληλο να αντισταθμίσει την απώλεια της πηγής ανταγωνιστικής πίεσης στις γαλλικές και τις βελγικές αγορές

φυσικού αερίου, καθώς και να αποτρέψει τα προβλήματα αποκλεισμού ανταγωνιστών από το φυσικό αέριο στις βελγικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας.

Και αυτό, διότι η Distrigaz είναι μια βιώσιμη επιχείρηση, η οποία κατέχει συμβάσεις προμήθειας φυσικού αερίου με παραγωγούς, κρατήσεις στις υποδομές φυσικού αερίου και μια βάση υφιστάμενων πελατών και κατ' επέκταση θα είναι σε θέση να ανταγωνιστεί αποτελεσματικά τη νέα οντότητα στη Γαλλία και το Βέλγιο. Η δέσμευση δε μεταβίβασης σ' αυτήν της σχετικής δυναμικότητας αποθήκευσης και των όγκων φυσικού αερίου θα της δώσει τη δυνατότητα επιπρόσθετης ευελιξίας ενόψει και της απόκτησης εκ μέρους της νέων πελατών.

Επίσης, τα μέρη πρότειναν την εκποίηση της συμμετοχής της GDF μέσω της Segebel στη SPE, ήτοι την απάρνηση της συμμετοχής της στη Segebel, η οποία κατέχει συμμετοχή στη SPE. Το συγκεκριμένο διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο εκτιμήθηκε από την Επιτροπή ως κατάλληλο, εξεταζόμενο μεμονωμένα, αλλά και σε συνδυασμό με τις έτερες προταθείσες δεσμεύσεις, προκειμένου να εξαλείψει τα προβλήματα ανταγωνισμού που εντοπίστηκαν στις βελγικές αγορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, εξαφανίζοντας τις οριζόντιες αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των δραστηριοτήτων των μερών στις εν λόγω αγορές. Και αυτό, διότι η SPE θα είναι σε θέση να ασκήσει ανταγωνιστική πίεση στη νέα οντότητα χάρη στην περαιτέρω προμήθεια φυσικού αερίου σε ανταγωνιστικές τιμές από τη Distrigaz, αποτρέποντας τα προβλήματα αποκλεισμού ανταγωνιστών από το φυσικό αέριο, που ενδέχεται να είχαν προκύψει με την υλοποίηση της συγκέντρωσης εις βάρος των ανταγωνιστών των μερών στη βελγική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ήτοι των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με τη χρήση φυσικού αερίου.

Περαιτέρω, υποβλήθηκε η δέσμευση αναδιάρθρωσης των δραστηριοτήτων της Fluxys και εγκατάλειψης του συνολικού ελέγχου επί της εταιρείας, όσον αφορά στις ρυθμιζόμενες δραστηριότητες με την εισχώρηση σε μια σειρά δεσμεύσεων, μεταξύ των οποίων η μη κατοχή περισσότερου από 45% στο κεφάλαιο της Fluxys s.a. και περισσότερου από 60% του κεφαλαίου της Fluxys International s.a. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες της Fluxys θα αναδιοργανωθούν σε δύο οντότητες, ήτοι την Fluxys s.a και την Fluxys International s.a, εκ των οποίων η πρώτη θα κατέχει το βελγικό σύστημα μεταφοράς φυσικού αερίου και όλες τις βελγικές υποδομές αποθήκευσης φυσικού αερίου και η δεύτερη τον τερματικό σταθμό LNG στο Zeebrugge και τα μη ρυθμιζόμενα βελγικά και διεθνή περιουσιακά στοιχεία. Το εν λόγω διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο συμβάλλει αφενός στη μείωση των εμποδίων εισόδου στις βελγικές αγορές φυσικού αερίου και αφετέρου στην εξασφάλιση της ανεξάρτητης διαχείρισης των ρυθμιζόμενων υποδομών φυσικού αερίου. Παράλληλα, με την εκποίηση της συμμετοχής στη Distrigaz επιτυγχάνεται η αποσύνδεση του διαχειριστή της δραστηριότητας της μεταφοράς (Fluxys) από τον κυριότερο προμηθευτή φυσικού αερίου (Distrigaz).

Επιπλέον, τα μέρη πρότειναν μια σειρά επιπρόσθετων επικουρικών διορθωτικών μέτρων (δεσμεύσεων οιονεί διαρθρωτικής φύσεως) όσον αφορά στην πραγματοποίηση επενδύσεων για την αύξηση της δυναμικότητας στις υποδομές

φυσικού αερίου στο Βέλγιο, ενισχύοντας τη ρευστότητα στο Zeebrugge hub, και τη Γαλλία (ανάπτυξη νέας δυναμικότητας αποθήκευσης και νέας δυναμικότητας στον τερματικό σταθμό Montoir), αφορώντων μεταξύ άλλων στην ανάληψη δέσμευσης αύξησης της ανεξαρτησίας του GRTgaz από τη GDF, διαχειριστή του μεγαλύτερου μέρους του συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου στη Γαλλία.

Κατά συνέπεια, με τις εν λόγω δεσμεύσεις θα επιτευχθεί η αποκατάσταση των συνθηκών ανταγωνισμού σε σύγκριση με αυτές που υφίσταντο σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο και θα αντισταθμιστεί η απώλεια της άσκησης από μέρους της GDF ανταγωνιστικής πίεσης στις βελγικές σχετικές αγορές φυσικού αερίου, καθώς και από μέρους της Suez στις γαλλικές σχετικές αγορές φυσικού αερίου με την εκποίηση των συμμετοχών στη SPE και τη Distrigaz, επιχειρήσεων μέσω των οποίων δραστηριοποιούνταν η GDF και η Suez αντίστοιχα στις ως άνω αγορές αποτελώντας πηγή ανταγωνιστικής πίεσης, χωρίς να κρίνεται αναγκαία η επιπρόσθετη εφαρμογή προγράμματος αποδέσμευσης φυσικού αερίου. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι εν λόγω επιχειρήσεις θα αποτελέσουν ανταγωνιστές της νέας οντότητας. Ο αποτελεσματικός διαχωρισμός των δραστηριοτήτων της Fluxys από τις δραστηριότητες της νέας οντότητας και οι δεσμεύσεις που αφορούν στις υποδομές φυσικού αερίου στο Βέλγιο και τη Γαλλία θα οδηγήσουν στην ευχερέστερη είσοδο στις βελγικές και τις γαλλικές αγορές αντίστοιχα.

Αναφορικά δε με τις βελγικές σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, η εκποίηση των συμμετοχών επί της Distrigaz και της SPE θα είναι επαρκείς να αποτρέψουν τόσο τις οριζόντιες επιδράσεις της συγκέντρωσης, όσο και τις κάθετες. Και αυτό, διότι η πρόσβαση της πρώτης στο φυσικό αέριο σε συνδυασμό με τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με την πρόσβαση στις υποδομές φυσικού αερίου διασφαλίζουν τον μη αποκλεισμό των ανταγωνιστών της νέας οντότητας από το φυσικό αέριο, δραστηριοποιούμενων στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίοι περαιτέρω θα έχουν τη δυνατότητα υποβολής διπλών προσφορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Κατ' επέκταση, με την εκποίηση της συμμετοχής επί της Distrigaz, του κυριότερου συμμετέχοντα στη βελγική αγορά φυσικού αερίου, έγινε δεκτό στην εν λόγω συγκέντρωση το πιο απαιτητικό διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο.

Περαιτέρω, όσον αφορά στη γαλλική σχετική αγορά διαχείρισης των δικτύων τηλεθέρμανσης, τα μέρη πρότειναν την εκποίηση της Cofathec Coriance και των δικτύων τηλεθέρμανσης της Cofathec Services, με την εξαίρεση της συμμετοχής της πρώτης στη Climespace και τη SESAS. Η εν λόγω δέσμευση διαρθρωτικής φύσεως κρίθηκε κατάλληλη για να εξαφανίσει τις οριζόντιες αλληλεπικαλύψεις των μερών και κατ' επέκταση τις ανησυχίες ως προς τον ανταγωνισμό στην εν λόγω αγορά, ούσας της εκποιηθείσας επιχειρήσεως, θυγατρικής της GDF, ικανής να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο και να ενθαρρύνει τον ανταγωνισμό, ακόμη και στην περίπτωση που η επιχείρηση Soccrum δε μπορεί να θεωρηθεί ανεξάρτητη ανταγωνίστρια από τα μέρη.

Δεδομένων των ως άνω εκτιθέμενων, η Επιτροπή αποδέχθηκε τις προταθείσες δεσμεύσεις των μερών και κήρυξε τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά. Συνοπτικά στον κατωτέρω πίνακα απεικονίζονται οι αρχικά υποβληθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους των μερών και η αξιολόγηση αυτών από μέρους της Επιτροπής, καθώς και οι τελικά αναληφθείσες δεσμεύσεις.

Πίνακας 3.6: Αρχικά υποβληθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους της GDF και της Suez και αξιολόγηση αυτών - τελικά αναληφθείσες δεσμεύσεις

ΑΡΧΙΚΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΤΗΝ 20.9.2006 ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ	ΤΕΛΙΚΑ ΑΝΑΛΗΦΘΕΙΣΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ
1.Δημιουργία νέας επιχείρησης με μεταξύ άλλων όλες τις συναφθείσες συμβάσεις προμήθειας μεταξύ της Distrigaz και των μη οικιακών πελατών στο Βέλγιο και όλη τη δραστηριότητά της στη Γαλλία	Έλλειψη πηγών φυσικού αερίου και εξάρτηση της νέας επιχείρησης από τα μέρη της συγκέντρωσης για το 40% των αναγκών της σε φυσικό αέριο	1.Εκποίηση συμμετοχής της Suez στη Distrigaz
2.Εκποίηση της συμμετοχής της GDF στη SPE	Απαραίτητη προϋπόθεση προς εξάλειψη ανησυχιών	2.Εκποίηση συμμετοχής της GDF μέσω της Segebel στη SPE
3.Πρόγραμμα αποδέσμευσης 22 TWh φυσικού αερίου για περίοδο έξι ετών στη Γαλλία και το Βέλγιο	Μη επαρκής ως προς εισαγωγή επαρκούς ρευστότητας στις αγορές φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας	Μη αναγκαιότητα επιπρόσθετης εφαρμογής προγράμματος αποδέσμευσης φυσικού αερίου ενόψει των με στοιχ. 1,2 + 3 δεσμεύσεων
4.Αναδιοργάνωση δραστηριοτήτων της Fluxys*	Μη επαρκής ως προς εγγύηση ανεξαρτησίας της Fluxys από τη νέα οντότητα και ορθής λειτουργίας της αγοράς	3.Αναδιάρθρωση δραστηριοτήτων + εγκατάλειψη συνολικού ελέγχου επί της Fluxys + επενδύσεις αύξησης δυναμικότητας στις βελγικές και γαλλικές υποδομές φυσικού αερίου
5.Εκποίηση δικτύων τηλεθέρμανσης της Cofathec Coriance και της Cofathec Service, με εξαίρεση της συμμετοχής της πρώτης στη Climespace και τη SESAS	Επαρκής ως προς εξάλειψη ανησυχιών στη σχετική αγορά διαχείρισης δικτύων τηλεθέρμανσης	4.Εκποίηση της Cofathec Coriance και των δικτύων τηλεθέρμανσης της Cofathec Services, με εξαίρεση της συμμετοχής της πρώτης στη Climespace και τη SESAS

*Η ιδιοκτησία και η διαχείριση των βελγικών υποδομών φυσικού αερίου θα χωριστεί σε ξεχωριστές νομικές οντότητες, αναφορικά με την ιδιοκτησία των υποδομών μεταφοράς και αποθήκευσης, την ιδιοκτησία του τερματικού σταθμού LNG, καθώς και την κατοχή δικαιωμάτων στη δυναμικότητα και τη διαχείριση των ρυθμιζόμενων υποδομών. Επί της πρώτης οντότητας δε θα κατέχεται πλειοψηφική συμμετοχή από τη νέα οντότητα και επί της τρίτης δε θα ασκείται έλεγχος από μέρους της.

3.2.12 COMP/M. 5224-EDF/BRITISH ENERGY

Την 3.11.2008 γνωστοποιήθηκε στην Επιτροπή μια συγκέντρωση, δυνάμει της οποίας η EdF, μέσω της θυγατρικής της Lake Acquisitions (Lake), θα αποκτούσε τον αποκλειστικό έλεγχο επί της British Energy (BE) με δημόσια προσφορά αγοράς του συνολικού εκδοθέντος μετοχικού κεφαλαίου της. Η EdF υπέβαλε δεσμεύσεις, προκειμένου να εξαλείψει τις σοβαρές αμφιβολίες της Επιτροπής ως προς τη

συμβατότητα της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά, ενόψει των οποίων η Επιτροπή έκρινε ότι δεν εγείρονται πλέον σοβαρές αμφιβολίες, μη εκκινώντας τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Αναφορικά με τη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στη Μεγάλη Βρετανία, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι παρόλο που το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς των μερών δεν είναι υπερβολικά υψηλό, δημιουργούνται ανησυχίες ως προς τον ανταγωνισμό. Συγκεκριμένα, η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση ενώνει την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας κατά κύριο λόγο βασικού φορτίου (κυρίως με χρήση πυρηνικής ενέργειας) της BE με την ευέλικτη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας της EdF (με χρήση άνθρακα και φυσικού αερίου), γεγονός που δίνει επαρκή κίνητρα και ικανότητα στη νέα οντότητα να υιοθετήσει τη στρατηγική απόσυρσης μέρους της ευέλικτης παραγωγικής δυναμικότητάς της, προκειμένου να αυξήσει τις τιμές της χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, και κατ' επέκταση να αποκομίσει κέρδη από τα εργοστάσιά της, που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια βασικού φορτίου.

Περαιτέρω, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η EdF ως κάθετα ολοκληρωμένη σε μεταγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο και δη μεταξύ των ετών 2011 και 2016 θα έχει την ικανότητα να χρησιμοποιήσει ένα μεγάλο μέρος της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας της BE (εσωτερίκευση της παραγωγής) για να καλύψει τις ανάγκες της για τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε βιομηχανικούς και σε εμπορικούς πελάτες με ημίωρα ποσοστά, το οποίο δε θα διοχετεύσει προς πώληση στη χονδρεμπορική αγορά, αλλά ούτε και θα αναζητήσει σ' αυτήν ως αγοραστής, προκαλώντας μείωση της ρευστότητας αυτής. Παράλληλα, η νέα οντότητα θα έχει τα κίνητρα να πράξει τούτο, καθώς αφενός θα ζημιώσει τους ανεξάρτητους παραγωγούς, που δε διαθέτουν επιχείρηση προμήθειας, λόγω της μειούμενης βάσης πελατών τους και αφετέρου θα παρεμποδίσει τους ανταγωνιστές της στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας να προμηθευθούν ηλεκτρική ενέργεια στη χονδρεμπορική αγορά, προκειμένου να την προμηθεύσουν εν συνεχεία στους πελάτες τους. Κατά συνέπεια, δε θα είναι δυνατή η ανάπτυξη ανταγωνισμού τόσο στη χονδρεμπορική αγορά, όσο και στη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

Όσον αφορά στη σχετική αγορά εγκαταστάσεων κατάλληλων για την ανέγερση νέας πυρηνικής δυναμικότητας, η Επιτροπή άφησε ανοιχτό το ζήτημα εάν αυτή περιλαμβάνει μόνο τις εγκαταστάσεις στην Αγγλία και την Ουαλία ή είναι ευρύτερη, διότι ενόψει των ανειλημμένων δεσμεύσεων εκ μέρους των μερών η συγκέντρωση δε δημιουργεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό της με την κοινή αγορά υπό οποιονδήποτε εναλλακτικό ορισμό της εν λόγω σχετικής αγοράς. Ειδικότερα, η Επιτροπή παρατήρησε ότι συνεπεία της συγκέντρωσης η νέα οντότητα θα απολαμβάνει δεσπόζουσα θέση στην εν λόγω αγορά, ενώ σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο θα μπορούσαν να ανταγωνιστούν τα μέρη αυτής, η οποία ενδέχεται να έχει δυσμενείς συνέπειες στη σχετιζόμενη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, δεδομένων των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της κατοχής παραγωγικής δυναμικότητας ηλεκτρικής ενέργειας με τη χρήση πυρηνικής ενέργειας.

Προς εξάλειψη των σοβαρών αμφιβολιών της Επιτροπής ως προς τη συμβατότητα της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά, η EdF υπέβαλε δεσμεύσεις την 3.12.2008, οι οποίες περιελάμβαναν: α. την άνευ όρων εκποίηση του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής στο Eggborough (διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο) και μια δημοπρασία 0-5 TWh ηλεκτρικής ενέργειας βασικού φορτίου (οιονεί διαρθρωτικό μέτρο), β. την άνευ όρων εκποίηση μιας εκ των εγκαταστάσεων στο Heysham ή στο Dungeness (διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο), και γ. τη λήξη μίας από τις συμφωνίες σύνδεσης της νέας οντότητας στο σύστημα μεταφοράς στο σημείο Hinkley (οιονεί διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο).

Η Επιτροπή διεξήγαγε έρευνα αγοράς, προκειμένου να εκτιμήσει την αποτελεσματικότητα των εν λόγω διορθωτικών μέτρων ως προς την απομάκρυνση των δημιουργηθέντων ανησυχιών για τον ανταγωνισμό. Εν συνεχεία, η EdF με το σκοπό να ενσωματώσει τις προτάσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα αγοράς, όσον αφορά στο πρώτο υποβληθέν πακέτο διορθωτικών μέτρων, υπέβαλε την 18.12.2008 ένα τροποποιημένο πακέτο δεσμεύσεων.

Συγκεκριμένα, η προταθείσα την 3.12.2008 δέσμευση εκποίησης του μόνου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής με χρήση άνθρακα, ιδιοκτησίας της BE, στο Eggborough, ενώ θεωρήθηκε ότι μειώνει την ικανότητα και τα κίνητρα της νέας οντότητας να αποσύρει μέρος της παραγωγικής δυναμικότητάς της όσον αφορά στην ηλεκτρική ενέργεια, δεν κρίθηκε επαρκής να εξαλείψει ολοσχερώς τις ανησυχίες για τον ανταγωνισμό. Προς τούτο, η EdF την 18.12.2008 πρότεινε επιπροσθέτως την εκποίηση του μόνου σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση φυσικού αερίου, ιδιοκτησίας της, στο Sutton Bridge.

Κατά την αξιολόγηση της συγκεκριμένης δέσμευσης, η Επιτροπή αναγνώρισε την ανεξαρτησία, τη βιωσιμότητα και την ανταγωνιστικότητα των δύο σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνιστούν τη νέα οντότητα στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπροσθέτως, παρατηρήθηκε ότι μειώνεται ο αριθμός των κατεχόμενων από τη νέα οντότητα ευέλικτων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από τέσσερις σε δύο. Ειδικότερα, η νέα οντότητα θα κατέχει, πλέον των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με χρήση πυρηνικής ενέργειας, ιδιοκτησίας της BE, δύο σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής με χρήση άνθρακα ιδιοκτησίας της EdF, ήτοι έναν μόνο παραπάνω σταθμό ηλεκτροπαραγωγής με χρήση άνθρακα από την παραγωγική δυναμικότητα ιδιοκτησίας της BE σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο. Αξίζει να παρατεθεί ότι η εκποίηση του εργοστασίου στο Sutton Bridge κρίθηκε ως σημαντική προσθήκη των αρχικών δεσμεύσεων, καθώς το εν λόγω εργοστάσιο έχει υψηλότερο οριακό κόστος από τα άλλα ευέλικτα εργοστάσια των μερών, που λειτουργούν με άνθρακα. Έτσι, θα ήταν λιγότερο κοστοβόρο για τη νέα οντότητα να αποσύρει την παραγωγική δυναμικότητα αυτού του σταθμού απ' ό,τι των άλλων σταθμών ιδίως σε ώρες αιχμής, προκειμένου να αυξήσει τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας, κάτι που δε θα είναι σε θέση να πράξει μετά την υλοποίηση της συγκέντρωσης.

Συνεπώς, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας βασικού φορτίου, η οποία κυρίως θα ωφελείτο από την αύξηση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, σε περίπτωση απόσυρσης παραγωγικής δυναμικότητας, μένει ανεπηρέαστη από τη συγκέντρωση, η οποία δεν αφήνει ουσιώδες επιπρόσθετο πεδίο εφαρμογής μιας τέτοιας στρατηγικής, μειώνοντας την ικανότητα και τα κίνητρα της νέας οντότητας προς τούτο. Κατ' επέκταση, η Επιτροπή έκρινε ότι η εν λόγω δέσμευση εκποίησης των συγκεκριμένων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής είναι κατάλληλη και επαρκής για να εξαλείψει τις ανησυχίες της ως προς την υιοθέτηση της στρατηγικής απόσυρσης παραγωγικής δυναμικότητας, όσον αφορά στην ηλεκτρική ενέργεια, από μέρους της νέας οντότητας.

Σημειώνεται ότι όσον αφορά στην αρχικά υποβληθείσα δέσμευση της δημοπρασίας 0-5 TWh ηλεκτρικής ενέργειας ανά έτος εκτιμήθηκε ότι η διαδικασία αυτής είναι πιθανό να επιφέρει επιπρόσθετη πολυπλοκότητα στη χονδρεμπορική αγορά. Ταυτόχρονα, οι διαθέσιμοι δυνάμει αυτής όγκοι ηλεκτρικής ενέργειας θεωρήθηκαν ανεπαρκείς. Έτσι, η EDF υπέβαλε με τροποποιημένη δέσμευση έναν εναλλακτικό μηχανισμό, μέσω του οποίου ποσότητες 25-35 TWh ηλεκτρικής ενέργειας θα εμπορεύονται εξωτερικά (ήτοι όχι εντός της κάθετα ολοκληρωμένης οντότητας) για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών είτε στο πλαίσιο χρηματιστηρίου ενέργειας, είτε στο πλαίσιο διμερών συμβολαίων Over the Counter υπό την επιτήρηση ενός ανεξάρτητου εντολοδόχου, προβλεπόμενων εγγυήσεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι διαθέσιμοι πλέον όγκοι ηλεκτρικής ενέργειας θα πωλούνται αποτελεσματικά στην αγορά και δε θα αγοράζονται από τη νέα οντότητα σε μεταγενέστερο στάδιο. Οι πωλήσεις θα πραγματοποιούνται απευθείας από τη νέα οντότητα εξαλείφοντας τις αρνητικές συνέπειες που ενδέχεται να έχει η δημοπρασία στη χονδρεμπορική αγορά, οι οποίες παρατηρήθηκαν κατά την έρευνα αγοράς.

Το συγκεκριμένο οιονεί διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο αξιολογήθηκε σε συνδυασμό με τη δέσμευση εκποίησης των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής. Τοιούτοτρόπως, εκτιμήθηκε από μέρους της Επιτροπής ότι θα περιοριστεί το επίπεδο της κάθετης ολοκλήρωσης της νέας οντότητας δεδομένων των περιορισμένων όγκων ηλεκτρικής ενέργειας που θα έχει στη διάθεσή της μετά την εκποίηση των σταθμών και την πώληση των προαναφερόμενων όγκων στη χονδρεμπορική αγορά, με αποτέλεσμα να μειωθεί και το πεδίο εφαρμογής της εσωτερίκευσης της παραγωγής της. Ενόψει αυτού, η Επιτροπή έκρινε ότι οι εν λόγω δεσμεύσεις συμβάλλουν στον περιορισμό των πιθανών αρνητικών συνεπειά της συγκέντρωσης επιδράσεων στη ρευστότητα της αγοράς.

Επίσης, η EDF όπως και με τις αρχικές δεσμεύσεις, υπέβαλε τη διαρθρωτικής φύσεως δέσμευση εκποίησης μίας εκ των εγκαταστάσεων στο Heysham ή το Dungeness από κοινού με τα δικαιώματα σύνδεσης στο δίκτυο σε έναν ανεξάρτητο διαχειριστή. Η Επιτροπή θεώρησε τις εν λόγω εγκαταστάσεις ως βιώσιμες επιλογές για την ανέγερση νέας πυρηνικής δυναμικότητας. Η προβλεπόμενη δυνατότητα δε του αγοραστή να επιλέξει ποια από τις δύο εγκαταστάσεις θα αποκτήσει έχει σημαντικό πλεονέκτημα, καθώς κατά τη διάρκεια της καθορισμένης προς τούτο χρονικής περιόδου ο

αγοραστής θα είναι σε θέση να επαληθεύσει ποια είναι περισσότερο κατάλληλη για ανέγερση νέας πυρηνικής δυναμικότητας. Συνεπώς, κατέληξε στο συμπέρασμα η Επιτροπή ότι η υποβληθείσα δέσμευση είναι ικανή να εξαφανίσει τις ανησυχίες της, αποδεσμεύοντας εγκαταστάσεις προς όφελος των ανταγωνιστών της νέας οντότητας.

Επιπλέον, η EdF πρότεινε την 18.12.2008, όπως και την 3.12.2008, ως οιονεί διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο τη λήξη μίας (επιλογής της EdF) εκ των τριών διμερών συμφωνιών σύνδεσης στο σύστημα μεταφοράς μεταξύ αφενός του Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και αφετέρου της ίδιας ή της ΒΕ όσον αφορά στις συνδέσεις στο σημείο Hinkley. Εναλλακτικά, πρότεινε να εκχωρήσει τα δικαιώματα που κατέχουν τα μέρη της συγκέντρωσης από μια τέτοια συμφωνία. Η εν λόγω δέσμευση κρίθηκε επαρκής να εξαλείψει τις ανησυχίες της Επιτροπής ως προς την αλληλεπικάλυψη μεταξύ των κατεχόμενων από τα μέρη συνδέσεων στο σημείο Hinkley, μη υφιστάμενης έτερης τοποθεσίας στην οποία να λαμβάνει χώρα κάτι τέτοιο και μη εμποδίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο άλλους παραγωγούς να αναπτύξουν νέους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής στη Μεγάλη Βρετανία.

Ενόψει των ανωτέρω, η Επιτροπή αποδέχθηκε τις προταθείσες δεσμεύσεις της EdF και κήρυξε τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά. Στον κάτωθι πίνακα περιλαμβάνονται οι αρχικά υποβληθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους των μερών, η αξιολόγηση αυτών από την Επιτροπή, καθώς και οι τελικά προταθείσες δεσμεύσεις, τις οποίες και αποδέχθηκε η ίδια.

Πίνακας 3.7: Αρχικά υποβληθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους της EdF και της ΒΕ και αξιολόγηση αυτών-τελικά αναληφθείσες δεσμεύσεις

ΑΡΧΙΚΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΡΧΙΚΑ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ	ΤΕΛΙΚΑ ΑΝΑΛΗΦΘΕΙΣΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ
1. Εκποίηση μόνου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής με χρήση άνθρακα ιδιοκτησίας της ΒΕ	Μη επαρκής ως προς ολοσχερή αντιμετώπιση απόσυρσης παραγωγικής δυναμικότητας	1. Επιπρόσθετη εκποίηση μόνου σταθμού ηλεκτροπαραγωγής με χρήση φυσικού αερίου της EdF
2. Αποδέσμευση μέσω δημοπρασίας 0-5 TWh ηλεκτρικής ενέργειας βασικού φορτίου	Μη επαρκής και κατάλληλη προς περιορισμό αρνητικών συνεπειών συγκέντρωσης στη ρευστότητα της αγοράς	2. Αποδέσμευση 25-35 TWh ηλεκτρικής ενέργειας μέσω εξωτερικής εμπορίας είτε στο χρηματιστήριο ενέργειας είτε με OTC διμερή συμβόλαια
3. Εκποίηση μίας εκ των εγκαταστάσεων ανέγερσης νέας πυρηνικής δυναμικότητας στο Heysham ή στο Dungeness	Βιώσιμες επιλογές προς ανέγερση νέας πυρηνικής δυναμικότητας - προς όφελος ανταγωνιστών	3. Εκποίηση μίας εκ των εγκαταστάσεων ανέγερσης νέας πυρηνικής δυναμικότητας στο Heysham ή στο Dungeness
4. Λήξη μίας εκ τριών διμερών συμφωνιών σύνδεσης στο σύστημα μεταφοράς στο σημείο Hinkley	Επαρκής προς όφελος ανταγωνιστών – ηλεκτροπαραγωγών	4. Λήξη μίας εκ τριών διμερών συμφωνιών σύνδεσης στο σύστημα μεταφοράς στο σημείο Hinkley

3.2.13 COMP/M. 5467-RWE/ESSENT

Την 29.4.2009 η Επιτροπή έγινε αποδέκτης μιας συγκέντρωσης, δυνάμει της οποίας η RWE θα αποκτούσε τον αποκλειστικό έλεγχο επί της Essent, μέσω ιδιωτικής προσφοράς αγοράς του συνολικού εκδοθέντος μετοχικού κεφαλαίου της. Η RWE υπέβαλε δεσμεύσεις προς άρση των σοβαρών αμφιβολιών της Επιτροπής ως προς τη συμβατότητα της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά, τις οποίες και αποδέχθηκε η Επιτροπή, μη εκκινώντας τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή συμπέρανε ότι η συγκέντρωση θα επιφέρει οριζόντιες επιδράσεις στη γερμανική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, δεδομένου ότι η πρόσβαση της RWE στην παραγωγική δυναμικότητα της Essent, μέσω της κατοχής από μέρους της ελέγχουσας συμμετοχής στη Stadtwerke Bremen AG (swb) (ενός από τους ελάχιστους συμμετέχοντες με σχέδια μελλοντικής ανέγερσης νέας δυναμικότητας), θα ενισχύσει τη συλλογική δεσπόζουσα θέση αυτής με την E.ON στην εν λόγω σχετική αγορά, αυξάνοντας την ικανότητα και τα κίνητρά της να υιοθετήσει τη στρατηγική απόσυρσης παραγωγικής δυναμικότητας όσον αφορά στην ηλεκτρική ενέργεια, προκειμένου να αυξηθούν οι τιμές της χονδρικής προμήθειας αυτής. Κατ' επέκταση, ενόψει του ανωτέρω θα ενδυναμωθούν τα εμπόδια εισόδου στη γερμανική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Περαιτέρω, συνεπεία της συγκέντρωσης εξαλείφεται η Essent/swb ως βιώσιμη πηγή ανταγωνιστικής πίεσης στη συγκεκριμένη σχετική αγορά, παρεμποδίζοντας τοιούτοτρόπως σε σημαντικό βαθμό τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό.

Παράλληλα, η Επιτροπή εξετάζοντας τις κάθετες επιδράσεις της συγκέντρωσης στην εν λόγω σχετική αγορά παρατήρησε ότι συνεπεία αυτής θα μειωθεί σε μεγάλο βαθμό ο αριθμός των ανεξάρτητων επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, που δραστηριοποιούνται στην αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, δίνοντας τη δυνατότητα στην RWE να διαφυλάξει τη θέση της ως κορυφαία προμηθεύτρια των ελεγχόμενων από μέρους της επιχειρήσεων, και κατ' επέκταση να αποκλείσει την πρόσβαση των ανταγωνιστών της στη χονδρεμπορική αγορά από αυτές. Δεδομένου ότι η συγκέντρωση προκαλεί τις προαναφερόμενες οριζόντιες επιδράσεις στη συγκεκριμένη σχετική αγορά, οι υποβληθείσες εκ μέρους των μερών δεσμεύσεις θα εξαλείψουν και τις ανησυχίες της Επιτροπής ως προς τις πιθανές κάθετες επιδράσεις αυτής.

Όσον αφορά στην αγορά φυσικού αερίου στη Γερμανία, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συγκέντρωση δημιουργεί, όσον αφορά στην περιοχή, όπου η RWE είναι διαχειριστής του συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου, μια κάθετη σχέση μεταξύ της αγοράς προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας χονδρικής προμήθειας μικρής απόστασης φυσικού αερίου ΧΘΔ και των αγορών επόμενης οικονομικής βαθμίδας λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου ΧΘΔ, οδηγώντας στην ενσωμάτωση ενός σημαντικού πελάτη δραστηριοποιούμενου στις τελευταίες. Ειδικότερα, παρατηρήθηκε ότι η RWE θα αποκτήσει τις άμεσες και τις έμμεσες συμμετοχές της swb/Essent σε επιχειρήσεις κοινής ωφελείας, δραστηριοποιούμενες στη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου, οι οποίες πλέον των δικών της

συμμετοχών,θα οδηγήσουν σε δυσμενείς συνέπειες για τον ανταγωνισμό. Σε αυτήν την κρίση συνυπολογίστηκε η ύπαρξη υψηλών εμποδίων εισόδου στη σχετική αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου ΧΘΔ, ληφθείσας υπόψη της ύπαρξης συνεπεία της συγκέντρωσης αυξημένου κινήτρου της RWE να υιοθετήσει τη στρατηγική αποκλεισμού των ανταγωνιστών της από τους εναπομείναντες (διεκδικησίμους) πελάτες, με την προσφορά σ' αυτούς ελκυστικών μακροχρόνιων συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου, καθιστώντας έτσι δυσχερή την είσοδο των μελλοντικών ανταγωνιστών ή περιθωριοποιώντας τους υφιστάμενους ανταγωνιστές στην εν λόγω σχετική αγορά.

Επιπλέον, αλληλεπικάλυψη μεταξύ των δραστηριοτήτων των μερών στη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου ΧΘΔ και ΥΘΔ σε μεγάλους πελάτες, εκλαμβάνομενη σε επίπεδο της περιοχής του αντίστοιχου δικτύου διανομής, υφίσταται μόνο στην περιοχή διανομής Bielefeld, στην οποία η Essent δραστηριοποιείται με την κατοχή έμμεσων συμμετοχών στη Stadtwerke (SW) Bielefeld. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω περιοχή η συγκέντρωση συνεπάγεται τη δημιουργία ενός μονοπωλίου, όσον αφορά στη λιανική προμήθεια φυσικού αερίου ΧΘΔ σε μεγάλους πελάτες, εξαφανίζοντας παράλληλα την RWE ως σημαντική πηγή ανταγωνιστικής πίεσης, δεδομένης της θέσης που κατέχει στην περιοχή, όπου διαχειριστής του συστήματος μεταφοράς του φυσικού αερίου είναι η ίδια.

Προς εξάλειψη των σοβαρών αμφιβολιών της Επιτροπής ως προς το συμβατό της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά η RWE υπέβαλε δεσμεύσεις την 2.6.2009, τις οποίες τροποποίησε την 19.6.2009, συνιστάμενες στην εκποίηση της έμμεσα κατεχόμενης από την Essent, μέσω της θυγατρικής της Deutsche Essent, ελέγχουσας συμμετοχής κατά 51% στη swb. Η Επιτροπή διεξήγαγε έρευνα αγοράς, προκειμένου να εκτιμήσει την αποτελεσματικότητα της προταθείσας δέσμευσης, ως προς την εξαφάνιση των ανησυχιών για τον ανταγωνισμό.

Κατά την αξιολόγηση της εν λόγω δέσμευσης εκποίησης της έμμεσης συμμετοχής της Essent στη swb, η Επιτροπή αναγνώρισε τη swb ως μια ανεξάρτητη, βιώσιμη και ανταγωνιστική επιχείρηση κοινής ωφελείας, κάθετα ολοκληρωμένη με δραστηριοποίηση στην παραγωγή, τη διανομή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Κατ' επέκταση, η συγκεκριμένη επιχείρηση θεωρήθηκε ότι θα είναι σε θέση να ανταγωνιστεί τη νέα οντότητα στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου.

Περαιτέρω, κρίθηκε ότι το εν λόγω διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο είναι επαρκές και κατάλληλο, ώστε να εξαλείψει τις σοβαρές αμφιβολίες της Επιτροπής ως προς τη συμβατότητα της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά στις σχετικές αγορές, στις οποίες εντοπίστηκαν συνεπεία της συγκέντρωσης προβλήματα ανταγωνισμού, εξαφανίζοντας την αλληλεπικάλυψη μεταξύ των δραστηριοτήτων των μερών της συγκέντρωσης και τα κίνητρα της RWE να προβεί σε αποκλεισμό των ανταγωνιστών της - χονδρικών προμηθευτών φυσικού αερίου ΧΘΔ - από πελάτες στην αναφερόμενη σχετική αγορά. Τοιουτοτρόπως, θα επέλθει αποκατάσταση των συνθηκών

ανταγωνισμού που επικρατούσαν σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο και κατ' επέκταση αποτροπή της πρόκλησης των προαναφερόμενων δυσμενών συνεπειών αυτής. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κήρυξε την εν λόγω συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

3.2.14 COMP/M. 5496-VATTENFALL/NUON ENERGY

Την 28.4.2009 κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή μια συγκέντρωση, δυνάμει της οποίας η Vattenfall θα αποκτούσε τον αποκλειστικό έλεγχο επί των συνολικών μετοχών στη Nuon Energy με την αγορά μετοχών.

Η από μέρους της Επιτροπής εκτίμηση των συνεπειών της συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό εστιάστηκε στη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς εμπορικούς/οικιακούς πελάτες στο Βερολίνο και το Αμβούργο και όχι σε ολόκληρη τη χώρα, όπως σε έτερες υποθέσεις. Και αυτό, διότι οι δραστηριότητες των μερών αλληλεπικαλύπτονται σε σημαντικό βαθμό στις γεωγραφικές περιφέρειες του Βερολίνου και του Αμβούργου, οι οποίες συνιστούν ένα ουσιώδες τμήμα της κοινής αγοράς, ληφθείσας υπόψη της αδιαμφισβήτητης οικονομικής σημασίας τους εντός της Γερμανίας από την άποψη της καταναλωθείσας σ' αυτές ηλεκτρικής ενέργειας.

Ειδικότερα, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Nuon Energy αποτελεί μία από τις ελάχιστες ανεξάρτητες και ισχυρές πηγές ανταγωνιστικής πίεσης στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς πελάτες στις ανωτέρω αναφερόμενες γεωγραφικές περιφέρειες, με μοναδική θέση στην αγορά. Αναγνώρισε ότι συνεπεία της συγκέντρωσης θα επέλθει ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της Vattenfall λόγω της εξάλειψης της Nuon Energy, ως μιας επιχείρησης ικανής να την ανταγωνιστεί στις εν λόγω σχετικές αγορές.

Τα μέρη υπέβαλαν δεσμεύσεις, προκειμένου να καταστήσουν τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά, εξαφανίζοντας τις προκληθείσες στην Επιτροπή σοβαρές αμφιβολίες. Συγκεκριμένα, πρότειναν την εκποίηση της Nuon Deutschland, στην οποία θα εκχωρηθούν οι υφιστάμενες συμφωνίες χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Προβλέπεται επίσης ότι η εκποιηθείσα επιχείρηση θα διατηρήσει τις τρέχουσες συμβάσεις λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας (συμπεριλαμβανόμενων των διπλών προσφορών) σε τελικούς πελάτες στο Βερολίνο και το Αμβούργο, εξαιρουμένων και τιθέμενων στη διακριτική ευχέρεια της Vattenfall όλων των συμβάσεων της Nuon Deutschland που δε σχετίζονται με τη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου σε τελικούς πελάτες στις ως άνω περιφέρειες (εκτός από αυτούς τους πελάτες στο Βερολίνο και το Αμβούργο που εξυπηρετούνται μέσω διπλών προσφορών από μέρους της), καθώς και των θυγατρικών επιχειρήσεων Nuon Power and Gas Assets και Nuon Energie und Service. Επιπλέον, θα χορηγηθεί άδεια στον αγοραστή της εν λόγω επιχείρησης να κάνει χρήση του σήματος "Nuon" στη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου στο Βερολίνο και το Αμβούργο για μια

προσωρινή περίοδο, το οποίο δεσμεύεται να μη χρησιμοποιήσει η Vattenfall στη λιανική προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου στη Γερμανία.

Κατά την αξιολόγηση της εν λόγω δέσμευσης διαρθρωτικής φύσεως, η Επιτροπή την έκρινε κατάλληλη και επαρκή, ώστε να εξαλείψει τις σοβαρές αμφιβολίες της, εξαφανίζοντας την οριζόντια αλληλεπικάλυψη μεταξύ των δραστηριοτήτων των μερών στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε μικρούς πελάτες στο Βερολίνο και το Αμβούργο. Περαιτέρω, δυνάμει των προβλεφθέντων στο συγκεκριμένο διορθωτικό μέτρο η εκποιηθείσα επιχείρηση θα είναι βιώσιμη και κατ' επέκταση ικανή να ανταγωνιστεί τη νέα οντότητα. Ενόψει των ανωτέρω, η Επιτροπή αποδέχθηκε την προταθείσα δέσμευση και δεν κίνησε τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης, κηρύσσοντας τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

3.2.15 COMP/M. 5549-EDF/SEGEBEL

Την 23.9.2009 η Επιτροπή έγινε αποδέκτης μιας συγκέντρωσης, δυνάμει της οποίας η EdF θα αποκτούσε τον αποκλειστικό έλεγχο επί της Segebel, μέσω της απόκτησης της συμμετοχής της Centrica (100%) σ' αυτήν. Η Segebel είναι μια μητρική εταιρεία με μόνο στοιχείο ενεργητικού την κατοχή συμμετοχής κατά 51% στην SPE. Κατ' επέκταση, η συγκέντρωση θα οδηγούσε στην απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου εκ μέρους της EdF επί της SPE.

Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όσον αφορά στις οριζόντιες μονομερείς επιδράσεις της συγκέντρωσης στη βελγική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, επηρεάζονται σε σημαντικό βαθμό τα κίνητρα της νέας οντότητας να αναπτύξει την επιπρόσθετη παραγωγική δυναμικότητα της EdF, προκειμένου να μη μειωθούν οι τιμές της χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας εις βάρος της Segebel (SPE), εξαλείφοντας την EdF ως την πιο φιλόδοξη εισερχόμενη στην εν λόγω σχετική αγορά. Και αυτό, διότι η SPE κατέχει ήδη τη δεύτερη μεγαλύτερη εγκατεστημένη παραγωγική δυναμικότητα στο Βέλγιο, καθώς και μια εγκατάσταση προετοιμασμένη για την ανέγερση ενός σταθμού ηλεκτροπαραγωγής με χρήση φυσικού αερίου. Κατ' επέκταση, θα μειωθούν τα κίνητρα της νέας οντότητας ως προς τη συγκεκριμένη ενέργεια, σε σύγκριση με αυτά που διατηρούσε η EdF σε προγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο, δημιουργώντας πρωταρχικώς σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά στη βελγική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας με περαιτέρω δευτερεύουσες συνέπειες τόσο στη βελγική σχετική αγορά παροχής ενέργειας εξισορρόπησης και επικουρικών υπηρεσιών, όσο και στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

Ειδικότερα, η συγκέντρωση επηρεάζει τις συνθήκες ανταγωνισμού σ' αυτές, εξαφανίζοντας την EdF, η οποία εν απουσία της συγκέντρωσης τελεί στην καλύτερη θέση να δραστηριοποιηθεί στη σχετική αγορά παροχής επικουρικών υπηρεσιών και στη σχετική αγορά λιανικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέξιμους οικιακούς πελάτες, καθώς και να επεκταθεί στις σχετικές αγορές λιανικής προμήθειας σε μεγάλους και σε μικρούς βιομηχανικούς και σε εμπορικούς πελάτες.

Προς άρση των σοβαρών αμφιβολιών της Επιτροπής ως προς τη συμβατότητα της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά, η EdF υπέβαλε δεσμεύσεις την 21.10.2009, οι οποίες συνίστανται στην άμεση εκποίηση των στοιχείων ενεργητικού μιας από τις δύο εταιρείες της EdF που πραγματοποιούν τα σχέδια για την ανάπτυξη των εγκαταστάσεων νέας παραγωγικής δυναμικότητας, καθώς και την εκποίηση των στοιχείων ενεργητικού της εναπομείνουσας εταιρείας, σε περίπτωση που μέχρι μια συγκεκριμένη ημερομηνία η EdF δεν έχει λάβει οριστική απόφαση υλοποίησης της επένδυσης ή έχει λάβει οριστική απόφαση μη πραγματοποίησης αυτής όσον αφορά στην εναπομείνουσα εγκατάσταση.

Η Επιτροπή διεξήγαγε έρευνα αγοράς, προκειμένου να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα των εν λόγω δεσμεύσεων ως προς την εξάλειψη των ανησυχιών της. Ειδικότερα, έκρινε ότι οι προταθείσες δεσμεύσεις διαρθρωτικής φύσεως αντικαθιστούν την EdF με έτερο συμμετέχοντα της αγοράς, ο οποίος θα έχει τα κίνητρα να αναπτύξει τις εκποιηθείσες εγκαταστάσεις, ίδια με αυτά που διατηρούσε η EdF σε χρόνο προγενέστερο της συγκέντρωσης. Έτσι, τα κίνητρα ανάπτυξης νέας παραγωγικής δυναμικότητας δε θα επηρεαστούν από την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση. Παράλληλα, θεωρήθηκε από μέρους της Επιτροπής ότι τα σχέδια για την ανάπτυξη νέας παραγωγικής δυναμικότητας αποτελούν βιώσιμες εκποιηθείσες επιχειρήσεις με όλα τα κατάλληλα στοιχεία ενεργητικού, και μεταξύ άλλων τις συμφωνίες σύνδεσης, προκειμένου ο αγοραστής να είναι σε θέση να προβεί στην υλοποίηση αυτών. Ωστόσο, στις αρχικά προτεινόμενες δεσμεύσεις δεν εξειδικεύεται τι συνιστά μια οριστική απόφαση υλοποίησης της επένδυσης, δεικνύοντας της έρευνας αγοράς ότι το διορθωτικό μέτρο τύπου "επένδυση ή εκποίηση" ενδέχεται να καθυστερήσει την είσοδο των ανταγωνιστών, εάν η EdF αποφασίσει τελικά να μην πραγματοποιήσει την επένδυση όσον αφορά στη δεύτερη εγκατάσταση.

Ενόψει των ανωτέρω, η EdF υπέβαλε ένα τροποποιημένο πακέτο διορθωτικών μέτρων την 9.11.2009, προκειμένου να παρέχει αυξημένη βεβαιότητα ότι η οριστική απόφαση υλοποίησης της επένδυσης θα οδηγήσει στην πραγματοποίηση αυτής. Προς τούτο και τροποποίησε το αρχικό πακέτο δεσμεύσεων κατά το μέρος που σχετίζεται με την ως άνω απόφαση, αναλαμβάνοντας την υποχρέωση εντός μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου υπογραφής μιας δεσμευτικής συμφωνίας αγοράς των απαραίτητων στοιχείων ενός σταθμού ηλεκτροπαραγωγής με χρήση φυσικού αερίου μέγιστης εν δυνάμει παραγωγικής δυναμικότητας 900-950 MW, που θα ανήκει στο σχέδιο της μίας ή της άλλης εταιρείας. Στην περίπτωση που δε λάβει χώρα κάτι τέτοιο κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, εκλαμβάνεται ότι η EdF έχει αποφασίσει τελικά τη μη υλοποίηση της επένδυσης και είναι υποχρεωμένη να εκποιήσει τη δεύτερη εγκατάσταση.

Με την εν λόγω τροποποιημένη δέσμευση επιβεβαιώνεται ότι η EdF μπορεί να διατηρήσει τη δεύτερη εναπομείνουσα εγκατάσταση μόνο εάν υφίσταται ένας υψηλός βαθμός πιθανότητας ότι θα λάβει αμετάκλητη απόφαση υλοποίησης της επένδυσης ανέγερσης ενός εργοστασίου μέχρι μια συγκεκριμένη ημερομηνία, καθώς και ότι δε μπορεί να καθυστερήσει ή να εμποδίσει την είσοδο άλλων ανταγωνιστών.

Σε αρνητική περίπτωση, η EdF θα αντικατασταθεί με έτερο συμμετέχοντα της αγοράς, που θα έχει όμοια κίνητρα με αυτά που διατηρούσε η ίδια σε χρόνο προγενέστερο της συγκέντρωσης όσον αφορά στην εν λόγω εγκατάσταση. Περαιτέρω, κρίθηκε ότι οι δύο υποκείμενες στην εκποίηση εγκαταστάσεις της EdF αφορούν στην αλληλεπικάλυψη μεταξύ των δραστηριοτήτων των μερών, μη αποτελούντων έτερων ή περισσότερων εγκαταστάσεων ανάλογων των ανησυχιών της Επιτροπής. Έτσι, οι προτεινόμενες δεσμεύσεις θεωρούνται ανάλογες αυτών, καθώς τις εξαλείφουν, χωρίς να περιορίζεται η ικανότητα των μερών της συγκέντρωσης να επεκταθούν.

Από την άλλη πλευρά, κρίθηκε ότι η πώληση του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Tihange, στον οποίο κατέχει μερίδιο η EdF, καθώς και του μελλοντικού σταθμού της SPE (Segebel) στην εγκατάσταση Navagne, δεν είναι ανάλογη των δημιουργηθεισών ανησυχιών της Επιτροπής, καθώς η ίδια εστίασε αφενός στα κίνητρα ανέγερσης νέας παραγωγικής δυναμικότητας στις εγκαταστάσεις της EdF που τελούν υπό ανάπτυξη και αφετέρου στα μειωμένα συνεπεία της συγκέντρωσης κίνητρα της EdF ανάπτυξης των δικών της εγκαταστάσεων και όχι της εγκατάστασης της SPE, η οποία είναι και η μόνη διαθέσιμη στα μέρη για άμεση ανάπτυξη. Κατ' επέκταση, η Επιτροπή εκτίμησε τις προταθείσες δεσμεύσεις συμπεριλαμβανόμενων των τροποποιήσεων της 9ης.11.2009, ως επαρκείς, κατάλληλες και ανάλογες των ανησυχιών, προκειμένου να αποκατασταθούν τα κίνητρα για την ανάπτυξη των εγκαταστάσεων της EdF, τα οποία διατηρούσε η ίδια σε χρόνο προγενέστερο της συγκέντρωσης. Συνεπώς, οι εν λόγω δεσμεύσεις θεωρήθηκαν επαρκείς να εξαλείψουν τις σοβαρές αμφιβολίες της Επιτροπής όσον αφορά στις βελγικές σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, μη εκκινώντας τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης, και κηρύσσοντας τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

Ο κάτωθι πίνακας περιλαμβάνει συνοπτικά τις υποβληθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους της EdF και την τροποποίηση αυτών λόγω των εμπεριεχόμενων σ' αυτές αδυναμιών.

Πίνακας 3.8: Υποβληθείσες δεσμεύσεις εκ μέρους της EdF και τροποποίηση αυτών

ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ	ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ
Άμεση εκποίηση στοιχείων ενεργητικού μιας από τις δύο εταιρείες της EdF ανάπτυξης εγκαταστάσεων νέας παραγωγικής δυναμικότητας + εκποίηση στοιχείων ενεργητικού της εναπομείνουσας εταιρείας, εάν η EdF δεν έχει λάβει οριστική απόφαση υλοποίησης της επένδυσης ή έχει λάβει οριστική απόφαση μη πραγματοποίησης αυτής	Μη εξειδίκευση περί του τι συνιστά οριστική απόφαση υλοποίησης της επένδυσης + ενδεχόμενο καθυστέρησης εισόδου ανταγωνιστών σε περίπτωση απόφασης μη πραγματοποίησης της επένδυσης	Υπογραφή εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου δεσμευτικής συμφωνίας αγοράς απαραίτητων στοιχείων ενός σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, ανήκοντος στο σχέδιο της μίας ή της άλλης εταιρείας. Σε αρνητική περίπτωση, θεώρηση λήψης απόφασης μη υλοποίησης της επένδυσης και υποχρέωση εκποίησης της δεύτερης εγκατάστασης.

Σημειώνεται δε ότι η EdF τήρησε την πρώτη δέσμευσή της εκποιώντας τη μία εγκατάσταση τον Ιούλιο του 2011 (ως αναφέρεται στο ιστορικό της διάταξης του ΔΕΕ της 7ης.3.2013 επί της ασκηθείσας εκ μέρους της αναίρεσης), ενώ όσον αφορά στη δεύτερη εγκατάσταση η EdF αιτήθηκε από την Επιτροπή παράταση της προθεσμίας μέχρι την 31.12.2014, αρχικά ορισθείσας μέχρι την 30.6.2012, για να λάβει οριστική απόφαση πραγματοποίησης της επένδυσης, καθώς είχαν μεσολαβήσει σημαντικές και διαρκείς μεταβολές στη βελγική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας από το χρόνο λήψης της εγκριτικής απόφασης από μέρους της, αίτημα το οποίο απερρίφθη, χορηγώντας όμως σ' αυτήν συμπληρωματική προθεσμία τρεισήμισι μηνών.

Εν συνεχεία, η EdF άσκησε αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων σχετικών με την απορριφθείσα απόφαση της Επιτροπής στα πλαίσια της ασκηθείσας κατά αυτής προσφυγής ακυρώσεως το Σεπτέμβριο του 2012, ζητώντας μετάθεση της ημερομηνίας, κατά την οποία πρέπει να λάβει οριστική απόφαση περί πραγματοποίησής της επενδύσεως, η οποία επίσης απερρίφθη την 11.10.2012. Η επιχείρηση άσκησε αναίρεση ενώπιον του ΔΕΕ κατά της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου το Νοέμβριο του 2012, εκδοθείσας και πάλι σχετικής απορριπτικής απόφασης. Εντέλει, η εν λόγω υπόθεση προσφυγής ακυρώσεως διαγράφηκε την 22.1.2014.

3.2.16 COMP/M. 5978-GDF Suez/International Power

Την 29.11.2010 γνωστοποιήθηκε στην Επιτροπή μια συγκέντρωση, δυνάμει της οποίας η GDF Suez θα αποκτούσε τον αποκλειστικό έλεγχο επί της International Power με την απόκτηση του 70% των μετοχών σ' αυτήν. Τα μέρη υπέβαλαν δεσμεύσεις στην Επιτροπή, προκειμένου να εξαλείψουν τις σοβαρές αμφιβολίες της ως προς το συμβατό της συγκέντρωσης με την κοινή αγορά, τις οποίες αποδέχθηκε η Επιτροπή μη εκκινώντας τη διαδικασία της 2^{ης} Φάσης.

Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η GDF Suez απολαμβάνει δεσπόζουσα θέση στη βελγική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Συνεπεία της συγκέντρωσης, με την απόκτηση της International Power και κατ' επέκταση της συμμετοχής αυτής επί του υπό ανέγερση σταθμού ηλεκτροπαραγωγής με χρήση φυσικού αερίου της T-Power, η παραγωγική δυναμικότητα του οποίου θα είναι διαθέσιμη στην RWE Essent βάσει μιας συμφωνίας αλληλοεξυπηρέτησης (Tolling Agreement), η GDF Suez θα αποκτήσει πρόσβαση σε ευαίσθητες πληροφορίες, σχετιζόμενες μεταξύ άλλων με την τιμή του φυσικού αερίου και τον όγκο της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας του εργοστασίου. Έτσι, θα είναι σε θέση να αυξήσει τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στο βελγικό χρηματιστήριο ενέργειας προσαρμόζοντας τις προσφορές της, λόγω της εκ μέρους της γνώσης των σχεδίων παραγωγής και άρα της εμπορικής θέσης του εν λόγω εργοστασίου.

Περαιτέρω, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι με την υλοποίηση της συγκέντρωσης χορηγούνται στην GDF Suez η ικανότητα και τα κίνητρα να θέσει την RWE Essent σε μειονεκτική θέση στη βελγική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας από την

άποψη του ανταγωνισμού δεδομένης της εκ μέρους της International Power κατοχής από κοινού με έτερες επιχειρήσεις ελέγχουσας συμμετοχής, καθώς και της διαχείρισης του εργοστασίου της T-Power βάσει μιας συμφωνίας διαχείρισης. Έτσι, θα έχει τη διακριτική ευχέρεια επί της διαχείρισής του, περιορίζοντας τη μέγιστη διαθέσιμη στην RWE Essent παραγωγική δυναμικότητά του. Τοιουτοτρόπως, η GDF Suez έχοντας γνώση της εμπορικής θέσης της RWE Essent στο Βέλγιο θα εμποδίσει την επέκτασή της στην εν λόγω σχετική αγορά, μη δυνάμενης της τελευταίας να ασκήσει ανταγωνιστική πίεση.

Κατ' επέκταση, δημιουργήθηκαν ανησυχίες στην Επιτροπή ως προς τη συνεπεία της συγκέντρωσης σημαντική παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού κυρίως στη βελγική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ενισχύοντας τη δεσπόζουσα θέση της GDF Suez, αλλά και με δευτερεύουσες συνέπειες και στις άλλες βελγικές σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Προς το σκοπό εξάλειψης αυτών τα μέρη υπέβαλαν δεσμεύσεις την 5.1.2011, οι οποίες συνίσταντο: α. στην εκποίηση όλων των μετοχών της International Power στην T-Power (33,33% του μετοχικού κεφαλαίου αυτής) και β. την εκχώρηση της συμφωνίας μεταξύ αυτών των επιχειρήσεων που αφορά στη διαχείριση και τη συντήρηση του εργοστασίου της T-Power κατά τη διάρκεια της συμφωνίας αλληλοεξυπηρέτησης (Tolling Agreement) μεταξύ της T-Power και της RWE Essent. Οι εν λόγω δεσμεύσεις προβλεπόταν ότι θα εφαρμοστούν από την ημερομηνία, κατά την οποία το εργοστάσιο θα αρχίσει την εμπορική του λειτουργία.

Η Επιτροπή θεώρησε ότι απαιτούνταν συγκεκριμένες τροποποιήσεις των προτεινόμενων δεσμεύσεων προς βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους, έχοντας ως βάση τα αποτελέσματα της διεξαχθείσας έρευνας αγοράς. Κατ' επέκταση, τα μέρη υπέβαλαν την 19.1.2011 ένα αναθεωρημένο πακέτο δεσμεύσεων, έτσι ώστε να παρέχουν αυξημένη βεβαιότητα ότι η εκποίηση των μετοχών και η εκχώρηση της συμφωνίας διαχείρισης θα λάβουν χώρα εγκαίρως και ότι τα μέρη δε θα έχουν πρόσβαση σε ευαίσθητες πληροφορίες κατά τη διάρκεια της περιόδου εκποίησης. Ειδικότερα, οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις τροποποίησαν τις δεσμεύσεις κατά τα μέρη που αφορούν στη διάρκεια και την εναρκτήρια ημερομηνία της περιόδου εκποίησης, οριζόμενη στην ημερομηνία λήψης απόφασης εκ μέρους της Επιτροπής, το χρόνο διορισμού του εντολοδόχου παρακολούθησης με την υποβολή μιας λίστας το αργότερο μία βδομάδα μετά την ημερομηνία λήψης απόφασης εκ μέρους της Επιτροπής, καθώς και τα μέτρα περιχαράκωσης, τα οποία θα τύχουν εφαρμογής από την εν λόγω ημερομηνία και όχι από την ημερομηνία έναρξης της εμπορικής λειτουργίας του εργοστασίου, όπως είχε αρχικά προταθεί.

Κατά την αξιολόγηση των δεσμεύσεων εκ μέρους της Επιτροπής κρίθηκε ότι αυτές συνιστούν ένα διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο, το οποίο συνεπάγεται την πλήρη απομάκρυνση της International Power από την T-Power. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι ανησυχίες της Επιτροπής, που σχετίζονταν με την από μέρους της International Power κατοχή από κοινού με έτερες επιχειρήσεις ελέγχουσας συμμετοχής στην τελευταία, καθώς και τη διαχείριση στο εργοστάσιο αυτής, παύουν να υφίστανται,

θεωρούμενων αποτελεσματικών των εν λόγω διορθωτικών μέτρων. Περαιτέρω, οι εκπονηθείσες μετοχές και η εκχωρηθείσα συμφωνία διαχείρισης εκτιμήθηκαν ως βιώσιμη επιχείρηση, η οποία θα είναι σε θέση να ανταγωνιστεί τη νέα οντότητα στη βελγική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, εάν αποκτηθεί από έναν κατάλληλο αγοραστή. Παράλληλα, οι προταθείσες τροποποιημένες δεσμεύσεις των μερών της 19ης.1.2011 διαβεβαιώνουν την αποτελεσματική εφαρμογή των δεσμεύσεων εκποίησης και εκχώρησης και μια επαρκή περιχαράκωση πριν την πραγματοποίηση αυτών, διασφαλίζοντας τη μη ύπαρξη ικανότητας εκ μέρους των μερών λήψης γνώση ευαίσθητων πληροφοριών σχετικών με τη λειτουργία του εργοστασίου.

Ενόψει των ανωτέρω, οι υποβληθείσες τροποποιημένες δεσμεύσεις των μερών θεωρήθηκαν επαρκείς, κατάλληλες και ανάλογες των εντοπισθέντων προβλημάτων ανταγωνισμού, ώστε να εξαλείψουν τις σοβαρές ανησυχίες της Επιτροπής όσον αφορά στη βελγική χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Έτσι, η Επιτροπή κήρυξε τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

3.3 Σύνοψη-Συμπεράσματα

Στους ακόλουθους πίνακες παρατίθενται ανά υπόθεση οι προκληθείσες επιδράσεις στον ανταγωνισμό, διακρινόμενες σε οριζόντιες και κάθετες, καθώς και οι υποβληθείσες από μέρους των μερών δεσμεύσεις, οι οποίες έγιναν αποδεκτές από την Επιτροπή με σκοπό την άρση των ενδεχόμενων αντιανταγωνιστικών πιέσεων ως απορροιών των εν λόγω επιδράσεων. Οι Πίνακες 3.9 και 3.10 περιλαμβάνουν τις εξεταζόμενες - ερευνώμενες - συγκεντρώσεις κατά τα έτη 1998-2004, ήτοι περίοδο εφαρμογής του Κανονισμού 4064/89, και κατά τα έτη 2005-2010, ήτοι περίοδο εφαρμογής του Κανονισμού 139/2004, αντίστοιχα.

Πίνακας 3.9: Συγκεντρώσεις ενεργειακής αγοράς κατά τα έτη 1998-2004 - Επιδράσεις στον ανταγωνισμό και αναληφθείσες δεσμεύσεις

α/α	Μέρη Έτος*	Οριζόντιες επιδράσεις		Έλλειψη διαχωρισμού ιδιοκτησίας**	Κάθετες επιδράσεις		Μείωση ρευστότητας
		Χονδρικές αγορές	Λιανικές αγορές		Αποκλεισμός από εισροή	Αποκλεισμός από πελάτες	
1	NESTE/IVO (1998) ◊, ‡				εκποίηση 50% των μετοχών στη Gasum + μη άσκηση ελέγχου		
2	VEBA/VIAG (1999) ◊	1.εκποίηση συμμετοχών 2.δυνατότητα της VEAG για άσκηση ανταγωνισμού 3.πρόσβαση στο δίκτυο 4. μεταβολή τιμολογίων παροχής ενέργειας εξισορρόπησης 5. αποδέσμευση δυναμικότητας εισαγωγών					
3	EDF/EnBW (2000) ◊		1.ανεξαρτησία CNR 2.αποδέσμευση παραγωγικής δυναμικότητας 3.εκποίηση συμμετοχής				
4	GrupoVillarMir/EnBW/Hidro cantábrico (2001) ◊	αύξηση δυναμικότητας διασύνδεσης					
5	EnBW/EDP/Cajastur/Hidro cantábrico (2002) ◊	αύξηση δυναμικότητας διασύνδεσης					
6	EnBW/ENI/GVS (2002) ‡					χορήγηση δικαιώματος πρόωρου τερματισμού συμβάσεων προμήθειας	
7	Verbund/EnergieAllianz (2002) ◊	1.αποχή από άσκηση δικαιωμάτων συμμετοχής σε ανταγωνιστές 2.λήξη συμφωνίας αποθήκευσης	1.εκποίηση συμμετοχών 2.δυνατότητα της APC για άσκηση ανταγωνισμού 3.αποχή από άσκηση δικαιωμάτων συμμετοχής σε ανταγωνιστές, 4.λήξη συμφωνίας αποθήκευσης 5.χορήγηση δικαιώματος πρόωρου τερματισμού συμβάσεων προμήθειας 6.αποδέσμευση ηλεκτρικής ενέργειας			χορήγηση δικαιώματος πρόωρου τερματισμού συμβάσεων προμήθειας	αποδέσμευση ηλεκτρικής ενέργειας
8	ENI/EDP/GDP (2004) ◊, ‡						

(*) έτος κοινοποίησης της συγκέντρωσης στην Επιτροπή, (**) έλλειψη διαχωρισμού ιδιοκτησίας των στοιχείων ενεργητικού του δικτύου μεταφοράς και της αποθήκευσης φυσικού αερίου, ◊: αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ‡: αγορά φυσικού αερίου. Πηγή: αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ανάλυση συγγραφέα

Πίνακας 3.10: Συγκεντρώσεις ενεργειακής αγοράς κατά τα έτη 2005-2010 - Επιδράσεις στον ανταγωνισμό και αναληφθείσες δεσμεύσεις

α/α	Μέρη συγκέντρωσης/ Έτος*	Οριζόντιες επιδράσεις		Κάθετες επιδράσεις			
		Χονδρικές αγορές	Λιανικές αγορές	Έλλειψη διαχωρισμού ιδιοκτησίας**	Αποκλεισμός από εισροή	Αποκλεισμός από πελάτες	Μείωση ρευστότητας
1	E.ON/MOL (2005) ◊, ‡			διαχωρισμός ιδιοκτησίας δικτύου και διαχειριστή αποθήκευσης φυσικού αερίου	1.αποδέσμευση φυσικού αερίου και συμβάσεων προμήθειας 2.χορήγηση πρόσβασης στην αποθήκευση		
2	Dong/Elsam/Energi E2 (2005) ◊, ‡	1.εκποίηση εγκατάστασης αποθήκευσης φυσικού αερίου 2.πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου	1.εκποίηση εγκατάστασης αποθήκευσης φυσικού αερίου 2.πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου	εκποίηση εγκατάστασης αποθήκευσης φυσικού αερίου		πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου	
3	Gaz de France/Suez (2006) ◊, ‡	1.εκποίηση συμμετοχής στη Distrigaz 2.εκποίηση συμμετοχής στη SPE 3. επενδύσεις αύξησης δυναμικότητας υποδομών	1.εκποίηση συμμετοχής στη Distrigaz 2.εκποίηση συμμετοχής στη SPE 3.επενδύσεις αύξησης δυναμικότητας υποδομών	εγκατάλειψη ελέγχου επί βελγικού ΔΣΜ και διαχειριστή αποθήκευσης φυσικού αερίου	1.εκποίηση συμμετοχής στη Distrigaz 2.εκποίηση συμμετοχής στη SPE 3. επενδύσεις αύξησης δυναμικότητας υποδομών 4.εκποίηση Cofathec Coriance		
4	EDF/British Energy (2008) ◊	1.εκποίηση στοιχείων ενεργητικού παραγωγικής δυναμικότητας 2.λήξη συμφωνίας σύνδεσης στο σύστημα μεταφοράς					1.εκποίηση στοιχείων ενεργητικού παραγωγικής δυναμικότητας 2.αποδέσμευση ηλεκτρικής ενέργειας

α/α	Μέρη συγκέντρωσης/ Έτος*	Οριζόντιες επιδράσεις		Κάθετες επιδράσεις			
		Χονδρικές αγορές	Λιανικές αγορές	Έλλειψη διαχωρισμού ιδιοκτησίας**	Αποκλεισμός από εισροή	Αποκλεισμός από πελάτες	Μείωση ρευστότητας
5	RWE/Essent (2009) ◊, ‡	εκποίηση συμμετοχής	εκποίηση συμμετοχής			εκποίηση συμμετοχής	
6	Vattenfall/Nuon Energy (2009) ◊		εκποίηση θυγατρικής - λιανικής προμηθεύτριας- επιχείρησης				
7	EDF/Segebel (2009) ◊	εκποίηση στοιχείων ενεργητικού παραγωγικής δυναμικότητας	εκποίηση στοιχείων ενεργητικού παραγωγικής δυναμικότητας				
8	GDF Suez/International Power (2010) ◊	1.εκποίηση συμμετοχής 2. εκχώρηση συμφωνίας διαχείρισης στοιχείου ενεργητικού παραγωγικής δυναμικότητας					

(*) έτος κοινοποίησης της συγκέντρωσης στην Επιτροπή, (**) έλλειψη διαχωρισμού ιδιοκτησίας των στοιχείων ενεργητικού του δικτύου μεταφοράς και της αποθήκευσης φυσικού αερίου,

◊: αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, ‡: αγορά φυσικού αερίου. Πηγή: αποφάσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ανάλυση συγγραφέα

Στους ανωτέρω πίνακες ταξινομούνται οι επιδράσεις των ερευνώμενων συγκεντρώσεων με βάση τη διάκρισή τους σε δύο κατηγορίες, τις οριζόντιες και τις κάθετες. Ειδικότερα, οι οριζόντιες επιδράσεις περιλαμβάνουν τις προκληθείσες μονομερείς ή συντονισμένες επιδράσεις στις σχετικές χονδρικές και λιανικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, λόγω της απώλειας μιας αξιόπιστης πηγής ανταγωνιστικής πίεσης, είτε υφιστάμενης, είτε εν δυνάμει, ή ακόμη και λόγω της ικανότητας της νέας οντότητας σε μεταγενέστερο της συγκέντρωσης χρόνο απόσυρσης παραγωγικής δυναμικότητας με το σκοπό αύξησης των τιμών της χονδρικής προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, παρά την ύπαρξη περιορισμένων αλληλεπικαλύψεων μεταξύ των δραστηριοτήτων των μερών (RWE/Essent, EdF/British Energy). Ιδίως, στις συγκεντρώσεις ENI/EDP/GDP, DONG/Elsam/E2 και GDF/Suez αναδείχθηκαν ξεκάθαρα οι οριζόντιες μονομερείς επιδράσεις με την εξάλειψη είτε ενός εν δυνάμει, είτε ενός υφιστάμενου ανταγωνιστή στις σχετικές χονδρικές και λιανικές αγορές.

Οριζόντιες συντονισμένες επιδράσεις στις χονδρικές αγορές παρατηρήθηκαν εκ μέρους της Επιτροπής στις συγκεντρώσεις VEBA/VIAG, Grupo Villar Mir/EnBW/Hidrocarbónico, EnBW/EDP/Cajastur/Hidrocarbónico, DONG/Elsam/E2 και RWE/Essent. Στις συγκεντρώσεις που αφορούν την επιχείρηση Hidrocarbónico, σε χρόνο μεταγενέστερο αυτών θα ελάμβανε χώρα ενίσχυση της συλλογικής δεσπόζουσας θέσης τρίτων επιχειρήσεων και όχι των μερών στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, επισημαίνοντας η Επιτροπή ότι συγκεντρώσεις που είναι δυνατό να ενισχύσουν τη δεσπόζουσα θέση και συνιστούν εμπόδιο στον αποτελεσματικό ανταγωνισμό είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, ανεξάρτητα εάν τη δεσπόζουσα θέση απολαμβάνουν επιχειρήσεις που συμμετέχουν στη συγκέντρωση, επιχειρήσεις που συνδέονται διαρθρωτικά με αυτές ή τρίτες επιχειρήσεις¹²⁴.

Τονίζεται δε ότι στην υπόθεση EdF/Segebel αναγνωρίστηκαν οριζόντιες μονομερείς επιδράσεις στον ανταγωνισμό, παρόλο που υφίσταντο χαμηλό συνδυασμένο μερίδιο αγοράς των μερών και η GDF Suez ως ισχυρότερη ανταγωνίστρια, λόγω του συνεπεία της συγκέντρωσης περιορισμού των κινήτρων της EdF να ανεγείρει νέους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής στο Βέλγιο. Επίσης, η Επιτροπή διέκρινε στη συγκέντρωση GDF Suez/International Power ίδια αποτελέσματα με αυτά που θα είχε η οριζόντια αλληλεπικάλυψη των δραστηριοτήτων μεταξύ των μερών, καθώς συνεπεία της συγκέντρωσης η πρώτη θα ήταν σε θέση να αυξήσει τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρεμπορική αγορά, ωφελούμενη από τον σταθμό ηλεκτροπαραγωγής, επί του οποίου κατείχε συμμετοχή η δεύτερη. Περαιτέρω, στις συγκεντρώσεις EdF/EnBW, Verbund/ EnergieAllianz, RWE/Essent και Vattenfall/Nuon Energy θα ελάμβαναν χώρα οριζόντιες μονομερείς επιδράσεις στις σχετικές λιανικές αγορές με την απώλεια ενός, είτε εν δυνάμει, είτε ήδη συμμετέχοντος στις αγορές,

---

¹²⁴ βλ. υπόθεση COMP/ M.2434- Grupo Villar Mir/EnBW/Hidrocarbónico, page 18, par. 71

ανταγωνιστή. Και ιδίως στις δύο τελευταίες συγκεντρώσεις οι εν λόγω επιδράσεις προκαλούνται σε τοπικές λιανικές αγορές, εξαιτίας της αντίστοιχης δραστηριότητας της Essent και της Nuon Energy στις συγκεκριμένες περιοχές της Γερμανίας.

Από την άλλη πλευρά, οι κάθετες επιδράσεις ταξινομούνται σε τέσσερις κατηγορίες. Ειδικότερα, μία από αυτές αποτελεί η έλλειψη πλήρους διαχωρισμού ιδιοκτησίας των στοιχείων ενεργητικού του δικτύου (της μεταφοράς και της αποθήκευσης φυσικού αερίου). Συνεπεία της συγκέντρωσης αυτά ενώνονται με τις δραστηριότητες στα απελευθερωμένα μέρη της αγοράς (παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και προμήθεια φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας), επιφέροντας τον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την εισροή-φυσικό αέριο, όπως διαπιστώθηκε στις συγκεντρώσεις ENI/EDP/GDP, E.ON/MOL, DONG/ELSAM/E2 και GDF/Suez.¹²⁵

Έτερη κατηγορία συνιστά ο αποκλεισμός των ανταγωνιστών από την εισροή-φυσικό αέριο, που προέκυψε από τη συγκέντρωση/κάθετη ενοποίηση επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου με επιχείρηση με δραστηριότητα στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και λιανικής προμήθειας αυτής και φυσικού αερίου. Σ' αυτήν την περίπτωση ως παρατέθηκε ανωτέρω, η νέα οντότητα θα έχει την ικανότητα και τα κίνητρα να αυξήσει την τιμή χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου στους ανταγωνιστές της στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας προς όφελος της δικής της επιχείρησης που δραστηριοποιείται στις εν λόγω αγορές. Οι αφορούσες αυτήν την κατηγορία συγκεντρώσεις είναι οι Neste/IVO, ENI/EDP/GDP, E.ON/MOL, DONG/ELSAM/E2 και GDF/Suez.

Περαιτέρω, ο αποκλεισμός των ανταγωνιστών από τους πελάτες ως επιπρόσθετη κατηγορία των κάθετων επιδράσεων θα ελάμβανε χώρα, όταν οι ανταγωνιστές στις αγορές προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας θα στερούνταν πελάτες, ήτοι τη ζήτηση στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας, εξαιτίας της κάθετης σχέσης που δημιουργείται μεταξύ των μερών της συγκέντρωσης, και ιδίως όταν μια επιχείρηση στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας πραγματοποιεί συγκέντρωση με έναν σημαντικό πελάτη στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας. Τέτοιου είδους αποκλεισμός διαπιστώθηκε στις συγκεντρώσεις EnBW/ENI/GVS, Verbund/EnergieAllianz, ENI/EDP/GDP, DONG/ELSAM/E2 και RWE/Essent. Σημειώνεται επιπλέον ότι στη συγκέντρωση DONG/ELSAM/E2 ο κίνδυνος απώλειας εν δυνάμει ανταγωνιστών στην αγορά χονδρικής προμήθειας φυσικού αερίου (οριζόντια επίδραση) αναγνωρίστηκε ταυτόχρονα ως κίνδυνος αποκλεισμού των ανταγωνιστών στις αγορές προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας από τους πελάτες, δραστηριοποιούμενους στις αγορές επόμενης οικονομικής βαθμίδας (κάθετη επίδραση), καθώς οι απωλεσθέντες ανταγωνιστές και πελάτες,

---

¹²⁵ G. Federico, The economic analysis of energy mergers in Europe and in Spain, *Journal of Competition Law & Economics*, 2011 May, 7 (3), p. 611

δραστηριοποιούμενοι στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας, θα επιλέξουν να προμηθεύονται από το τμήμα της κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης με δραστηριότητα στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, παρά από τρίτες επιχειρήσεις.

Μια τελευταία κατηγορία κάθετων επιδράσεων αποτελεί η μείωση ρευστότητας στην αγορά, η οποία παρατηρήθηκε κυρίως στη συγκέντρωση EdF/British Energy, όπου η εσωτερική χρήση (εσωτερίκευση) της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, αντί της εξωτερικής εμπορίας αυτής στη χονδρεμπορική αγορά, θα μπορούσε να οδηγήσει στη μείωση της ρευστότητας στην εν λόγω αγορά και κατ' επέκταση σε ζημία των καταναλωτών. Μείωση ρευστότητας θα προκαλούνταν και στη συγκέντρωση Verbund/EnergieAllianz λόγω της δημιουργούμενης κάθετης επίδρασης συνεπεία του συνδυασμού της κατεχόμενης εξέχουσας θέσης της πρώτης στην παραγωγική δυναμικότητα και της δεύτερης στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας.

Ως προς τα διορθωτικά μέτρα, τα οποία αποδέχθηκε η Επιτροπή, πλην της απορριφθείσας συγκέντρωσης ENI/EDP/GDP, προκειμένου να εξαλειφθούν οι δυσμενείς οριζόντιες ή/και κάθετες επιδράσεις, καταλήγουμε στα κάτωθι συμπεράσματα:

Η Επιτροπή στην πλειοψηφία των ερευνώμενων υποθέσεων έδειξε την προτίμησή της στις δεσμεύσεις διαρθρωτικής φύσεως, έναντι των δεσμεύσεων συμπεριφοράς σε εξαιρετικές περιπτώσεις και δη ως επικουρικών των ως άνω δεσμεύσεων, καθώς δυνάμει αυτών θα καθίστατο δυνατή η ανάδυση νέων ανταγωνιστών και η ενίσχυση των ήδη υφιστάμενων, καθώς και η παράλληλη αποτροπή δημιουργίας ή ενίσχυσης δεσπόζουσας θέσης της δημιουργούμενης από τη συγκέντρωση οντότητας. Από την έρευνα των αποφάσεων της Επιτροπής ως προς τις εξεταζόμενες συγκεντρώσεις προκύπτει το γενικό συμπέρασμα ότι το διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο της εκποίησης υιοθετήθηκε προς εξαφάνιση τόσο των οριζόντιων επιδράσεων, όσο και των κάθετων. Επιπροσθέτως, τα διορθωτικά μέτρα οιονεί διαρθρωτικής φύσεως αποδέσμευσης προϊόντος και αποδέσμευσης πελατών (ήτοι χορήγησης δικαιώματος πρόωρου τερματισμού συμβάσεων προμήθειας) έγιναν αποδεκτά προς εξάλειψη κατά κύριο λόγο των κάθετων επιδράσεων των συγκεντρώσεων. Δεν έλειψαν δε οι περιπτώσεις, στις οποίες έλαβε χώρα ένας συνδυασμός μέτρων εκποίησης με οιονεί διαρθρωτικά διορθωτικά μέτρα. Κατ' επέκταση, θα ήταν δυνατή η εξαγωγή του συμπεράσματος ότι το είδος του διορθωτικού μέτρου (διαρθρωτικού, οιονεί διαρθρωτικού, συμπεριφοράς), που έχρηζε εφαρμογής σε κάθε περίπτωση, είναι πιθανό να εξαρτώνταν από τη φύση της προκληθείσας επίδρασης στον ανταγωνισμό. Και συγκεκριμένα:

Το πιο απαιτητικό και εκτεταμένο διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο έτυχε εφαρμογής στη συγκέντρωση GDF/Suez, με την εκποίηση της κατεχόμενης συμμετοχής επί του σημαντικότερου συμμετέχοντος στις βελγικές σχετικές αγορές φυσικού αερίου, προς εξαφάνιση των ανησυχιών ως προς τις οριζόντιες μονομερείς επιδράσεις στις βελγικές και γαλλικές σχετικές αγορές χονδρικής και λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου, καθώς και τις κάθετες επιδράσεις στις βελγικές σχετικές αγορές ηλεκτρικής

ενέργειας (αποκλεισμός ανταγωνιστών από το φυσικό αέριο). Εν αντιθέσει, παρόλο που οι οριζόντιες επιδράσεις στις συγκεντρώσεις EdF/British Energy και EdF/Segebel στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ήταν μικρότερης κλίμακας σε σύγκριση με αυτές στην GDF/Suez, οι εκποιήσεις που απαιτήθηκαν, προκειμένου να γίνουν δεκτές, είναι δυνατό να θεωρηθούν αυστηρές σε σχέση με τις προκληθείσες ανησυχίες ως προς τον ανταγωνισμό.¹²⁶ Σ' αυτές τις υποθέσεις επρόκειτο για διαφορετικού είδους εκποιήσεις, ήτοι όχι συμμετοχών σε ανταγωνίστριες επιχειρήσεις, αλλά στοιχείων ενεργητικού παραγωγικής δυναμικότητας.

Επιπροσθέτως, δέσμευση διαρθρωτικής φύσεως εκποίησης συμμετοχής σε ανταγωνιστές έγινε δεκτή, και στις συγκεντρώσεις VEBA/VIAG, RWE/Essent και GDF Suez/International Power όσον αφορά στις χονδρικές αγορές. Στην τελευταία υιοθετήθηκε και το διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο εκχώρησης συμφωνίας διαχείρισης ενός σταθμού ηλεκτροπαραγωγής, συμβάλλοντας από κοινού με την εκποίηση αποτελεσματικά στην απομάκρυνση των επιβλαβών οριζόντιων επιδράσεων της συγκέντρωσης. Η ίδια δέσμευση εκποίησης εγκρίθηκε και αναφορικά με τις αγορές λιανικής προμήθειας, με το σκοπό εξαφάνισης των αλληλεπικαλύψεων μεταξύ των δραστηριοτήτων των μερών, και δη στις συγκεντρώσεις EdF/EnBW, Verbund/EnergieAllianz, RWE/Essent και Vattenfall/Nuon Energy, στην οποία και αφορούσε μια θυγατρική της τελευταίας. Στη συγκέντρωση EdF/Segebel η προτεινόμενη δέσμευση εκποίησης στοιχείων ενεργητικού παραγωγικής δυναμικότητας θεωρήθηκε επαρκής ως προς την εξάλειψη και των δευτερευουσών συνεπειών αυτής στις σχετικές λιανικές αγορές.

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι οι συγκεντρώσεις DONG/ELSAM/E2 και EdF/EnBW αποτελούν τις μόνες περιπτώσεις, όπου το οιονεί διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο αποδέσμευσης φυσικού αερίου και παραγωγικής δυναμικότητας ηλεκτρικής ενέργειας έγινε αποδεκτό αντίστοιχα, προκειμένου να επιλυθούν τα προκληθέντα προβλήματα ενόψει των οριζόντιων επιδράσεων, ήτοι της απώλειας πηγής ανταγωνιστικής πίεσης στις χονδρικές και λιανικές αγορές (καθώς και των κάθετων επιδράσεων, ήτοι του αποκλεισμού των ανταγωνιστών από τους πελάτες στη συγκέντρωση DONG/ELSAM/E2). Το εν λόγω μέτρο ενδέχεται να αποβεί λιγότερο αποτελεσματικό σε σχέση με ένα διαρθρωτικό μέτρο εκποίησης στοιχείων ενεργητικού ή συμμετοχής σε ανταγωνιστή, υπό την έννοια ότι η αποδέσμευση φυσικού αερίου ενδέχεται να μην υποκαταστήσει την άσκηση πίεσης του απωλεσθέντος ανταγωνιστή. Ωστόσο, δεν αποκλείεται επαρκείς ποσότητες φυσικού αερίου στα πλαίσια δημοπρασίας να ασκήσουν πίεση στις τιμές χονδρικής προμήθειας και έτσι να αντισταθμίσουν έως έναν βαθμό την απώλεια ενός ανταγωνιστή, εξαλείφοντας τις οριζόντιες επιδράσεις.¹²⁷

---

¹²⁶ G. Federico, The economic analysis of energy mergers in Europe and in Spain, *Journal of Competition Law & Economics*, 2011 May, 7 (3), p. 614

¹²⁷ G. Federico, The economic analysis of energy mergers in Europe and in Spain, *Journal of Competition Law & Economics*, 2011 May, 7 (3), p. 615

Στις συγκεντρώσεις, στις οποίες διαπιστώθηκε ότι τα μέρη κατείχαν ορισμένα στοιχεία ενεργητικού του δικτύου και εξαιτίας του περιορισμένου διαχωρισμού ιδιοκτησίας τους επερχόταν αποκλεισμός από την εισροή, ήτοι στις E.ON/MOL, DONG/ELSAM/E2 και GDF/Suez, διαρθρωτικά μέτρα εκποίησης έγιναν δεκτά, δυνάμει των οποίων επιτεύχθηκε ο διαχωρισμός ιδιοκτησίας των στοιχείων ενεργητικού του δικτύου όσον αφορά στις υποδομές φυσικού αερίου, σε εναρμόνιση με τις ενεργειακές Οδηγίες του 2009. Παρόμοιο διαρθρωτικό μέτρο προτάθηκε από τα μέρη της συγκέντρωσης στην ENI/EDP/GDP, το οποίο κρίθηκε ανεπαρκές για τους αναφερθέντες λόγους. Το πρόγραμμα αποδέσμευσης φυσικού αερίου ως οιονεί διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο, περιλαμβάνον την αποδέσμευση πελατών, στις συγκεντρώσεις E.ON/MOL (σε συνδυασμό με την αποδέσμευση συμβάσεων προμήθειας και με τη χορήγηση πρόσβασης στην αποθήκευση φυσικού αερίου) και DONG/ELSAM/E2 κλήθηκε να συμπληρώσει τις συνέπειες του διαχωρισμού ιδιοκτησίας (ownership unbundling), προκειμένου περαιτέρω να θεραπεύσει προβλήματα που αφορούσαν στον αποκλεισμό ανταγωνιστών από την εισροή και τον αποκλεισμό ανταγωνιστών από τους πελάτες αντίστοιχα.¹²⁸

Ενώ στις συγκεντρώσεις Verbund/EnergieAllianz και EdF/British Energy, η αποδέσμευση ηλεκτρικής ενέργειας κλήθηκε να αντισταθμίσει τις συνέπειες αυτών στη ρευστότητα στη χονδρεμπορική αγορά, στην μεν πρώτη μέσω δημοπρασίας και σύναψης σύμβασης προμήθειας με ανταγωνιστή προς περαιτέρω διευκόλυνση της εισόδου νέων ανταγωνιστών στη σχετική λιανική αγορά και στη δε δεύτερη μέσω εξωτερικής εμπορίας στην εν λόγω σχετική αγορά. Προς την ίδια κατεύθυνση συντείνει αναφορικά με τη δεύτερη ως άνω υπόθεση και η εκποίηση στοιχείων ενεργητικού παραγωγικής δυναμικότητας, συμβάλλοντας παράλληλα και στην εξάλειψη των δυσμενών οριζόντιων επιδράσεων, ήτοι της απόσυρσης παραγωγικής δυναμικότητας στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Οι συγκεντρώσεις Neste/IVO και GDF/Suez αποτελούν τις μόνες περιπτώσεις, όπου για τη θεραπεία του προβλήματος του αποκλεισμού των ανταγωνιστών από το φυσικό αέριο υιοθετήθηκε το διαρθρωτικό μέτρο της εκποίησης. Στην πρώτη δε η εκποίηση 50% των κατεχόμενων μετοχών στη μοναδική επιχείρηση προμήθειας φυσικού αερίου και στη δεύτερη η εκποίηση των κατεχόμενων συμμετοχών στη Distrigaz και τη SPE, επιχειρήσεις μέσω των οποίων δραστηριοποιούνταν οι Suez και GDF αντίστοιχα, εκποίηση η οποία θα συμπλήρωνε τις συνέπειες του διαχωρισμού ιδιοκτησίας.

Περαιτέρω, στη συγκέντρωση RWE/Essent η εκποίηση της έμμεσα κατεχόμενης συμμετοχής σε ανταγωνιστή κρίθηκε επαρκής να εξαφανίσει τόσο τις οριζόντιες επιδράσεις στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και τη σχετική λιανική αγορά, όσο και την προκληθείσα κάθετη επίδραση, ήτοι τον αποκλεισμό

---

¹²⁸ G. Federico, The economic analysis of energy mergers in Europe and in Spain, *Journal of Competition Law & Economics*, 2011 May, 7 (3), p. 615

ανταγωνιστών από πελάτες. Στις συγκεντρώσεις δε EnBW/ENI/GVS και Verbund/EnergieAllianz, έγινε αποδεκτό ένα άλλο διορθωτικό μέτρο και δη το οιονεί διαρθρωτικό μέτρο αποδέσμευσης πελατών, ήτοι χορήγησης δικαιώματος πρόωρου τερματισμού συμβάσεων προμήθειας φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας αντίστοιχα, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αποκλεισμού ανταγωνιστών από πελάτες. Στην πρώτη υπόθεση ως κύριο διορθωτικό μέτρο, ενώ στη δεύτερη ως επικουρικό.

Σε τούτο το σημείο πρέπει να επισημανθεί ότι δέσμευση οιονεί διαρθρωτικής φύσεως πρόσβασης στο δίκτυο, ήτοι αύξησης της δυναμικότητας της γαλλοϊσπανικής διασύνδεσης, έγινε δεκτή στις συγκεντρώσεις Grupo Villar Mir/EnBW/Hidrocantábrico και EnBW/EDP/Cajastur/Hidrocantábrico, ως κύριο διορθωτικό μέτρο προς εξάλειψη των οριζόντιων επιδράσεων. Κατ' επέκταση, η Επιτροπή αποδέχθηκε κατ' εξαίρεση σ' αυτές τις συγκεντρώσεις ένα τέτοιου είδους οιονεί διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο, αντί ενός πιο αυστηρού διορθωτικού μέτρου διαρθρωτικής φύσεως, και δη όχι ως επικουρικό όπως σε έτερες υποθέσεις (VEBA/VIAG, Verbund/EnergieAllianz, E.ON/MOL, DONG/ELSAM/E2, GDF/Suez και EdF/British Energy προς εξαφάνιση των οριζόντιων (στις χονδρικές και λιανικές αγορές) και των κάθετων επιδράσεων). Εφιστάται δε προσοχή στο ότι τα διορθωτικά μέτρα αποδέσμευσης φυσικού αερίου, καθώς και αποδέσμευσης ηλεκτρικής ενέργειας στις συγκεντρώσεις E.ON/MOL και Verbund/EnergieAllianz αντίστοιχα προέβλεπαν την πρόσβαση των αγοραστών στο δίκτυο.

Περαιτέρω, αξίζει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή σε σύνολο 16 εξετασθεισών συγκεντρώσεων έλαβε μία μόνο απορριπτική απόφαση, ενώ κήρυξε τις υπόλοιπες συγκεντρώσεις συμβατές με την κοινή αγορά κατά τη διάρκεια της 1^{ης} ή της 2^{ης} Φάσης κατόπιν αναλήψεως από τα μέρη δεσμεύσεων. Όσον αφορά δε στις εξετασθείσες συγκεντρώσεις, στις οποίες η Επιτροπή αποφάσισε να προβεί στην κίνηση της διαδικασίας πλήρους διερεύνησης (2^{ης} Φάσης), μεσολάβησε, αναλόγως της υπόθεσης, διάστημα 3 - 6 μηνών από την εν λόγω ενέργεια, μέχρι τη λήψη απόφασης κήρυξης ή μη της συγκέντρωσης συμβατής με την κοινή αγορά εκ μέρους της (βλ. Πίνακα 3.11).

Πίνακας 3.11: Συνολικά εξετασθείσες υποθέσεις συγκεντρώσεων με ενωσιακή διάσταση στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου

Αριθμός υπόθεσης Μέρη Συγκέντρωσης	Ημερομηνία κοινοποίησης συγκέντρωσης	Ημερομηνία εκκίνησης διαδικασίας πλήρους διερεύνησης	Ημερομηνία υποβολής δεσμεύσεων από τα μέρη της συγκέντρωσης *	Ημερομηνία έκδοσης απόφασης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
IV/M.931-NESTE/IVO	14.4.1998	-**		2.6.1998
COMP/M.1673-VEBA/VIAG	14.12.1999	4.2.2000		13.6.2000
COMP/M.1853-EDF/EnBW	31.8.2000	2.10.2000		7.2.2001
COMP/M.2434-GRUPO VILLAR MIR/ENBW/ HIDROELÉCTRICA DEL CANTÁBRICO(HIDROCANTÁBRICO)	4.4.2001	1.6.2001		26.9.2001
COMP/M.2684- EnBW/EDP/CAJASTUR/ HIDROCANTÁBRICO	4.2.2002	-		19.3.2002
COMP/M. 2822-EnBW/ENI/GVS	14.8.2002	16.9.2002		17.12.2002
COMP/M.2947- Verbund/EnergieAllianz	20.12.2002	4.2.2003	12.5.2003	11.6.2003
COMP/M. 3440-ENI/EDP/GDP	9.7.2004	12.8.2004	28.10.2004,26.11.2004	9.12.2004
COMP/M.3696-E.ON/MOL	2.6.2005	7.7.2005	20.10.2005, 8.12.2005	21.12.2005
COMP/M.3868- DONG/Elsam/Energi E2	13.9.2005	18.10.2005	30.1.2006,1.3.2006	14.3.2006
COMP/M.4180-Gazde France/Suez	10.5.2006	19.6.2006	20.9.2006,13.10.2006	14.11.2006
COMP/M.5224-EDF/British Energy	3.11.2008	-	3.12.2008, 18.12.2008	22.12.2008
COMP/M.5467-RWE/Essent	29.4.2009	-	2.6.2009,19.6.2009	23.6.2009
COMP/M.5496-Vattenfall/Nuon Energy	28.4.2009	-	29.5.2009	22.6.2009
COMP/M. 5549-EDF/SEGEBEL	23.9.2009	-	21.10.2009, 9.11.2009	12.11.2009
COMP/M.5978-GDF Suez/International Power	29.11.2010	-	5.1.2011, 19.1.2011	26.1.2011

(*) όπου αυτή αναφέρεται, (**) όπου -, η Επιτροπή δεν κίνησε διαδικασία 2^{ης} Φάσης

Πηγή: αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή επίσημη ιστοσελίδα αυτής (<http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm>), ανάλυση συγγραφέα

Πίνακας 3.12: Κατανομή συγκεντρώσεων ανά έτος έκδοσης απόφασης (1998-2011) και συμμετοχή αυτών στο γενικό σύνολο εξετασθεισών συγκεντρώσεων

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Σύνολο	Γενικό σύνολο	Συμμετοχή στο γενικό σύνολο
1 ^η Φάση *	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	3	0	1	7	195	3,6%
2 ^η Φάση *	0	0	1	2	1	1	1	1	2	0	0	0	0	0	9	84	10,7%
Σύνολο	1	0	1	2	2	1	1	1	2	0	1	3	0	1	16	279	5,7%
1 ^η Φάση έγκριση	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	3	0	1	7	195	3,6%
1 ^η Φάση απόρριψη	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
2 ^η Φάση έγκριση	0	0	1	2	1	1	0	1	2	0	0	0	0	0	8	71	11,3%
2 ^η Φάση απόρριψη	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	13	7,7%
Σύνολο	1	0	1	2	2	1	1	1	2	0	1	3	0	1	16	279	5,7%

(*) Αφορά σε συγκεντρώσεις με δεσμεύσεις. Πηγή: Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ανάλυση συγγραφέα

Στον ανωτέρω πίνακα απεικονίζεται το σύνολο των ερευνώμενων στην παρούσα διπλωματική εργασία συγκεντρώσεων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου που εγκρίθηκαν ανά έτος κατά τη διάρκεια της 1^{ης} και της 2^{ης} Φάσης με την ανάληψη εκ μέρους των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων δεσμεύσεων. Συνολικά (καθ' όλα τα έτη) ο αριθμός αυτών ανέρχεται σε επτά και οκτώ αντίστοιχα. Μία από τις ερευνώμενες συγκεντρώσεις απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια της 2^{ης} Φάσης από μέρους της Επιτροπής.

Άξιον δε αναφοράς τυγχάνει ότι οι ερευνώμενες στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου συγκεντρώσεις αντιπροσωπεύουν το 5,7% του συνολικού αριθμού συγκεντρώσεων με ενωσιακή διάσταση, που έχουν εξεταστεί από την Επιτροπή και έχουν είτε εγκριθεί με την ανάληψη δεσμεύσεων εκ μέρους των μερών κατά την 1^η ή τη 2^η Φάση, είτε απορριφθεί κατά τη 2^η Φάση κατά τη χρονική - ερευνώμενη - περίοδο 1998-2011. Ειδικότερα, οι ερευνώμενες στην παρούσα διπλωματική εργασία συγκεντρώσεις που έγιναν δεκτές με δεσμεύσεις κατά την 1^η και τη 2^η Φάση αποτελούν το 3,6% και το 11,3% του συνόλου των εξετασθεισών από την Επιτροπή συγκεντρώσεων, που κηρύχθηκαν συμβατές με την κοινή αγορά με την ύπαρξη δεσμεύσεων κατά τη διάρκεια της 1^{ης} και της 2^{ης} Φάσης αντίστοιχα. Επιπροσθέτως, η ερευνώμενη, απορριφθείσα κατά τη 2^η Φάση, συγκέντρωση αντιπροσωπεύει το 7,7% του συνόλου των εξετασθεισών συγκεντρώσεων που κηρύχθηκαν ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά κατά την ίδια Φάση. (βλ. Πίνακα 3.12)

Από τον ως άνω παρατιθέμενο πίνακα θα ήταν δυνατόν επίσης να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή αποδέχθηκε το μεγαλύτερο μέρος των συγκεντρώσεων κατόπιν ανάληψης δεσμεύσεων κατά τη διάρκεια της 2^{ης} Φάσης έναντι ενός κατά πολύ μικρότερου αριθμού απορριφθεισών εκ μέρους της συγκεντρώσεων κατά τη διάρκεια της ίδιας Φάσης.

3.4 Προτάσεις πολιτικής

Ενόψει των ανωτέρω αναφερθέντων καθίσταται σαφής η κατεύθυνση της Επιτροπής προς την ανάληψη εκ μέρους των επιχειρήσεων δεσμεύσεων διαρθρωτικής και οιονεί διαρθρωτικής φύσεως για την εξάλειψη των προκληθεισών δυσμενών επιδράσεων της συγκέντρωσης. Δίδεται με αυτόν τον τρόπο προτεραιότητα στην υιοθέτηση διαρθρωτικών μέτρων έναντι των μέτρων συμπεριφοράς, καθώς έχουν μόνιμα και διαρκή αποτελέσματα στη δομή της αγοράς απαιτώντας λιγότερη παρακολούθηση σε σχέση με τα τελευταία μετά την εφαρμογή τους. Δεν είναι σπάνιο φαινόμενο η Επιτροπή να αποδώσει ιδιαίτερη βαρύτητα στα διορθωτικά μέτρα οιονεί διαρθρωτικής φύσεως, ιδίως χορήγησης πρόσβασης σε εισροή με την αποδέσμευση αυτής μέσω δημοπρασίας, και δη να τα υιοθετήσει ως κύρια

διορθωτικά μέτρα όντας επαρκή και κατάλληλα να αυξήσουν τη ρευστότητα στην αγορά και να διευκολύνουν την είσοδο νέων ανταγωνιστών και την αύξηση του μεριδίου αγοράς των ήδη υφιστάμενων, σε περιπτώσεις όπου μια εκποίηση από μόνη της δεν είναι διαθέσιμη. Άλλοτε δε προβαίνει στην αποδοχή αυτών ως συμπληρωματικών μέτρων μιας εκποίησης, κυρίως στην περίπτωση διορθωτικών μέτρων πρόσβασης στο δίκτυο ή σε μια υποδομή.

Κατ' επέκταση, με γνώμονα το βαθμό αποτελεσματικότητας των διορθωτικών μέτρων προς επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων τους, θεωρούμε την εκποίηση ικανό, επαρκές και κατάλληλο μέτρο, το οποίο και προτείνουμε σε μελλοντικές εξεταζόμενες από την Επιτροπή συγκεντρώσεις, προς δραστική αντιμετώπιση τόσο των οριζόντιων, όσο και των κάθετων επιδράσεων αυτών. Επιπροσθέτως, προτείνουμε τη δέσμευση οιονεί διαρθρωτικής φύσεως αποδέσμευσης προϊόντος, ιδίως όταν αυτή προβλέπει επαρκείς ποσότητες, επαρκή διάρκεια, αποδέσμευση πελατών, καθώς και όλους τους έτερους απαραίτητους όρους προς διασφάλιση της επιτυχούς εφαρμογής της (παρατιθέμενους στην ενότητα 1.8.1.1), οπότε και θεωρείται κατάλληλη είτε ως κύριο, είτε ως επικουρικό της εκποίησης διορθωτικό μέτρο (εξεταζόμενου αυτού του ενδεχόμενου κατά συγκεκριμένη υπόθεση) να θέσει εκτός κατά κύριο λόγο τις κάθετες επιδράσεις της συγκέντρωσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την είσοδο του ανταγωνισμού στις ευρωπαϊκές ενεργειακές αγορές (αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου) τη δεκαετία του 1990 με τη θέσπιση των πρώτων Κοινοτικών Οδηγιών, ένα κύμα συγκεντρώσεων επιχειρήσεων κάνει την εμφάνισή του ενόψει της επικείμενης αναδιάρθρωσης των εν λόγω αγορών. Οι ήδη συμμετέχουσες στις ως άνω αγορές κρατικές επιχειρήσεις - οι αποκαλούμενοι ιστορικοί πάροχοι - θα επιδιώξουν να διατηρήσουν κατά την επικείμενη είσοδο νέων -ιδιωτικών - επιχειρήσεων τη μονοπωλιακή δύναμη που απολάμβαναν, καθώς και να επαναπροσδιορίσουν τη θέση τους. Με τις Οδηγίες του 2009 τίθενται σε ισχύ δραστικότερα μέτρα σε σύγκριση με αυτά των προγενέστερων Οδηγιών όσον αφορά στις δραστηριότητες της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, καθώς και της αποθήκευσης φυσικού αερίου, προκειμένου να διασφαλίζεται η δίκαιη πρόσβαση τρίτων νεοεισερχόμενων επιχειρήσεων στο δίκτυο και η εκ μέρους τους δυνατότητα ανάπτυξης δραστηριοτήτων αναφορικά με την παραγωγή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου και κατά συνέπεια άσκησης ανταγωνιστικής πίεσης στις ήδη υφιστάμενες επιχειρήσεις.

Ως απόρροια της εισαγωγής του ανταγωνισμού στις ενεργειακές αγορές και της κατ' επέκταση ανάδυσης συγκεντρώσεων επιχειρήσεων καθίστατο επιτακτική η ανάγκη εφαρμογής του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 4064/1989 αρχικά και εν συνεχεία του Κανονισμού Συγκεντρώσεων 139/2004 (με τον οποίο αναδιατυπώθηκε ο πρώτος). Συγκεντρώσεις (με τη μορφή της συγχωνεύσεως, της απόκτησης ελέγχου-αποκλειστικού ή κοινού- ή της κοινής επιχείρησης) με ενωσιακή διάσταση πρέπει να κοινοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή από μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων πριν από την πραγματοποίησή τους. Όσον αφορά στις συγκεντρώσεις που αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνας της παρούσας διπλωματικής εργασίας (ήτοι σ' αυτές που προκάλεσαν σοβαρές αμφιβολίες στην Επιτροπή ως προς τη συμβατότητά τους με την κοινή αγορά και είτε εγκρίθηκαν εκ μέρους της μόνο με την ανάληψη δεσμεύσεων είτε απορρίφθηκαν), η Επιτροπή τις εξέτασε και τις κήρυξε συμβατές με την κοινή αγορά, εφόσον έκρινε ότι με τις υποβληθείσες εκ μέρους των μερών δεσμεύσεις παύουν να υφίστανται σοβαρές αμφιβολίες, είτε κατά τη διάρκεια της 1^{ης} Φάσης, μη εκκινώντας τη διαδικασία πλήρους διερεύνησης (2^{ης} Φάσης), είτε κατά τη διάρκεια της 2^{ης} Φάσης, ή ακόμη κήρυξε αυτές μη συμβατές με την κοινή αγορά κατά τη διάρκεια της 2^{ης} Φάσης, καθώς οι προτεινόμενες δεσμεύσεις των μερών θεωρήθηκαν επαρκείς προς εξάλειψη των ουσιωδών ανησυχιών της για τον ανταγωνισμό.

Ακολουθείται δε συγκεκριμένη διαδικασία εκ μέρους της Επιτροπής, η οποία αρχικά προσδιορίζει τη σχετική προϊόντική και γεωγραφική αγορά, στην οποία λαμβάνει χώρα η υπό εξέταση συγκέντρωση, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εξεταζόμενης αγοράς, καθώς και το στάδιο απελευθέρωσης αυτής. Εν συνεχεία, προβαίνει στον υπολογισμό των μεριδίων αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων με στόχο να εξακριβώσει την κατοχή εκ μέρους τους δεσπόζουσας θέσης σε χρόνο προγενέστερο της συγκέντρωσης, καθώς και τη

δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης σε χρόνο μεταγενέστερο αυτής. Προς αυτήν την εξακρίβωση συντείνουν και έτεροι παράγοντες, μεταξύ των οποίων η ύπαρξη εμποδίων εισόδου σε μία αγορά, τους οποίους προσμετρά η Επιτροπή.

Στο επόμενο βήμα της αξιολόγησης της συγκέντρωσης από την άποψη της πρόκλησης αυτής συνεπειών στον ανταγωνισμό, η Επιτροπή κρίνει εάν μια συγκέντρωση είναι συμβατή με την κοινή αγορά με γνώμονα το ουσιαστικό κριτήριο της σημαντικής παρεμπόδισης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού (SIEC test). Προς τον σκοπό αυτόν, στη 2^η Φάση διεξάγει οικονομική ανάλυση, καθώς και έρευνα αγοράς προκειμένου να συγκρίνει τις συνθήκες ανταγωνισμού που θα εδραιωθούν μετά την υλοποίηση της συγκέντρωσης με εκείνες που θα επικρατούσαν χωρίς αυτήν. Περαιτέρω, η Επιτροπή προχωρεί στην αξιολόγηση των προτεινόμενων δεσμεύσεων συνεκτιμώντας τις συνθήκες κάθε υπόθεσης, καθώς και στην αποδοχή αυτών που θεωρεί επαρκείς και κατάλληλες προς εξαφάνιση των εντοπισθέντων προβλημάτων ανταγωνισμού.

Οι δύο μεγάλες κατηγορίες συγκεντρώσεων, οριζόντιες και κάθετες, καθώς και οι επιδράσεις αυτών στον ανταγωνισμό αποτελούν τη βάση της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Ειδικότερα, οι συγκεντρώσεις στην ενεργειακή αγορά ανεγείρουν ανησυχίες ως προς τον ανταγωνισμό λόγω των ιδιαίτερων γνωρισμάτων του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Είναι δε δυνατόν να προκληθούν τόσο οριζόντιες επιδράσεις - απώλεια μιας ήδη υφιστάμενης ή εν δυνάμει πηγής ανταγωνιστικής πίεσης, όσο και κάθετες επιδράσεις - έλλειψη διαχωρισμού ιδιοκτησίας των στοιχείων ενεργητικού του δικτύου της μεταφοράς και της αποθήκευσης φυσικού αερίου, αποκλεισμός ανταγωνιστών από εισροή ή από πελάτες, μείωση ρευστότητας στην αγορά- εξαιτίας της κάθετης δομής μεταξύ των δραστηριοτήτων καθεμίας εκ των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου (συνύπαρξης ανταγωνιστικών και μονοπωλιακών δραστηριοτήτων) και της ένωσης συνεπεία μιας συγκέντρωσης στοιχείων ενεργητικού των εν λόγω δραστηριοτήτων (για παράδειγμα της μεταφοράς και της λιανικής προμήθειας), αλλά και της αυξανόμενης αλληλεπίδρασης μεταξύ των χονδρικών αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας ως αποτέλεσμα της σημασίας του φυσικού αερίου ως εισροής για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε πολλές ευρωπαϊκές αγορές.

Η Επιτροπή κλήθηκε να εξετάσει συγκεντρώσεις που προκάλεσαν σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη συμβατότητά τους με την κοινή αγορά, σχετιζόμενες με οριζόντιες - μονομερείς ή συντονισμένες - επιδράσεις-κατά κύριο λόγο απώλεια αξιόπιστου ανταγωνιστή- ή/και κάθετες επιδράσεις. Σε σύνολο δέκα έξι εξετασθεισών συγκεντρώσεων κατά την περίοδο 1998-2010 η Επιτροπή ενέκρινε επτά κατά τη διάρκεια της 1^{ης} Φάσης και οκτώ κατά τη διάρκεια της 2^{ης} Φάσης με την ανάληψη εκ μέρους των εμπλεκόμενων μερών δεσμεύσεων, ενώ απέρριψε μία μόνο συγκέντρωση κατά τη 2^η Φάση, στην οποία τα μέρη παρόλο που πρότειναν και τροποποιημένες τις αρχικές δεσμεύσεις τους, αυτές κρίθηκαν μη επαρκείς και μη αποτελεσματικές προς εξαφάνιση των προκληθεισών από τη συγκέντρωση επιδράσεων στον ανταγωνισμό. Οι εν λόγω συγκεντρώσεις αντιπροσωπεύουν το

5,7% του συνολικού αριθμού συγκεντρώσεων με ενωσιακή διάσταση, που έχουν εξεταστεί από την Επιτροπή και έχουν είτε εγκριθεί με την ανάληψη δεσμεύσεων εκ μέρους των μερών κατά την 1^η ή τη 2^η Φάση, είτε απορριφθεί κατά τη 2^η Φάση κατά τη χρονική - ερευνώμενη - περίοδο 1998-2011.

Στην πλειοψηφία των ερευνώμενων υποθέσεων είναι διακριτή η προτίμηση της Επιτροπής στις δεσμεύσεις διαρθρωτικής φύσεως, έναντι των δεσμεύσεων συμπεριφοράς, τις οποίες αποδέχθηκε σε εξαιρετικές περιπτώσεις και δη ως επικουρικές των πρώτων, καθώς δυνάμει αυτών θα καθίστατο δυνατή η ανάδυση νέων ανταγωνιστών και η ενίσχυση των ήδη υφιστάμενων. Διαπιστώθηκε ότι το πιο απαιτητικό και εκτεταμένο διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο έτυχε εφαρμογής στη συγκέντρωση GDF/Suez, με την εκποίηση της κατεχόμενης συμμετοχής επί του σημαντικότερου συμμετέχοντος στις βελγικές σχετικές αγορές φυσικού αερίου, προς εξαφάνιση των ανησυχιών ως προς τις οριζόντιες μονομερείς επιδράσεις στις βελγικές και γαλλικές σχετικές αγορές χονδρικής και λιανικής προμήθειας φυσικού αερίου, καθώς και τις κάθετες επιδράσεις στις βελγικές σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας (αποκλεισμός ανταγωνιστών από το φυσικό αέριο).

Από την έρευνα των αποφάσεων της Επιτροπής ως προς τις εξεταζόμενες συγκεντρώσεις αναδεικνύεται σε ποιου είδους διορθωτικό μέτρο (διαρθρωτικό, οιονεί διαρθρωτικό, συμπεριφοράς) έδειξε εύνοια η Επιτροπή αναλόγως του είδους των προκληθεισών επιδράσεων στον ανταγωνισμό, που έχρηζαν εξάλειψης. Προκύπτει δε το γενικό συμπέρασμα ότι η εκποίηση συμμετοχής σε ανταγωνιστή ή στοιχείων ενεργητικού παραγωγικής δυναμικότητας ως δέσμευση διαρθρωτικής φύσεως υιοθετήθηκε προς εξάλειψη τόσο των οριζόντιων επιδράσεων, όσο και των κάθετων.

Επιπροσθέτως, τα διορθωτικά μέτρα οιονεί διαρθρωτικής φύσεως αποδέσμευσης προϊόντος και αποδέσμευσης πελατών (ήτοι χορήγησης δικαιώματος πρόωρου τερματισμού συμβάσεων προμήθειας) έγιναν αποδεκτά προς εξαφάνιση κατά κύριο λόγο των κάθετων επιδράσεων των συγκεντρώσεων. Παρατηρήθηκε δε ότι οι συγκεντρώσεις DONG/ELSAM/E2 και EdF/EnBW αποτελούν τις μόνες περιπτώσεις, όπου το οιονεί διαρθρωτικό διορθωτικό μέτρο αποδέσμευσης φυσικού αερίου και παραγωγικής δυναμικότητας ηλεκτρικής ενέργειας έγινε αποδεκτό αντίστοιχα, προκειμένου να εξαφανισθούν οι οριζόντιες επιδράσεις, ήτοι η απώλεια πηγής ανταγωνιστικής πίεσης στις χονδρικές και λιανικές αγορές (καθώς και οι κάθετες επιδράσεις, ήτοι ο αποκλεισμός των ανταγωνιστών από τους πελάτες στη συγκέντρωση DONG/ELSAM/E2).

Υπήρξαν δε περιπτώσεις, στις οποίες έλαβε χώρα ένας συνδυασμός μέτρων εκποίησης με οιονεί διαρθρωτικά διορθωτικά μέτρα. Σημειώνεται ότι σε δύο συγκεντρώσεις το οιονεί διαρθρωτικό μέτρο πρόσβασης στο δίκτυο υιοθετήθηκε ως κύριο διορθωτικό μέτρο προς εξάλειψη οριζόντιων επιδράσεων και όχι ως επικουρικό, όπως σε έτερες συγκεντρώσεις. Κατ' επέκταση, θα ήταν δυνατή η εξαγωγή του συμπεράσματος ότι το είδος του διορθωτικού μέτρου, που έχρηζε

εφαρμογής σε κάθε περίπτωση, είναι πιθανό να εξαρτώνταν από τη φύση της προκληθείσας επίδρασης στον ανταγωνισμό.

Σε αυτό το σημείο επισημαίνεται ότι η παρούσα διπλωματική εργασία περιορίστηκε στην έρευνα των συγκεντρώσεων στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, οι οποίες κηρύχθηκαν είτε συμβατές με την κοινή αγορά μόνο με την ύπαρξη δεσμεύσεων εκ μέρους των μερών κατά τη διάρκεια της 1^{ης} ή της 2^{ης} Φάσης, είτε μη συμβατές με αυτήν κατά τη διάρκεια της 2^{ης} Φάσης, και όχι και με τις εξετασθείσες από την Επιτροπή συγκεντρώσεις στις εν λόγω αγορές από την έναρξη της ισχύος του πρώτου Κανονισμού Συγκεντρώσεων (ΕΟΚ) 4064/1989, οι οποίες έγιναν δεκτές κατά τη διάρκεια των εν λόγω Φάσεων χωρίς την ανάληψη δεσμεύσεων από μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Το γεγονός αυτό από μόνο του προσέφερε περιορισμένα αριθμητικά δεδομένα για τη δημιουργία γραφημάτων στατιστικής, τα οποία θα παρείχαν χρήσιμες πληροφορίες ως προς τις ερευνώμενες συγκεντρώσεις σε σχέση με το γενικό σύνολο των εξετασθεισών από την Επιτροπή συγκεντρώσεων σε όλες τις αγορές (πέραν των εξεταζόμενων), που έχουν εγκριθεί με ή χωρίς δεσμεύσεις ή ακόμη και έχουν απορριφθεί. Ωστόσο, το εξεταζόμενο δείγμα συγκεντρώσεων, αν και μικρό για τη δημιουργία γραφημάτων στατιστικής, είναι αντιπροσωπευτικό, προκειμένου να εξαχθούν αξιόλογα συμπεράσματα ως προς τα προτιμώμενα από την Επιτροπή είδη διορθωτικών μέτρων προς εξάλειψη των προκληθεισών από τις συγκεντρώσεις αντανταγωνιστικών επιδράσεων και κατ' επέκταση να εκπληρωθεί ο στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Κατά συνέπεια, προτείνουμε σε μελλοντικές εξεταζόμενες από την Επιτροπή συγκεντρώσεις την εκποίηση ως ικανό, επαρκές και κατάλληλο διορθωτικό μέτρο, προς δραστική αντιμετώπιση τόσο των οριζόντιων, όσο και των κάθετων επιδράσεων μιας συγκέντρωσης, λαμβάνοντας υπόψη τον βαθμό αποτελεσματικότητας των διορθωτικών μέτρων. Επιπλέον, προτείνουμε τη δέσμευση οιονεί διαρθρωτικής φύσεως αποδέσμευσης προϊόντος είτε ως κύριο, είτε ως επικουρικό της εκποίησης διορθωτικό μέτρο, ιδίως όταν αυτή προβλέπει όλους τους απαραίτητους όρους για την εξασφάλιση της επιτυχούς εφαρμογής της (παρατιθέμενους στην ενότητα 1.8.1.1), οπότε και θεωρείται κατάλληλη να θέσει εκτός κατά κύριο λόγο τις κάθετες επιδράσεις της συγκέντρωσης.